

كلیات كمال

Külliyat-ı Kemal

طبع اولنیور !

نامق كمال مرحومك

شمدی‌یه قدر نشر اولنه‌میان بتون آثاریله مصحح اوله‌رق تكرار نشر ایدیله‌جك آثار مطبوعه‌سی حقنده ایضاحات وتفصیلاتی جامع بیاننامه‌در

بو رساله مجاناً توزیع اولنور

«كمال» ك اوغلی وعائله‌سی طرفندن ترتیب ونشر اولندی

كلیات كمال اداره‌خانه‌سی :

باب عالی جاده‌سنده نومرو : ۳۱

استانبول ــ سلانیك مطبعه‌سی

۱۳۲۶

LIBRARY
JUN 14 1972
UNIVERSITY OF TORONTO

— کلیات کمال —

عرض معذرت

کمال مرحومك اثرلرینی نیچون نشر ایتمیورسکز ؟
عثمانلی تاریخنی نه‌زمان مطالعه ایده‌جکسز ؟
کمالك آثار قلمیه‌سی بر کلیات تشکیل ایده‌بیلیرمی ؟
بتون اثرلرینی طوپلایه بیلدیکزمی ؟

....

ایشته اون تموز انقلابندن بری‌همان هر کون‌هرطرفدن بوسؤاللر ایراد اولنیور . ملت حریته نه‌قدر مشتاق ایدیسه اونك برقهرمان ابدی شانی اولان « نامق کمال » ك آثارینه‌ده اوقدر مفتون اولدیغنی مرحومك روح مبرور حمیتنی ، افراد عائله‌سنك قلب وجاننی شاد و مسعود ایده‌جك بر لسان انجذاب ایله اظهار ایدوب طورویور ! افراد عائله‌دن‌هانکیسی نرده نه‌زمان اوقور یازار بر ذات ایله کورشسه بوسؤاللره ودها بیك شکل وصورتده استفسارلره معروض اولیور. کمال‌زاده علی اکرم بك‌تدس متصرفی‌بولندیغی صره‌ده ۱۳۲٤ تموزینك یکرمیسندن اعتباراً آثار «کمال» ك نه زمان طبع و نشر اولنه‌جغنه‌دائر یوزلرجه تلغرافلر، مکتوبلر آلمش‌در . بونلر یالکز معروف‌ومشهور ارباب قلمك محرراتندن عبارت دکلدر : برکویك مکتب خواجه‌سی، برقضانك تحریرات کاتبی ، بربلوکك ملازمی ، عسکرلر ، نفرلر ، چوجوقلر بیله اکرم بکدن پدرینك اثرلرینی صورمش ایدی .

انقلابدن اون اون بش کون صوکره قدس کبی اقصای حدوده یتیشن ، یاغان بوباران جوشاجوش اشتیاق وانجذاب بیوك برملتك بیوك برقهرمانه درجهٔ حرمت ومحبتنی ، اوقهرمان حریتك هرکلمه‌سندن عشق وطن وملتخروشان اولان آثارینه درجهٔ مفتونیتنی کوستریر . عثمانلیلرك بواك مشروع اك صمیمی وحقیقی امل وجدانتی « کمال »ك عائله‌سی لایقیله تقدیر ایتمش ، حریت اعلان اولنور اولنماز « کمال »ك نامی ناصل السنهٔ ملتده طولاشیورسه « کمال »ك آثاری‌ده ایادئ ملتده بولنمق لازم کله‌جکنه اطمئنان وجدانیله قانع اولمش ایدی . معمافیه آثار « کمال »ك طبع ونشرینه ابتدار ایتمك ، زمانی کلمدن میسر اوله‌مامشدر . سؤاللر ، تعجیللر ایسه هرطرفدن دوام ایدوب طورویور . وجدان عمومینك شوتمایلات مفتونانه‌سنه قارشی خلقی آثار « کمال » دن شمدی‌یه قدر محروم براقمق عائله ایچون بیوك برکناهه کیرمك قبیلندندر ، بناءعلیه هرشیدن اول شوتأخرك اسباب حقیقیه وضروریه‌سنی انظار ملته عرض ایتمکی وجائب وجدانیه‌دن عد ایلدك :

اولا بز « کمال » ك پارچه پارچه اثرلرینی دکل ، بتون « کلیات » نی نشر ایتمکی قرارلشدیردق . چونکه اوچ یوز یکرمی درت سنه‌سنده مرحومك آثارندن برینی مثلا عثمانلی تاریخنی همان طبع ایتدیرمك واقعا « منفعت مادیه » نقطهٔ نظرندن غایت موافق اولوردی : اوتوز اوچ سنه‌دن بری غدای روح اولان آثار ومؤلفاتندن محروم قالان ملت ، احتیاجات روان ووجدانینه قاوشدیغی ، اك اهمیتسزاك عادی آثار قلمیه‌یی بیله کمال شوق وخواهشله حرزجان ایدرك آلوب

طوردیغی صره‌ده ، اوغلیانلی ، آتشلی زمانلرده «کمال» ك براثرینه قاوشسه‌یدی جواهر محاسن ومعالی ایله مالا مال بردفینهٔ لایفنای ادب وشعر وسیاست، برعمان معرفت وحمیت بولمش اولدوغنه قناعت کامله ایله قانع اوله‌رق «کمال» ك اواثرینی طبیعتك قطرات بارانه کوستردیکی عشق حرارتله قلبکاهنه ایصال ایده‌جك ، اواثرك بیکلرجه نسخه‌سنی محرومیت مدیدهٔ وجدان وعرفانندن متحصل بتون اشتیاق فوق العاده‌سیله آله‌جق ، آله‌جق ایدی .

آثار مطبوعه‌نك درجهٔ رواج وتقدیری حقنده افکارینه اعتماد اولونه‌جق بعض ارباب اختصاص تأمین ایدییورکه مرحومك براثری حریتك اعلانی متعاقباً طبع اولونیورسه‌یدی یالکز استانبول ایچون قرق اللی بیك نسخه کفایت ایده‌میه‌جکدی . فقط صوکره ؟ یعنی براثر مثلا تاریخ یاخود جلال طبع ونشر ایدیله‌رك برایکی آی ایچنده صاتیلیورمکله ملتك آثار کماله اولان احتیاج واشتیاقی تطییب ایدلمش اوله‌جقمیدی ؟ خایر : بالعکس اواحتیاج وجداندها زیاده حرارتله ، برنفیسهٔ ادبیه‌نك، برمخلدهٔ حکمتك روح بشریته، فکر انسانیته بخش ایتدیکی انجذاب دمادم فراوان ایله بتون بتون انکشاف ایده‌جك ، ملت بزه بتـون «آثار کمال» ك بتون کلیاتك اك ازبرزمانده نشری ایچون امرلر ویره‌جك ایدی .

ینه هرطرفدن مکتوبلر، تلغرافلر آله‌جقدق، غزته‌لرده اخطارنامه‌لر کوره‌جکدك . بتون ملت عثمانیه یك جنان ویك زبان اوله‌رق بزی اتمام وظیفه‌یه دعوت ایده‌جکدی . وظیفه‌نك اتمامی ایسه وقت مدیده ، سعی مدیده ، تصور اولونه‌مایه‌جق قدر مهم برطاقم مشکلاتك اقتحامی ایچون کمال انتظام وسکونتله صرف همماته متوقف ایدی . ایشـته

بز بوحالی بك ایی بیلدیکمزدن کمالك ساحهٔ معظم انجای آثارینه ، ثمراتی مسارعةً استحصال اولنور برباغزار کسب وکار نظریله باقمغی ، کمالك نشر آثاریله یاکلیش بر تلقیدن منبعث بر مسارعت طمعکارانه‌نك نتایج طبیعیه‌سندن اوله‌رق کندیمز ایچون برقاز انج مسئله‌سی میدانه کتیرمکی موافق کورمدك . بوحالی کمالك شاننده شایان بوله‌مادق. بزم فکرمزجه « کلیات کمال » اك اوفاق بر مکتوب ، اك اهمیتسز برسطر مستثنا قالمامق شرطیله عموماً ومنتظماً نشر اولونمالی ایدی . یکانه مقصودمز « رغبت عمومیه‌نك تأمینی » ده اولسه ینه پراکنده برصورتده ، غیر منتظم اوله‌رق نشر آثار ایتمکدن ایسه او رغبت عمومیه‌یی بلکه پك متأنی فقط هرحالده غایت مدید برصورتده تأمین ایده‌بیلمك ایچون جدی ومتین برانتظام وثبات ایله کلیاتك طبع ونشرینی ترجیح ایتملی ایدك : « کمال » ك آثاری قیمت ابدیه‌یی حائزدر وعصرلردن صوکره بیله ینه بوکونکی ذوق وتقدیر ایله مطالعه اولونه‌جقدر . چونکه « کمال » ك روح ووجدانه حاکم اولان محبت وطن ، عشق انسانیت میل محاسن ومعالی ، تقدیس فضیلت وحقیقت کبی خصائل حیات انسانیتله توأمدر ، حیات انسانیتده نه‌قدر ابدیت متصور ایسه بوبله فضائل وکمالات مبجله ایچونده اوقدر ابدیت قرین بردوام واعتلا موجوددر . ارتق استعجالی ولو برهمت سریعه‌نك بیوك بر مقیاسده اظهاری ایچون التزام ایتمش اوله‌یدق نه مرحومك روحنی شاد ایتمکه نه‌ده ملت عثمانیه‌نك امانی یرینه کتیرمکه هیچ بروجهله موفق اوله‌مایه‌جقدق .

برکره پراکنده آثار نشرندن صرف نظر ایدیله‌رك کلیاتك

مسلسلاً وعموماً طبع ونشری تقرر ایدنجه بو کلیاتی ترتیب ایتمك ، خصوصیله بتون اجزای مرکبه‌سنی طوپلامق لازم کلیوردی .

کلیات دینیلنجه بر محررك برادیبك مدت حیاتنده یازمش اولدوغی آثارك الده ایدیله بیلن اقسام کلیه‌سی اکلاشیلیر وکیفیةً نه‌قدر غیر مهم اولورسه اولسون کلیات نامیله برادیبك، بر محررك ایکی اوچ پارچه اثری قصد اولونه‌ماز یعنی کمیةً حائز اهمیت اولمیان وبرقاچ جلددن تشکل ایتمیان آثاره کلیات نامی ویریله‌مدیکی معلومدر .

ایشته بز مرحوم «کمال»ك کلیات آثارینی نشر ایتمك کبی بر وظیفه ایله مکلف بولونیوردق . ملته قارشی درعهده ایتدیکمز بو وظیفه اوقدر آغیر ایدی که «کمال»ك بتون اثرلرینی، هله بتون مهم اثرلرینی بلا استثنا نشر ایتمك ایچون ایشه نره‌دن، ناصل ونه‌زمان باشلایه‌بیله‌جکمزی تعیینده برخیلی زمان متردد وعاجز قالدق .

هر شیدن اول کلیاتك مسوداتنی جمع ایتمك لازم کلیوردی. «کمال» آثار قلمیه‌سنك عمومنی بالذات طوپلایوب حفظ ایتمزدی . حتی حیفا که کندنجه مهم عدایتدیکی بعض اثرلرینی حفظ وجمع ایلدیکی حالده برچوق آثار قلمیه‌سنی‌ده مسوده حالنده براقیویردی . برکت ویرسین که اطرافنده بولنانلرك هیچ بری مرحومك بر مصراعنی ، برسطر یازیسنی برکلمه‌سنی ضایع ایتمه‌مشلردر . لکن بو اثرلرك عمومنی برچوق ذواتدن طلب ایتملی ، صوکره آله بیلملی . بونده نه‌قدر مشکلاته معروض قالدیغمز الآن‌ده نصل مشکلات ایله ایشه باشلادیغمز تعریف وایضاح ایدیله‌مز .

اللهه حمد اولسون که اثرلرك یوزده اللیدن زیاده‌سی عائله‌مزك ید تصرفنده ایدی . بونلری بیك بلا ایله پنجهٔ استبداددن قورتارمغه‌ده جناب حق

بزی موفق ایلمشدر . ایشته یدمزده بولنان مقدار ایله جمع وجلب ایتمکدن امید وار اولدیغمز مقداری براشدیرەرك حاصل اولان کتلهٔ عظیمه یه نکاه ایدنجه بالطبع پك عمیق بر تفکره وتأمله دوشدك : کمیت آثار فوق العاده حائز اهمیت ؛ کیفیت آثار ایسه کمال کبی بر دهاء شعر وادبك ، برسیاسی ووطنپرور شهیرك شانه جداً سزا محلداتدن متشکل. بویله برکلیات برقاچ آی ایچنده علی العجله ترتیب وجمع ایدیلیرسه هر برینك ماضی و آتیٔ ملته ارتباطی حقایق مسلمه‌دن بولنان بویله نفائس آثارك ترتیب و نشرنده هیچ برانتظام هیچ بر اصول تعقیب ایدیله‌میه جکی کبی صورت طبعده نفاست ومتانتك، خصوصیله فحش بر طاقم خطالردن سلامتك استحصالی ده ممکن اوله میه جغی بدیهیاتدندر. استعجال ایدلسه‌یدی کلیات غایت ناقص، مشوش، خطاآلود حاصلی ازهرجهت «کمال»ك شاننه شایان اولمیه جق برصورتده نشر ایدلمش اولوردی. بوکاده برستشکار فضائل اولان ملت عثمانیه‌نك قلب نجابت مآبی اصلا رضا کوستر دمزدی . خصوصیله «کمال»ك براثری انتشار ایدر ایتمز دیکر اثرلری ایچون ده هرطرفدن بیکرجه طلبلر یاغه‌جق ، بزایسه بلکه ایکنجی خطوه‌ده سنده‌لیه‌جکمز وعدیمزی طوته‌مایه‌جغز . بوحالك تصوری بیله جمله‌مزه غایت کران کلدی. «کمال»ك اوغرینه فدی حیات ایتدیکی ، نام وشاننی تجدید واحیا ایلدیکی عثمانلی ملت نجیبه‌سنی بز، ورثهٔ کمال، ولوقصده مقرون اولمقسزین، آلداتمقدن اویالامقدن قطعیاً مجانبت ایتدك ؛ «کمال»ك نامی قدر تمیز، حیاتی کبی لکه‌سز برایش کورمك ایستدك .

ثانیاً : احوال ووقایع جاریه دخی تأخراتی استلزام ایتدی : کلیات «کمال»ك سلانیکده اتحاد وترقی مطبعه‌سنده طبع ایتدیرلمسی تصور ایدلمش

ایدی . بالآخره شورای امت مطبعه‌سی اختیار اولونه‌جقدی . اوتوز برمارت حادثهٔ الیمه‌سی آره‌یه کیردی اورته‌ده بر شورای امت مطبعه‌سی قالمادی . مطبعه قالمش اولسه‌یدی بیله وطنك دوچار اولدیغی مصیبت مدهشه کیمسه‌ده هیچ برایشله توغله امکان واقتدار براقمامش ایدی .

ثالثاً : بزامید ایدییوردق‌که کمالك براثری برسطر یازیسی کیمك النده بولنورسه عائله طرفندن مراجعت وقوع بولمادن بیله بزه کوندریلیر وبویله‌جه هم بروظیفهٔ وجدانیه ایفا اولنور هم‌ده ملتك بربیوك خزینهٔ عرفانی تشکیل ایده‌جك اولان کلیاتك بلکه هربری برکوهرین صحیفه‌سی اوله‌بیله‌جك اثرلر اوخزینهٔ فضل ومعرفته کتیریله‌رك مشتاقان ادبیات وسیاسیاتك نظرکاه عرفانه عرض ایدیلیر ؛ لکن هیهات ! کندیلرینه مراجعت ایتمدیکمز ذواتدن هیچ بری بوتکلفه کیرمك ایسته‌مدیلر ؛ مراجعات واسترحامات مکرره‌ده بولوندیغمز ذاتلرك برچوغی‌ده بوعنایتی حالا رایکان ایده‌مدیلر . برطرفدن‌ده اسکی مطبوعات نظامنامه‌سنك عدم کفایت ووضوحندن استفاده‌ایدن بعض منفعتپرستلر «کمال»ك برچوق آثار مطبوعه‌سنی و لده ایده‌بیلدکاری برقاچ غیر مطبوع اثرینی برچوق خطالر ، نقصانلرله‌مالامال اولمق شرطیله‌سلمه‌السلام طبع ونشر ایتمکدن چکنمیه‌رك وملکته خدمت کسوه‌سنه بورونه‌رك کندی‌قازانجلرینه خدمت ایدوب طورديلر ! بزدن شمدی‌یه قدر اثر دریغ ایدنلری بالطبع کندی محکمهٔ وجدانلرینه حواله ایله اکتفا ایدرز .

شوراده بر وظیفه‌یی‌ده ایفاایتملی‌یز : مراجعت ایتدیکمز ذواتدن مستثنا اوله‌رق عبدالحق حامدبك افندی کمالك خط دستیله محرر برچوق مکتوبلرینی صورتلری آلنمق اوزره‌درحال کوندره‌رك جمله‌مزی مستغرق شکران ومنتداری ایلمشلردر . شاکر پاشا زاده نعیم بك افندی‌یه‌ده بیانِ

تشکرات ایدرز. حسین حلمی پاشا حضرتلرینه رجائی زاده اکرم بك افندی حضرتلری دخی کندیلرنده بولنان اثرلری ویره جکلرینی وعد بیورمشلردر.

مشارالیهماده غایت قیمتدار آثار بولوندوغنی بیلیرز، دریغ لطف ایتمیه جکلرندن ده امینز.

اثرلری غصب ایدنلره کلنجه:

بونلرك حقندن قانون کله جکدر ؛ الامور مرهونة باوقاتها.

شو تفصیلاتدن آکلاشیلیور که آثار کمالدن بر قسمنی طوپلامق ایچون وقته محتاج ایدك.

رابعاً: کلیاتك هانکی مطبعه‌ده باصلماسی لازم کله جکی بر مسئله تشکیل ایتدی: اثرلرك ممکن اوله بیلدیکی قدر اهون بدلات ایله صاتلمه‌سنی ارزو ایتدیکمزدن مصارف طبعیه حد اعتدالی اصلا تجاوز ایتمه‌ملی؛ نفاست طبع ایسه مکمل اولملی ایدی.

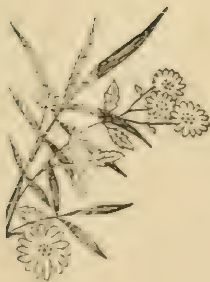
خامساً: «کمال»ك کلیاتی ایله برابر غایت اطرافلی بر ترجمهٔ حالی‌ده نشر ایدلملی ایدی. واقعا ترجمهٔ حالك کلیات اکمال اولنمق اوزره ایکن حتی اکمالندن صوکره نشری موافق اولور ایدی ایسه‌ده هر حالده ترجمهٔ حال ایچون‌ده برچوق ذواتك معلوماتنه مراجعت ایتمك، برخیلی وثائق جمع ایلمك اقتضا ایدییوردی.

بونك نه‌قدر مهم ومشکل بر وظیفه اولدوغی وارستهٔ ایضاحدر. حیاتی عائله‌سیله برابر کوشهٔ استراحتده دکل. منفالرده، محبسلرده کچیرمش اولان بر وطنپرورك، مملکتده نه‌قدر ارباب فضل و کمال وارایسه جمله‌سیله معارفه ایتمش، مملکتك بتون امور معظمه‌سنه قارشمش بر سیاسینك، خصوصیله بر ملته لسان تکلم و تحریرینی لسان شعر وادبیاتی الك واسع وحقیقی معناسیله اوکرتمش بر ادیب حکیمك

ترجمهٔ حالنی بتون تفصیلات وتفرعاتیله هروقعه‌ده ، هرحادثه‌ده اسباب ووثائق آرامق شرطیله قلمه آلمق ایچون ترجمهٔ حال صاحبنك حال وشاننی بیلمك، حیاتنه قارشمق کافی دکلدر . بتون برزمانك تاریخنی تدقیق ، برچوق‌منبعلردن معلومات و ایضاحات استحصال‌ایتمکه ، بر چوق ذوات ایله کوروشمکه احتیاج قطعی واردر . بویله بر ترجمهٔ حالی، خطادن ، نقصاندن ممکن اوله‌بیلدیکی قدر سالم برصورتده ترتیب ایدرك ملته مبدع حریت وادبیاتنی طانیته‌جق ، بو وظیفه‌یی درعهده ایده‌جك قلم رعشه‌لر ایچنده قالیر، برکلمه یازمامق ایستر .

ایشته تعداد ایتدیکمز شو بش سببه ایکنجی درجه‌ده منملی‌زاده رفعت بکك الآن و کمال زاده علی اکرم بکك‌ده اولجه وظائف مأموریتلری ایله پك زیاده مشغول بولنملری کبی اسبابده انضمام ایدنجه اثار « کمال » ك انتشاری بو آنه قدرتأخر ایدوب‌طورمش‌در. « کمال » ك مطالعهٔ آثارندن اوتوز سنه محروم قالمش اولان ملت ، حریتك انفلاقیله برابر پرستیدهٔ عرفان و روانته قاوشمق ایچون فوق‌العاده تهالکلر ، صبرسزلقلر کوسترمکده پك حقلی ایدی ؛ فقط بزده ملته قارشی وظیفه‌مزی ممکن اوله‌بیلدیکی قدر قصورسز اوله‌رق ایفا ایچون اختیار تأنیده حقلی‌ایدك .علی‌الخصوص «کمال»ك سیمای تاریخ آرای قدرت وفضیلتی آفاق وطندن هر عثمانلی قلبنه کندینی کوستروب طوروركن او آفاق‌حمیت وحریتدن طلوعنه افکار عمومیه‌نك نامتناهی انجذابلر ، اشتیاقلر ایچنده منتظر بولوندیغی کواکب ادبیات و سیاسیاتی او هرجمله‌سندن هرکلمه‌سندن عثمانلی وطننك شمیم سعادتی، عثمانلی ملتنك نور حریتی جوشاناولان ابدی

سانحاتی بر آززمان سحائب خفا آلتنده پرده‌دار مجهولیت براقدیغمز دن‌طولانی مؤاخذه‌یه شایان دکلزکه شمدی عرض ایتدیکمز کبی برطاقم اسباب مجبره‌نك‌ده تحت‌تأثیر وتضیقنده قالمش ایدك . هرحالده ملت عثمانیه‌نك نظرکاه انصاف وتقدیرینه عرض‌ایتدیکمز شوایضاحاته اطلاع حاصل اولنجه کرك عزم حسنات ایله اختیاری و کرك تأثیر حادثات ایله ضروری اوله‌رق وقوعه‌کلان تأخردن طولانی دوچار ومؤاخذه ایدلمیه‌جکمزه قلباً اعتمادمز برکالدر .

انواع آثار

کلیات کمال ایکی قسمدر :

آثار غیر مطبوعه

آثار مطبوعه

بوقسملرك، بالخاصه شمدی‌یه قدر طبع اولونمیان، دها طوغروسی طبع اولونه‌میان اثرلرك ماهیت وکمیتی حقنده ملته عرض معلومات ایتمکی بر فریضهٔ وجدانیه بیلیرز . چونکه عثمانلیلر اثرلری یالکز «کمال»ك آثار قلمیه‌سی بولوندوغی ایچون دکل، عثمانلیلرك احتیاجات معنویه‌سنه انوار فکریه‌سنه جلوه‌کاه ظهور اولدوغی ایچون آلمالی‌در. ملتك هرفردی ، بر ادیبدن بر چوجغه قدر بر خیلی فداکارلق ایدرك کلیات کمالی آله‌جغی زمان منحصراً صاحب اثرك نامنه مجلوب اولورسه ، یالکز کمالك نامنی آلمش بولنورسه بزلر ینه وظیفه. مزك ایفاسنده قصور ایتمش اولورز. واقعا کمالك قوف براثری، بوش برسوزی یوقدر ؛ اونك خامهٔ قدرتندن ریزان اولان جوهر مذابه التون ایله مقیاس‌تعیین ایدیله‌مز . وجدان عمومی بو حقیقتی پك اعلا تقدیر ایدر ، مع مافیه اثرلرك مندرجاتندن معلومات ویرملی‌یز . تا که آثارك نام بلند مؤثرله، کمالات خامه‌نك کمال فطری‌ایله درجهٔ تناسب وتوافقی افکار عمومیه‌یه عیان اولسون ، تا که کلیاتی تشکیل ایده‌جك

اثرلرك عمومنی آلمق ارزوسنده بولنمایه‌بیله‌جکلر ایچون نوع ومادیت آثاره نظراً برحق ترجیح تاسیسی دائرهٔ امکانه کیرسون .
واقعا کلیاتی برپردهٔ خفا آلتنده بولندرمق - اثرلر یالکزعلویتندن، مکملیتندن بحث ایدرك فلان ویا فلان اثر حقنده معلومات صریحه ویرمکسزین عموم اوزرینه جلب انظار ایتمك بتون کلیاتك فروختنی تأمین ایچون برواسطه اوله‌بیلیردی ؛ لکن «بز کلیات کمال»ك تمامیله صاتیله‌جغندن امینز. تأمین رواج ایچون چاره‌دوشونمکه احتیاجمز یوقدر. یالکز شرائط مبایعه‌یی صوك درجه‌لره قدر اهونلشدیرمکله کلیاتك تدارکنی تسهیله چالیشدق . بناءً علیه اثرلرك تشریح وتصنیفندن احترازایتمك‌دکل؛ بالعکس اثرلری ملته بیلدیرمك ایسترز . امید وارزکه شویولده‌کی خدمت ناچیزانه‌مزده مظهر تقدیر عمومی اولور .
شمدی برکره آثار غیر مطبوعه‌یی سویلیه‌لم ، صوکره هر اثر حقنده لزومنه کوره تفصیلات وایضاحات ویررز .
طبع اولونمایان آثار شونلردر :

رونان مدافعه‌نامه‌سی ،

مدخل وتاریخ اسلام ،

عثمانلی تاریخی ،

مجموعهٔ اشعار ،

مکاتیب خصوصیه ،

جلال‌الدین خوارزمشاه ،

قاره بلا ،

رؤیا ،

محررات رسمیه ،

آثار پراکنده .

رونان مدافعه نامه‌سنه دائر معلومات

فرانسه آقاده‌میسی اعضاسندن ارنست رونان Erneste Renan «اسلامیت ومعارف» عنوانیله تخمیناً یکرمی سکز اوتوز سنه اول برنطق ایراد ونشر ایدرك بو خطابه‌سنده اسلامیتك مانع معارف اولدوغنی ادعا ایتمش ومدعاسنی کندنجه اثبات ایلمك ایسته‌مش ایدی . رونانك بو اثری اوزمان بتون اهل اسلامی بحق برلك زیاده دلخون تأثرات ایتمش اولمقله برابر رونانه قارشی جدی برمدافعه نامه یازیله‌مامشدر. واقعا اوزمان مدافعه طرزنده بعض رساله‌لر نشر اولنمش ایدی. فقط بونلر اولدقجه تفصیلاتی جامع اولمقله برابر هیچ بری اسلامیتك مانع معارف دکل ، بالعکس ناشر معارف اولمق مزیت علویه‌سندن پك زیاده حائز نصاب علویت بولندوغنی عالم مدنیتك انظار تدقیقی حضورنده کافهٔ براهین قاطعه سیله اظهار و اعلان ایدرك امت اسلامیه‌نك حقوق عالیهٔ دینیه‌سنی جداً مدافعه ایده‌بیله‌جك بر ماهیت واهمیتی حائز دکلدی. ایشته «کمال» بو وظیفه‌یی درعهده ایدرك کندی نامنك بیله صحائف مطبوعاتده کورلمسی قطعیاً ممنوع بولندوغی برزمانده رونان مدافعه‌نامه‌سنی قلمه آلمشدرکه درجهٔ حکم واهمیتی یالکز آتیده مندرج پارچه‌سنك مطالعه‌سیله تبین ایدر :

مدافعه‌دن بر پارچه

« بر اوروپالی، ماهیت و مزیتنی آکلامق سنه‌لرجه تعمیق فکره محتاج اولان دیانت جلیلهٔ محمدیه‌یی حریت افکاره حائل، ترقی و مدنیته مانع بیله‌رك پیش نظره آلیر : بوفکرك نتایجندن اوله‌رق تحقیقاتنی زورله معتقدات غیر معقوله تحریسنه حصر ایدر : تصادف ایتدیکی هر مسئله‌یه، حاشا من الشبیه، کویا «زولو» خلقنك مذهبیله اوغراشیر قدر سطحی بر امالهٔ نکاهی ذهننده حاصل ایده‌جکی فکر ایچون کافی کوره‌رك توغلنك موقوف علیهی اولان السنه‌یه انتسابی‌ده، دها کلمه‌لرینی طوغری تلفظ ایده‌میه‌جك درجه‌ده بولنور ایسه یازه‌جغی شیلرك هذیاندن باشقه برشی اوله‌بیلمسی عقلاً قابلیدر ؟ »

رونان خطابه‌سنده بالآخره یکان یکان جرح ایدیله‌جك اولان غلطات واغراض وخطیئاتك انواع و اشکالنی اجمالاً اخطار ایتمکده بولنان شو بر قاچ سطردن اکلاشیلیورکه رونان مدافعه نامه‌سنده موسیو ارنست رونانك دین مبین محمدی حقنده‌کی جهالت مطلقه‌سی اثبات ایدلمکده‌در . بو قدر وقوفسزلقله اسلامیت کبی اوچ درت یوز میلیون خلقك قلباً وعقلاً معتقد ومحبوبی بردین جلیل القدرك تنزیل قدرینه قالقشمق ، اودین عالی‌یی ماحیٔ معارف ومانع ترقی کوسترمکه یلتنمك شارلاتانلقله بیله توصیف ایدیله‌میه‌جك قدر عادیلکلردندر . بویله جهالت مظلمه‌دن متولد براثر غرضکارانهٔ تنقید ومؤاخذه‌ده کمال کبی اقامهٔ براهین عقلیه ایله الزام خصم مسلکنده یکانه برصاحب قلمك النه کچنجه اونی سرورن خطابه‌نك هرسطرندن هرکلمه‌سندن جوشان اولان خطئات وسقطاتك ناصل بلاغت آرایانه بر تحلیل وتنقید ایله

زیر وزبر ایدیله‌جکی ارتق تصور اولنسون . فی‌الحقیقه رونان مدافعه‌نامه‌سنده ، موسیو ارنست رونانك اوروپاده‌کی فوق العاده اشتهارینه رغماً اسلامیتك حقایق باطنهٔ علویه‌سندن دکل حتی بدیهیات ظاهریه‌سندن بیله کلیاً غافل و« یوق اوزکه علمنه انکارمز بوعلمه جاهلدر » سرینه مظهر برزواللی اولدوغنه او قدر بارز او درجه‌لرده قطعی وبدیهی دلائل منطقیه ایراد ایدلمشدر . بومستشرق شهیرك بو انجمن ادبی اعضاسنك شرقه عائد معلوماتی غایت محدود و مشوش وخطا آلود حتی معدوم درکه‌لرنده بولندیغی اویله ملزم و مقنع برلسان منقطله اثبات اولنمش و بوموفقیت منطقیه‌دن کمالك وجدان عالی فطرت اسلامیتنده بالطبع حصوله کلن انشراح وسعادت حقیقت حالده ابداعکردهٔ کمال اولان ادبیات عثمانیه‌نك بتون فیوض طلاقت وبلاغتیله اودرجه‌لرده پارلاق ، کوزل برصورتده اظهار وبیان قلنمش درکه انسانك اثری اوقودقجه اوقویه‌جغی کلیور . اوروپاعلماسندن ارنست رونان کبی برذاتك کیم بیلیر نه کبی اسبابه اتباع ایدرك بویله عادی و بیاغی براثر یازه بیلمش اولماسنده حیرت ایدلمه‌مك قابل اوله‌میور :

سراپا غایت فاحش خطالرله آلوده اولان رونان خطابه‌سنده ظاهری بر شکل منطقیده تجلی ایده‌بیلمش سفسطه‌لر دخی مدافعه‌ده یکان یکان تدقیق ایدیله‌رك ماهیات حقیقیه‌سی میدان وضوحه کتیرلمشدر . وطنداشلرمزدن اهل اسلامه دیرزکه کمالك رونان مدافعه‌سی اسلامیتك شان جلیلیله متناسب براثر لایموت دهاشدر ، هرمسلمان بورساله‌یی حرز جان ایدینملیدر . خرستیان وطنداشلرمزه‌ده دیرزکه دین اسلامك مانع معارف وماحیٔ حریت اولمدیغنی دلائل قطعیه‌سیله اوکرنمك ایچون « کمال » ك رونان مدافعه‌نامه‌سنی اوقویکز .

بوکوچوك رساله بك بیوك براثردر .

عثمانلی تاریخی

حقنده معلومات

«کمال»ك الك مخلد، الك لایموت اثری تاریخیدر. کندیسی ماغوسه‌یه نفی ایدلمزدن اول عثمانلی دولتنك بر تاریخ عسکریسنی یازمغه باشلامش ماغوسه‌دده بو اثرك اتمامنه چالشمش ایدی. سلطان مرادك جلوسیله ماغوسه زندانندن رهایاب اوله‌رق استانبوله کلنجه «کمال»ك باشلیجه مشغله‌سنی عبدالحمیدك بالآخره مابین همایونده تصحیح و برباد ایتدیردیکی ایلك قانون اساسینك یازمق تشکیل ایتمشدر. کندیسی اوزمان مرائیانه بر طرفکیری حریت آثارندن اوله‌رق مدحت پاشالر ضیا پاشالره برابر مشاورین خاص دولت عدادینه الحاق وهر ایشده رأینه مراجعت ایدلدیکندن مهام امور مملکت وسیاسیات دولت اکثر اوقاتنی اشغال ایدیپوردی. مع مافیه تاریخ عسکریسنی تصحیح ایله اوغراشمشدر.

حتی عبدالحمید طرفندن حبسه القا ایدلدیکی زمان محبسنده بیله بو تاریخی اکمال ایتمك ایسته‌دیکی بو مسوده‌لرك بر حاولویه صارلیه‌رق یمك کوندریلیرکن حبسخانه‌یه کوندرلمسی حقنده پدرینه یازدیغی بر تذکره‌دن اکلاشیلیور.

ترجمهٔ حالنده تفصیلاتنی کوریله‌جکی وجهله «کمال» حبسخانهٔ عمومیده بش بچق آی قدر قالدقدن صکره عبدالحمیدك اراده‌سیله مدللی‌یه کوندرلدی.

مدللیده اولااقامته مأمور وایکی سنه صوکره متصرف نامليله منفی نالدیغی زمانلر «کمال» جلال ایله جزمی یی یازمش در. عثمانلی تاریخنی ایسه (۱۳۰۱) سنه سی مبادیسندن ۱۳۰٤ سنه سی اواخرینه قدر ردوسده وساقزده یازمش ایدی. مدللی متصرفلغنده بولوندوغی صیره ده و (۱۲۹۹) اواخرنده مبتلا اولدوغی مدهش ذات الرئه دن بلکه ده ملتڭ صوك بر اثر همت بلندڭ اهدا ایده بیلمسی ایچون مرحمت ربانیه ایله رعایاب اوله رق ردوس متصرفلغنه نقل وتحویل مأموریت ایلدیکندن ایکی اوچ آی صوکره کمال وجودنده نوین براثر حیات حس ایتمکه باشلادی. ردوس اعتدال اقلیمیله، جیادت هواسیله، محاسن طبیعیه سیله عثمانلی وطننڭ بر پارهٔ بهشتیسیدر. جنوبده بولنمقله برابر یازی استانبولدن چوق سرین اولان قیشی اولری تسخین ایتمکه لزوم قالمایه جق قدر معتدل کچن ردوسده کیم برسنه اقامت ایدرسه دنیاده بوندن لطیف بریر بولونامایه جغنی تسلیم ایتمکه مجبور اولور. ارتق هنوز ذات الرئه دن قورتولمش بر وجود نحیفه بویله بر فردوس خاکدانیڭ نه قدر افاضهٔ حیات ایده جکی تصور اولونسون. وجودنده حس ایتدیکی ایلك کمالده دی حال وطننه عرض خدمت امل مقاومتسوزینی تجدید ایتمشدر که او وجود مبارك، «کمال» ك وجدانینه کوره وطنه موقوف ایدی. ردوس متصرفلغنك برقضا قائممقاملغی قدرانجق حائز اهمیت اولان امور رسمیه سیده وظائف مودوعه دن اختلاس وقت ایتمکه پك مساعد ایدی. ایشته بویولده مؤثرات ایله «کمال» تاریخ عسکریسنی تخطر ایتدی واول امرده بو اثرینی بر تاریخ عسکری اوله رق اکمال ایتمکی قرارلشدیردی. مرحومك هر درلو تضییق استبدادکارانه یه رغماً هر زمان یانندن آییرمادیغی بر قسمی

ماغوسه‌لره‌قدر بیله کوتورمکه موفق اولدیغی مکمل بر کتبخانه‌سی رودوسده تماماً نزدنده موجود ایدی . معمافیه تاریخ عسکرینك اکمالنی تصور ایتدیکی دقیقه‌دن اعتباراً دنیانك هرطرفنه استانبوله ، ایرانه ، مصره ، هنده ، اوروپایه بر چوق کتابلر سپارش ایتمکه باشلادی . بو کتابلر ارەسنده طبع اولونه‌مامش بر خیلی ال یازیسی اثرلرده واردی‌که بونلرك تدارکی ایچون تصادف اولونان مشکلات صحیحاً تصورلرك فوقنده‌در . ساقزده رومله عائد کتبخانه‌دن اوفاق بر رساله‌یی ردوسه جلب ایتدیرمك ایچون کتبخانه‌یه یوز لیرا ده‌پوزیتو ایدلمکه مجبوریت الویردیکنی سویلرسه‌ك کمالك مأخذ تدارکی ایچون نه‌قدر فداکارلق ایتمش اولدوغی اکلاشیلیر . لکن بو فداکارلقلر ، بوزحمتلر پك‌عالی پك مهم برنتیجه‌یه منجر اولمشدر : یکی یکی کتابلر هرطرفدن کلمکه باشلایوب‌ده کمال بونلری مطالعه‌یه ، تدقیقه کیرشنجه « تاریخ عسکری » یازمق قراری‌ده رخنه‌دار اولمغه باشلادی ، برتاریخ عسکری دکل بر « عثمانلی تاریخی » یازمق‌املی اویوك قلبك اعماقنده طلوع ایتدی . نه‌قدر شایان تبجیل وتعظیم بر حالت وجدانیه‌درکه « کمال » کبی بر خارقهٔ فطرت ملتنك . صفحات فتوحات وسیاسیاتیله ، ادوار معالی ومصائبیله بتون حیات‌ملیتنی تدقیق وتتبع ایدرك‌برعثمانلی تاریخی یازه‌بیلمك ایچون کندنده قدرت‌کافیهٔ احاطه‌وتمیز بولوندوغنه قناعت ایده‌میور ، منحصراً تاریخ عسکری‌یی یازمق ایچون بیله فوق‌العاده تحریات‌وتتبعاته محتاج‌اولدوغنی دوشونیور ؛ آیلرجه‌ترددلر ایچنده قالیور . نهایت ، هله نهایت ینه وطننه اولان فرط محبتی سایه‌سنده بو ترددلرینه غلبه ایده‌بیلدی . تاریخ عسکری‌یی عثمانلی تاریخنه تقلیب ایتمکه قطعیاً قرار ویردیکی دقیقه‌دن اعتباراً کمال

ایچون نامتناهی مسرتلر ، مفخرتلر باشلامش فقط نامتناهی هیجانلر ، همتلر ، مشقتلرده باش کوسترمش‌در . فوق‌العاده فطرتلرك فوق‌العاده‌لکی هرحاللرندن نمایان اولور . « کمال »ك نه‌معظم برسمای فلسفه‌وادبیات اولدوغنی اکلامق ایچون عثمانلی تاریخنی یازمغه ناصل چلشدیغنی کورمك کفایت ایدردی . هنوز ذات‌الرئه‌نك بقیات تخریبی کندیسنی رنجیده‌ایدوب طوردوغی‌صدرنده او آفت مدهشه‌دن قالان راحتسزلك جیادت هوا واعتدال اقلیم ایله پك زیاده تخفف ایتمش اولمقله برابر هنوز کیجه‌لری اویویه‌مایه‌جق قدر اوکسورمکدن قورتوله‌مادیغی حالده عثمانلی تاریخنه هرکون کمال انتظام ایله سکز اون وهفته‌ده بعضاً ایکی بعضاً اوچ کون اون اون ایکی ساعت‌چالیشیردی. اوچ آی منحصراً اوقودی ، تدقیق ایتدی ، دفترلرینه نتیجهٔ تتبعاتنی یازدی تاریخنك هیئت‌عمومیه‌سی ووقایع وحادثاتك صورت‌ترتیب وتلفیقی بواوچ آیلق تتبعات ایله ذهننده قرارلشمش ایدی . فقط برنقطه‌یه نظر دقتی جلب ایتمك ایسترز : بر دولتك بر ملتك تاریخنی یازه‌بیلمك ایچون اوچ آیلق دکل ، اوچ‌سنه‌لك تتبعات متمادیه انجق کفایت ایده‌بیلیر . شوقدر وارکه کمال چوجقلغندن بری تاریخ ایله توغل ایدرك تاریخده حیرت بخشای‌عقول اوله‌جق قدر معلومات واحاطهٔ کلیه‌اصحابندن اولمش ایدی. کندیسنك تاریخ عمومی‌یه بالخاصه تاریخ اسلامیته هله عثمانلی تاریخنه درجهٔ‌وقوفی تعریف‌وتصویرایدیله‌مز. قوهٔ‌حافظه‌نك اك‌عالی مرتبه‌سنی احراز ایتمش اولان بودهاء عرفانه کوره اك‌اهمیتسز بروقعهٔ تاریخیه‌یی بتون تفرعات وجزئیاتیله بیلمك ایشدن بیله دکلدی . ذاتاً منفالرده ، محبسلرده ، مأموریتده ، غزته جلقده حاصلی هر زمان‌هریرده«کمال»ك

عمری مطالعه ایله‌کچر وبتون تدقیقات ومطالعاتی فلسفهٔ اجتماعیات‌ایله حقوقه وتاریخه عائد بولنوردی .

دیمك‌که عثمانلی تاریخنی یازمق ایچون اول امرده اوچ آی اجرا ایتدیکی تدقیقات اویله تاریخ آشنا اولمیان بر آدمك مجرد بر تاریخ کتابی یازه‌بیلمك ایچون کیف ماتفق بعض مأخذلره مراجعت ایتمسی قبیلندن عد اولونه‌ماز . برده بو بر قاچ آیلق استحضارات ذهنیه‌یی تاریخی یازمغه باشلادقدن صوکره هر کونکی توغلات تعقیب ایلمشدر: مرحوم هرکون بش التی ساعت مطالعه ایدر ، نوت آلیر ، ینه هر کون لااقل اوچ درت ساعت یازاردی . التی ساعت یازدیغی کونلرده پك چوق اولوردی . سکز حتی اون ساعت مطالعه ایتدیکی کونلرده پك‌نادردکلدی . یوزلرجه‌بیکلرجه جلدکتابك ؛ روجه‌دن، لاتینجه‌دن صورت مخصوصه‌ده ترجمه ایتدیرلمش برچوق رسائل ووثائق غیر مطبوعه‌نك آره‌سنده «کمال » ك یورلمق، اوصانمق بیلمز بر عزم ومتانتله ، نامتناهی بر همت وجدیتله چالشدیغی بو اثرك بو عثمانلی تاریخنك مؤبدیاشایه‌جق بر محصلهٔ کمال ودهاء اوله‌جغنه‌اعتماد پیدا ایتمك ایچون ــ صاحب اثرك تاریخ تدقیقاتنه وقف حیات ایتمش برداهیٔ معرفت‌اولدوغی بیلنمه‌مش اولسه‌بیله ــ یالکز شکل وطرزمساعیسنی کورمك کافی اولوردی . ایشته کمال عثمانلی تاریخنی بوقدر ارتباط قلب وجدان‌ایله بوقدر عشق جنان‌ایله بتون‌فضل وادراکنی، بتون کمالنی صرف‌ایده‌رك اوچ‌درت سنه متمادیاً چالیشه‌رق، متوسط بر سویهٔ معرفته‌کوره هردقیقه‌سی‌بلکه برکونلك مساعی‌یه‌معادل اوله‌جق همات دهائت ووقوفیله چالیشه‌رق اك کوجوك بر روایت تاریخیه اوزرنده اك بیوك بر حقیقت اجتماعیه قارشیسنده بولنیورمش کی

تدقیقات موشکافانه‌ده یه کیریشه‌رك یازمشدر. «کمال» بویله عالی، بوقدرجدی همماتنك مکافاتنه، اوکا کوره هردرلو مکافات مادیه‌نك آسمانلر قدر فوقنده اولان معنوی مکافاتنه پك از زمانده مظهر اولدی: تاریخنده شمدی‌یه قدر بیلنمه‌مش، یاخود کوریله‌مه‌مش برچوق حقیقتلر مندرجدر. بوحقایق تاریخیه مثلا ازمنه اختلافلرینك، اسم مشابهتلرینك تعیینی کبی جزؤیات وتفرعاتدن حتی وقایع بیننده‌کی سلسله‌یی، ارتباطی کوسترن محاکاتدن‌ده عبارت دکلدر. مورخك کشفیات واستخراجاتی اصوله عائددرکه اك یوکسك محاکات تاریخیه‌نك‌ده فوقنده‌کی تأثیراتدن بحث ایدر. یاخود تاریخ نقطهٔ نظرندن جداً شایان دقت استخراجاتی شاملدرکه برملتك عصرلرجه مدار مفخرتی، مدار سعادتی اوله‌بیلیر. باقیکز عثمانلی تاریخنك برنجی صحیفه‌سنده ناصل برسرنامه بوله‌جقسکز:

— عثمانلیلرك اصلی —

بوسرنامه‌یی اوقویوب‌ده یورکی یرندن اوینامایه‌جق بر عثمانلی تصور ایدیله‌مز. سرنامه‌دن صکره برقاچ سطر مطالعه ایده‌لم: «قایی خانلیلرك خوارزم شاه عسکرندن اولدقلرینه بیوك بردلیل‌ده ارطغرل ایله سلجوقیه ملکنه کلان قهرمانلرك کوستردیکی مزیات فوق‌العاده‌در. هانکی محاربه‌ده بولندیلر ایسه کندیلرینه کثرتجه نسبت قبول ایتمیان دشمنلرینه دائما غالب کلدیلر. درت یوز قرق کشی‌ایله بر قوجه دولت تشکیلنه موفق‌اولدیلر. قهرمانلغك بودرجه‌سی یالکز

عشیرت معیشتنك تولید ایده‌بیله‌جکی مزیتلردن دکلدر . عسکرلکده اومرتبه‌یه وصول ایچون پك چوق تجربه‌لر کورمش، بیك درلو بلالره کیروب چیقمش اولمق لازم کلیر . او زمانده ایسه بوقدر معالی ایله متصف بر قهرمان فرقه‌سنی تربیه ایتمکه جلال‌الدین خوارزمیدن بشقه کیم مقتدر اوله‌بیلیردی ؟ »

شو بر قاچ سطر تاریخ کتابلرنده کورولن روایات مختلفه بربریله قارشیلشدیریله‌رق قایی خانلرك خوارزمیلردن اولدقلرینه اطمئنان بخش ایده‌جك معلومات و محاکمات تاریخیه ایراد ایدلدکدن صوکره مولفك برمطالعهٔ ذاتیه‌سی اوله‌رق یازلمشدرکه درجهٔ اهمیتی تاریخ شناسان لایق اولدوغی قدر تقدیر ایدر .

عثمانلی تاریخنده بویولده برچوق حقایق موجوددر .

عثمانلی تاریخنده بحثلر واردرکه هامر کبی ، قانتاغوزن کبی غرضکار مورخلرك دین جلیلمزه ، ملتیمزه ؛ دولتمزه سورمك ایستدکلری سیاه لکه‌لری تاریخمزك صحائف منوره‌سندن دستمال بدیهیات ایله سیلمشده اوغرضکارلرك چهرهٔ حجابنه الی‌الابد یاپشدیرمشدر .

عثمانلی تاریخی غایت متین محاکمات تاریخیه ایله آراسته‌در . دور استیلایه متعلق اوله‌رق تاریخمزه عائد هیچ برمسئلهٔ مهمه یوقدرکه عثمانلی تاریخنده اك جدی بر محاکمه نتیجه‌سنده بر حکم وقراره ربط ایدلمش اولماسون . مورخ یالکز قدرت شاعریتدن دکل ، اك بیوك موهبهٔ فطریه‌سی اولان وطنپرورلکدن ، حب ملیتدن بیله تجرید نفس ایدرك محاکمه یوروتمشدر .

عثمانلی تاریخی شمدی‌یه قدر یازلمش اولان تاریخلریمزك هپسندن مفصلدر . فقط بوتفصیلاتی مثلابر کسوف جزؤینك تأثیرات شئامتنده

یاخود بر آدمك صورت قتلنده دکل ، روح وقایعده ، سلسلهٔ محاکمانده آرامق ایجاب ایدر. هله پادشاهلریمزك، وزرامزك، علمامزك، عسکریمزك حیات واخلاق خصوصیه‌لرینه صورت معیشتلرینه ،ملتك تمایلاتنه ، احتراصاتنه ، علویاتنه حاصلی بتون عثمانلیلرك سیاسی ، مدنی ، اجتماعی ، عسکری کافهٔ احوال روحیه‌سنه دوستلریمزك ، دشمنلریمزك عثمانلیلغه تعلق ایتمك اعتباریله احوال ماضیه وحالیه‌لرینه دائر انجق بر صاحب دهانك نفوذ نظرندن ، قریحهٔ بلندندن صادر اوله‌بیله‌جك تدقیقات وتتبعات ومحاکمات عثمانلی تاریخنده عیناً فضای نامتناهیده پارلایان کواکب کبی اوقدر ممتازیتله اویله‌فوق‌العاده‌لکله مبذول وپرلمعاندرکه اثرك بر صحیفه‌سنی اوقومق سمانك بر کوشه‌سنه باقمق قدرروح وفکری مست ومستغرق براقیر دیمکدن چکنمیه‌جکز.

عثمانلی تاریخنده دور استیلامزه عائد شانلی محاربه‌لریمز بتون تفصیلاتیله تصویر واك جدی بر صورتده تنقید ایدلمشدر .

« کمال » عسکر اولمامقله برابر عسکرلکه فوق‌العاده‌مفتون ایدی، محاربه‌لریمزی همان همان بر عسکر قدر اکلامشدر . خصوصیله صرف عسکرلکه، فن حربه تعلق ایدن مسائلده کندیسنك برادر وجدانی اولان بر چوق مشاهیر امرای عسکریه‌مزك رأیلرینه‌ده اولدن بری هر فرصت بولدقچه مراجعت ایدردی . بناءً علیه عثمانلی تاریخنك عسکرلکه عائداقسامی مدارمفخرت ملت ووطن اولان ضابطلریمزجه حرزجان ایدیله‌جك درجه‌لرده حائز اهمیتدر دیمکدن کندیمزی آله‌میورز .

عثمانلی تاریخنك لسان تحریری هم ساده هم ادبیدر .

« کمال » که عثمانلی لسانك صانع ثانیسی یاخود بانیٔ حقیقیسیدر. عالمك

معروفی اولدوغی کبی هم ساده هم ادبی یازمقده یکتا ایدی ، تاریخ ایچون الك موافق لسان‌ده بودر . عثمانلی تاریخنك بر صحیفه‌سنی اوقومق مدعامزك درجهٔ اصابتنی تعیینه کفایت ایدر .

عثمانلی تاریخنه مدخل اولمق اوزره قلمه آلدیغی تاریخه کلنجه : بو اثرك ماهیتی ولزوم تألیفی بالذات مؤلف طرفندن ایضاح اولونمشدر . مدخلك نشر ایدلمش اولان برنجی جزؤنده‌کی مقدمه‌دن مدخله عائد قسم ایشته عیناً بورایه نقل اولوندی :

«تاریخه باشلامه‌دن اوّل بر مدخل ترتیبنه مجبور اولدم‌که برنجی فصلی روما تاریخنك ظهور اسلامه قدر بر خلاصه‌سیدر . احتمال‌که بو خلاصه‌نك اوزونلغی اصحاب مطالعه‌دن بعضیلرینه کسل ویرر . فقط دها زیاده اختصاره مقتدر اوله‌مدم . اوّلا روما بیلنمدکجه انقراضنه قدر دول اسلامیه ایله مناسبت ورقابت حالنده بولنان شرق ایمپراطورلغنك ، اندلسده محو اولان حکومتك ، غربده اسلامك پیش استیلاسنه سد اولان قوّتك حالندن برفکر صحیح ویره بیلمك قابل دکل ایدی . ثانیاً عربدن اوّل ظهور ایدن دولتلرك الك بیوکی اولان روما دولتنی عرب سلطنتیله موازنه ایچون ارباب مطالعه‌یه بر مقیاس عرض ایتمك ایستدم ؛ لسانمزده ایسه بومقصدلره خدمت ایده‌بیله‌جك یولده یازلمش بر روما تاریخی یوقدرکه آکا مراجعت توصیه‌سیله اکتفا ممکن اولسون !

مبادئ اسلامده‌کی جهانکیرلر آلاینك برنجی صدمه‌سنه تصادف ایدن دولت ساسانیه‌نك محمدیلرله مناسبتی دولتلرینه بر قاچ سنه

مقاومت ایده‌بیلمکدن عبارت ایدی . مع مافیه بعض خصملرمزك بیانی کبی ، بودولتك‌ده اسلام النده محو اولدیغی زمان ذاتاً مشرف انقراض اولمش اوفاق برجمعیت اولمدیغنی کوسترمك ایچون ایکنجی فصل اوله‌رق مختصر برتاریخنی درج ایلدم .

ایرانك اوته طرفنده فتح اولنان یرلرترك وتبت خانلرندن آلنمش ایدی . اوزمانکی خانلرك ذاتاً تاریخلری مضبوط دکلدرکه نقل‌ایده‌یم. واقعا بونلر لفظی مراد برتابعیتله چین حکمدارلغنه تابع ایدیلر ، فقط کندیلری هر حرکتلرنده مستقل اولدقلری جهتله چینك ترك وتبت مناسبتیله اولسون حکومت اسلامیه ایله معامله‌سی پك جزؤی اولدیغندن ، اودورده بولنان چین خاندان حکمداریسنك تاریخنی نقل ایتمکده برفائده کورمدم .

مدخلده دول اسلامیه‌یه دائر اولان فصللر احتمالکه بر مدخله مناسبت آلمیه‌جق قدر اوزون اولدی ، اوده ضروریدر ؛ چونکه لسانمزده « صحائف الاخبار » ترجمه‌سندن بشقه دول اسلامیه‌نك وقایعنی تفصیل ایدر بر تاریخ یوق ! صحایف الاخبارك مندرجاتی‌ایسه ناقص اولدقدن بشقه تفصیلاتنك درجه‌سی ، وقایعك اهمیتیله متناسب دکلدر . مثلا « ابو عبدالله البریدی » نك ، فتنه محرکلکندن ، اشقیا ریاستندن عبارت اولان افعالیله یدی بچق صحیفه طولدیرلمش‌ده عظمای مجاهدیندن « شهاب‌الدین غوری » نك احوالنده یالکز ایکی سطر یازی‌ایله اکتفا اولنمش. بوجهتله صحائف‌الاخبار، تاریخ یازانلر ایچون بعض دولتلرك احوالنجه کوزل بر مأخذ اولمغله برابر، تاریخ اوقویانلر ایچون بر مختصر تاریخ مطالعه‌سندن مطلوب اولان فکر اجمالی‌یی حقیله حاصل ایتمکه مساعد دکلدر . هله اوروپایه دائرویردیکی

خبرلر بتون بتون خطالی ، نقیصه‌لیدر . دول اسلامیه حقنده یالکز بومأخذدن آلنه‌جق معلومات ایله دولت علیه وقایعنك حقیله استفهامنه فکرلر اعداد ایدلمك قابل اوله‌ماز . اوجهتله بو فصللره ، زائد کورینه‌جك بعض تفصیلاتك درجنه مجبوریت کورندی .

بو آره‌ده مختصر وفقط وقوعات مهمه‌نك کافه‌سنی جامع بر تاریخ اسلام وجوده کلمسندن حاصل اوله‌جق منفعت‌ده مدخلك بوقدر اوزامسنجه مدار اعتداز اوله‌جق حاللردن بریدر »

مدار اعتذار دکل حقیقةً ملتمز ایچون باعث افتخار اوله‌جق حاللردندر . زیرا « کمال » ده اعتراف ایدییورکه الده ترکجه بر تاریخ اسلام یوق کبیدر . « کمال » ك تاریخ اسلامی ایسه مختصر اولمقله برابر البته صحائف الاخباردن چوق یوکسك بر اثردر . بز تاریخ اسلام حقنده بورساله‌ده تفصیلات ویره‌میه‌جکمز مثال‌ده ایراد ایده‌میورز . زیرا هر صحیفه‌سی بر معکس انوار ایمان ، بر آیینهٔ وجدان اولان بویله بر اثردن قسماً بحث ایتمك بزه مستحیل کورندی . یالکز شوقدر سویلیه‌لم : تاریخ اسلام ایچون « کمال » عیناً عثمانلی تاریخنه چالشدیغی مرتبهٔ قصوادە بذل همّمات ایلمشدر . بویله عالی قلب بر پرستشکار اسلامیتك اسلامیت تاریخنی ناصل قلمه آله‌جغی پك اعلی تقدیر اولونه‌بیلیر .

حیف ، صد حیف که نه تاریخ اسلام ، نه عثمانلی تاریخنی اکمال ایدیله‌مه‌مشدر . ملته بوقاره خبری ویرمك مجبوریت الیمه‌سنده‌یز . ذاتاً ملت ، « کمال » نك بر تاریخی بولندوغنی ایلك جزؤنی عبدالحمید دور استبدادنده نشر اولونمش کوره‌رك اوکرنمش اولدیغندن بو تاریخك تمام اولوب اولمادیغنی بزدن متوالیاً صورویور ، اکلامق ایستیور . ارتق نه صاقلایه‌لم ؟ مدخل که روما تاریخنی ایله تاریخ اسلامی شاملدر روما

حکومتنك تشکلندن باشلار ۳۸ نجی تاریخ هجریسنده نهایت بولور .

عثمانلی تاریخی مؤسس بنیان سلطنت سلطان عثمان اولك ابتدای ظهورندن یاوز سلطان سلیمك ارتحالنه قدر اولان وقایع تاریخیه‌یی محتویدر. گویا که جلوهٔ قدر کمالك خامهٔ قدرتنه انجق عثمانلیلرك دور استیلالرینه عائد جلائل موفقیات جهان پسندانه‌یی تصویر ایلمك کبی او خامهٔ حمیت و عرفانك آسمان مرتبت ماهیت معنویه‌سیله متناسب بر وظیفه تحمیل ایده بیلمش و بو ملتك افق مقدراتنده سلطان سلیمان ایله برابر ظهور ایلیه‌رك گیتدکجه دها زیاده خونین لقابر چهرهٔ انقراض آلان شمس منکسف ادبار و اضمحلالدن کمالك دیدهٔ وجداننه بر سایه پارهٔ یأس و هجران دوکولمه‌سنی روا گورمه‌مش‌در !

تاریخك اتمام اولنه‌مامسنه ایکی جاسوسك ترتیب ایتدیکی ژورنال سببیت ویردیکنی و تاریخنك منع طبعی کمالك بر قاچ آی صوکره حیاتنه‌ده خاتمه چکدیکنی دوشوندکجه عائلهٔ کمال بلکه عصرلردن صوکره بیله استبداده لعنت ایده‌جکدر . عثمانلی تاریخنك عبدالحمیدك اراده‌سیله ناصل منع ایدلدیکی علی اکرم بك طرفندن کمالك ترجمهٔ حالی یازلدیغی زمان بتون فجایع و تفصیلاتیله ملتك نگاه ابتصارینه عرض اولونه‌جقدر .

مجموعهٔ اشعار

حقنده معلومات

مجموعهٔ اشعار ایکی نوع منظومه‌ردن تشکل ایدر :

(۱) اشعار قدیمه .
(۲) اشعار جدیده .

کمالك اشعار قدیمه‌سندن بر دیوان تشکل ایدیور . دیوانك حجمی پك بیوك دکلدر . شعرلرك جمله‌سنه اشعار قدیمه‌نك فوق العاده نوعندن دینیله‌مز ؛ حتی بونلر آره‌سنده هیچ ده کوزل اولمایان شعرلر واردر ؛ فقط فوق العاده بر فطرتك هانکی وادیده اولورسه اولسون عقللره حیرت ویره‌جك قدر یوکسلدیکنی نظرلره ارائه ایده‌جك غایت قیمتدار شعرلره اشعار قدیمه دیدیکمز نظملر آره‌سنده پك چوق تصادف اولنور . بر ده «کمال» اشعار قدیمه‌سنی یعنی متصوفانه غرامیات و حکمیاتدن عبارت غزللرینی نظملرینی . تعبیر قدیمله « مرتب دیوان » نی اون سکز یکرمی یاشلرینه قدر یازمش . بوندن صوکره ایسه شناسی مرحومك نائرهٔ فضیلت و عرفانه داخل اولدیغندن « مرتب دیوان »ی برده‌ها آچامق اوزره قاپامشدر . سراپا مرحومك خط دستیله محرر اولان بو دیوانك نهایتنده‌کی صوك نا تمام غزل که اشعار و طنپروانه‌سنك برنجیسی دیمکدر . وطنك مقدمهٔ اجلالی و عثمانی ملتنك طلیعهٔ سعادتی اولدیغندن بورایه درج ایدلدی :

رفاه ملت ایچون ترك راحت ایلیه‌لم
وطن یولنده یوری! عزم غربت ایلیه‌لم
میسر اولماز ایسه باری ملکك احیاسی
او یولده اولمکه ایثار قدرت ایلیه‌لم
مدار عز و رفاه اختیار محنتدر
حکومت ایسه غرض خلقه خدمت ایلیه‌لم
باقوب نگاه بصیرتله کندی حالمزه
سوزکده پك بیوکندن فراغت ایلیه‌لم

«کمال»ك ایشته بو نشیده ایله باشلایان وطنپرورانه، حمیت آموز نشائد ابدیه‌سندن بعضلری اشکال نظم اعتباریله قدیمده اولسه افکار ومعانی نقطهٔ نظرندن اوقدر نوین وتجدد نموندرکه هر بیتنك هر کلمه‌سی ملتك وجدان اشتیاقنه درحال عکس انداز اولمشدر وحافظهٔ حرمت وتقدیرنده ابدیاً قاله‌جقدر.

«بز اول نسل نجیب دودهٔ عثمانیانز کیم
مخمردر سراپا مایه‌مز خون شهادتدن»

بیتنی اوقویوبده بر قصیده‌نك اجزاسندن اولدوغی ایچون بو بیتك اشعار قدیمه‌دن اوله‌جغنی تصور ایتمك عقل سلیمه عارض اوله‌بیله‌جك احوال طبیعیه‌دن دکلدر. بز بویله فکرا بلند ومستثنا اولان اشعاری شکلاً نه اولورسه اولسون اشعار قدیمه‌دن عد ایده‌مدك، واشعار قدیمه عنوانی یالکز «کمال»ك مرتب دیوانه ویردك. بو دیواندن

بر ایکی مثالی شعر عتیقمزك ، لسان تصوفك غوامضنه آگاه اولانلرك انظار حیرتنه عرض ایدییورز . دیوانك بر نعت بی مثال اولان برنجی غزلی شودر :

ایدوب فلك جهان پیمای دل عزم یم معنا
آچلدی بادبان عشق بسم الله مجریها
زهی فلك جهان پیما که فیض بادبانندن
گلیر گلبانگ بسم الله مجریها و مرسیها
خوشا ملك جنون کیم رونمادر هر فضاسندن
کنار سدرهٔ همت ، جوار عرش استغنا
خوشا متن درون کیم روشنادر هر سوادندن
کمال قدرت باری ، مآل حکمت اشیا
سن اول مسجود عالمسك که زلف وابروانکدر
نطاق کعبهٔ علیا ، رواق مسجد اقصا
سن اول نور جمال اللهسك کیم حسن وعشقکدر
چراغ لیلهٔ اسری ، سراغ قرب او ادنا
عجب بر کعبهٔ عصمتسك ای حوری بهشتی کیم
اولور خاك حریمك سجده‌گاه آدم و حوا
عجب بر مصحف حکمتسك ای فیض الهی کیم
ایدر هر نقش حسنك شرح راز علّم الاسما
کتاب حسنکك هر صفحه‌سی بر سورهٔ اعجاز
خط رخساریکك هر نکته‌سی بر آیت کبرا

فلك بيت الحرام وصلتكده زائر و دائر ،
ملك باب السلام همتكده طائر معنا
اولور قدوسيان آتش پرست مهر ديدارك
زهى مهر تجلى فر ، زهى ديدار فيض آرا
عقول آشفتەدر ادراك سر شان وذاتكده
تبارك ذاتك الاقدس تعالى شانك الاعلا
وجودك فرد مطلق ، فطرتك حيرتده امكان
اولور شاهد وجوب ذاتكه دنيا و ما فيها
ايدر مهر جمالك روشنا هر ذرهٔ عالم
وجود آنجق سنكدر ياالله الحسن آمنا
جمالك اول پرستشكاه وحدتدركه اولمشدر
خم ابروسى محراب صلات حضرت مولا
براق همتم معراج سير فيض اولوب نامق
ايرشدى سورهٔ اعجازه سبحان الذى اسرا

ينه ديواندن برغزل دها اوقويه‌لم :

رمز بسم الله سر فيضيدر افكارمك
نسخهٔ كبراى حكمت شرحيدر كفتارمك
بن او خلاق معانى‌يم كه ترتيب عقول
شيوهٔ تدوينيدر مجموعهٔ اشعارمك
بر عجب صديق راه هجرتم كيم جوش ايدر
برق نور احمدى هر كوشه‌سندن غارمك
بن كليم وحدتم ، هر جانبندن عالمه
نعرهٔ انى انا الله عكس ايدر كهسارمك

عندلیب روضهٔ فخر جهانم تا ازل
اسم اعظمدر مآلی نغمهٔ اذکارمك
شش جهتدن نغمهٔ لاتقنطوا ایلر خروش
انعکاسندن دم کلبانك استغفارمك
مست سر کرم می بزم تجلایم کمال
نور آقار هر قطره‌سندن ساغر سر شارمك

اشعار جدیده‌یه نقل بحث اولونجه : اوقور یازار بر عثمانلی تصور ایده‌له‌مزکه کمالك پادشاه حریته خطاب اولان :

کوروب احکام عصری منحرف صدق وسلامتدن
چکلدك عزت و اقبال ایله باب حکومتدن !

مطلعلی قصیدهٔ یکانه‌سنی ویاقلب مجروح وطندن قوپمش قدر محرق و علوی بر ترانه تشکیل ایدن « واویلا » سنی بیلمسین . «جزمی»ده مندرج «یوکسل» منظومه‌سنی اوقومامش، او شعرك علو کعبنه حیران اولمامش بر منتسب ادبده یوقدر . بز ملته کمالك بویله برچوق اشعار مخلدهٔ نفیسه‌سنی عرض ایتمك ایستردك . حیفا که معروف اولان اشعاردن باشقه طبع اولونمامش شعرلری کمیة بیوك برکتله تشکیل ایده‌میور . فقط کیفیة دوشونیلورسه کمالك اشعار جدیده‌سی آره‌سنده ملتك نظرهٔ تحسر وانجذابندن بالضروره مختفی قالمش اویله اثرلر واردرکه قائلنك شان ابدیسنه جداً شایان اوله‌رق سنوح ایتدیکنه قانع اولمامق ممکن اوله‌ماز . ایشته بر قطعه که یوز منظومه دکر :

قدرت ایتدکده تعلق فطرتك احکامنه
قهر حق بردیو خلق ایتمش اسارت نامنه

عالمك چوكمش او ثقلت سینهٔ آرامنه
دهشتندن ایكلیور هرذره حالا دیكلیك

صوكره شو بیته باقیكز :

« بولوتلر قات قات اولمش قاپلامش باذی كهساری
سپهر اولمش زمیندن صانكه دامن چین استغنا »

اشعار جدیده ایشته بویله درر پارهٔ معالی ومحاسندن متشكلدر. بونلر آره‌سنده «عقابیه» عنوانیله برظالم وخونخوار دولتك بالآخره حادثات ایله تحقق ایدن عاقبت الیمه‌سنی كوستره‌رك شاعرك عادتا ملهم اولدیغنه برهان جلی و «سلیمیه» نامیله عبدالحق حامد بكك شعر مشهورینه نظیره اوله‌رق یازلمش غایت علوی ومفصل منظومه‌لرده واردركه دور سابقده نشری دكل برحرفنك تفوهی بیله خانمانلر سوندیره‌جك قدر غلیان ظلمی موجب اولوردی . بویله وطنپرورانه موضوعلردن ماعدا كمالك اشعار جدیده‌سنده هرذوقه هر قلبه خطاب ایدن شعرلر، قطعه‌لر، بیتلرده بولنور . حاصلی «كمال» ك مجموعهٔ اشعاری‌ده دیكر اثرلری كبی كندی نامنه جدیر واحرادر .

كرك عتیق كرك جدید شعرلرینی بر كتابده برلشدیرلمك تنسیب اولندی. اشعار جدیده‌سنی كتابك باشنه ، اشعار قدیمه نامنی ویردیكمز منظومه‌لری‌ده صوكنه قویه‌جغز .

خصوصی مکتوبلر

حقنده معلومات

بر ادیبك، بر صاحب قلمك ادبیات حتی بعضاً حکمیات ایله صورت توغلنه، درجهٔ وقوف ومعلوماتنه، قوای خیالیه وحسیه‌سنك صور انکشافنه، خواص اساسیهٔ فارقه‌سنه والحاصل بتون قدرت واستطاعتنه، مدت حیاتنده یازمش اولدوغی خصوصی مکتوبلرك هیئت مجموعه‌سی اك قویم وتابان بر برهاندر. هله او ادیبك دیگر اثرلری نه‌قدر علوی نه‌قدر مستثنا اولورسه اولسون ینه مکاتیب خصوصیه‌سی قدر کندیسنك قلبنی، روحنی، بتون موجودیت معنویه‌سنی انظار عرفانده تجلی ایتدیره‌مز. بو دعوانك درجهٔ اصابتنی بوراده تدقیق وتحلیل ایتمیه‌جکز. هرحالده دهاة ادبا وحکمانك بر بیوك فرقه‌سی حقنده پك صحیح اولدوغی تحقق ایدن بو دعوی «کمال»ك مکاتیب خصوصیه‌سی حقنده بزه کوره بدیهیاتدندر: بو ملته یازی یازمغی اوکره‌دن «کمال» بالخاصه هرکسه مکتوب یازمغی تعلیم ایتمشدر. براز دها ایضاح ایده‌لم: «کمال»ك ظهورندن اول عثمانلیلرده مکتوب یازمق اصولی بیلنمیوردی. یعنی بر مکتوب ایله بر کتاب صحیفه‌سنك هیچ فرقی یوق ایدی. بلکه بعضاً مکتوب، کتابدن چوق زیاده اهمیتله تلقی اولنور، مکتوبك هر حالده ابراز هنر و معرفت ایچون یازلمسی لازم کله‌جکنه دائر خلقك دها طوغروسی ارباب قلمك واهمه‌سنده متکون فکر غریب عصرلردن بری استمرار و تمادی ایده‌کلدیکندن مکتوبلره بر نسخهٔ کبرای بلاغت وطلاقت نظریله باقیلیر طوروایدی. مکاتیب اسلاف آره‌سنده یالکز مقصدی ایضاح ایچون ساده یازلمش

شیلر بولنسه بیله دیکرلرینه نظراً اقل‌قلیلدر . هرحالده فکراً نه‌قدر سالم، ساده اولورسه اولسون شکلاً عجیب اولمایان برمکتوبه تصادف اولونه‌ماز . . مکتوبلرمزده‌کی اشکال قدیمهٔ انشانی براز تدقیق ایده‌لم :

اولا «اولامه» تعبیر ایتدیکمز مربوط عباره‌لر مکتوبلرده‌ده قوانین طبیعیه‌دن ایمش کبی مرعی ومعتبر ایدی . سلسلهٔ عبارات غریبه‌نك بر قاچ حلقه‌سی بعض مکتوبلرده قیریلیورسه بیله ناصل قیریلوب قوپدیغی بلك‌ده بیلنه‌مین زنجیر اسارت تحریریه همان بربرینه اکله‌نیر ، ینه متصل یووارلانه یووارلانه اوزار طورووردی .

ثانیاً صدددن، مقصددن بتون بتون خارج برچوق سوزلر، باردزینتلر ، معناسزسجعلر ، ازبرلنمش دستورلر خلاصه بر چوق تکرلمه‌لر تمادیسی عقللره حیرت ویره‌جك بر اصرار وتعنده هر مکتوبه مطلقا املا ایدیلیر ، ایشته بویله انشا ایدیلیر یعنی شمدی شوعباره‌ده اولدوغی کبی صاچمه یازمغه بهمه‌حال فوق‌العاده اعتنا ایدیلیر ایدی !

ثالثاً مکتوبلرده القاب ، خاتمه‌لر اوقدر بارد او قدر بی‌معنی کلمات وعبارات ایله معین ومحدود ایدی‌که بو تنکنای غرائب انجاده فکرك، خصوصیله حسك نصل اولوب‌ده بر نقطهٔ میل وانعطاف بوله‌بیلدیکنه، صمیمیت قلبیه ، حرمت وجدانیه ، قدرت عقلیه کبی سودا ، غرام، سائق شباب ، تجربهٔ شیخوخت ، فضیلت ، شدت کبی؛ بیکلرجه ملکات وحسیاتمزك اوجانسز ، او اولو کلمه‌لرله افاده اولنمق ایستندیکنه . دها طوغروسی مکتوب یازمغه‌کلنجه بوقدر ملکات بشریتك ناصل ، ناصل اولوب‌ده متروك ومنسی قالدیغنه حیرت ایتمامك قابل دکلدر . بر بابا ، اوغلنه یازه‌جغی مکتوبده: اولادم، اوغلم . ایکی کوزم اولادم، یاوروم ، یارامازچوجق ، حیلازچوجق، نم وجدانی عقلی اوغلوم کبی بیکلرجه

کلمه‌لردن، تعبیرلردن ، ترکیبلردن برینی لزومنه کوره اختیار ایدر. اختیار ایده‌جکی ترکیب ، کلمه هرنه‌ایسه اونده او بابانك بتون روحی مندمجدر ، یورکی او کلمه‌ده تیترر. اولادی دها مکتوبی اوقومادن معناسنی اکلار ، بتون مندرجاتنی کشف و تعیین ایدر . لکن خیر : ازمنهٔ قدیمه‌ده مکتوب یازیلیرکن بربابا ، بابا ، براوغول . اولاد اوله‌میوردی . بوایکی موجودیتی دیکر بر موجودیت سقیمه ، « منشیانه یازمق » کبی بر فکر عجیب محو ونابود ایدییوردی . ذاتاً « غیر منشیانه » یازمق یوق ایدی . منشیانه یازلدیغی زمانده پدر اوغلنه نورعینم اوغلم ، جکر کوشه‌م افندم ، مخدوم فطانت موسومم ! فلان کبی تعبیرات بلکه ده بونلردن عادی لقلقیات یازلمق مجبوریت قطعیه تحتنده‌عداولنیوردی. بویله‌خطابلرك روحدن ، قلبدن ، فکردن دکل آغزدن دوکولمش اولماسنه کوج احتمال ویریلیر. مکتوبلریمزك خاتمه‌لری‌ده القابی قدرمتبرد ومتنخنخ شیلر ایدی. ایشته « کمال » ملتك لسان ادبیاتی دکل ، لسان وجدانیاتی ، لسان احتیاجاتی اولان مکتوب شیوه‌سنی ، مکتوب اسلوبنی بویولده موانع و مزاحم غریبه‌نك جمله‌سندن تخلیص ایتمش در .« کمال »ك لسانمزه اوقدر مبرور ومبجل خدمتلری اولماسه‌ده یالکز ملته مکتوب یازمق نه‌در ؟ بونی اوکرتمش اولسه کندیسی ایچون شرف کافیدر. واقعا« کمال »دن اول شناسی ، رشید پاشا ، ادهم پاشا ، عاکف پاشا ، حتی دها قدمادن بعض ذوات کوزلجه بعض مکتوبلر یازمشلر ، برقاچ نمونه کوسترمشلر ایدی ؛ فقط ترجمهٔ حال کمالده بتون دلائل مقنعه وبینات صریحه‌سی ایله ارائه واثبات ایدیله‌جکی وجهله سلطان سلیم ثالث زماننده اولین آثار ومقدماتی رونموناولان تکامل اخیرادبیمزك بتون اشکال وصور فکریه ولفظیه‌سنی تماماً احاطه‌ایده‌رك او تکاملی نامی کبی بر ذروهٔ کماله ایصال ایدن ذات ترجمه

مکتوب یازمق اصولنی، بو اصولك بتون اشکالنی بتون تفرعات و جزؤیاتنی ملتك روح و وجدانی کوره کوره اکلایه اکلایه تعمیق و تحقیق ایتدکدن صوکره بالاطراف وضع و تأسیس ایتمشدر . مکتوب یازمق بحثنده هیچ بر جهتی ذره قدر نقصان براقمامش هر نوع مکتوبی برچوق شکللرده یازمشدر . او قدر که عصرلردن صوکره کمالك مکتوبلری ادوار تکاملك تزاحمنه رغماً مشق تقلید اتخاذ اولنه جقدر . چونکه کمالك اویله مکتوبلری واردر که هر کلمه‌سی ملتك عمق روحندن آلنمشدر ، بر ملتك روحی ایسه ابدیدر .

(مکاتیب خصوصیه بحثنك تطویلندن طولانی طلب عفو ایدرز . بزجه بو مبحث بوندن زیاده اختصار ایدیله‌مزدی . حتی دها برقاچ سوز علاوه ایده‌جکز .)

شمدی دوشونولسون : بر ادیبك اك مهم اثرلرینی مکتوبلری تشکیل ایدرسه ، صوکره او ادیب مکتوبلرینی اسلافنه تقلیددکل کندیسی ابداع یعنی یوقاریده عرض ایتدیکمز کبی مکتوب یازمه‌نك بتون اصول و فروعنی تأسیس و احداث ایدرك یازارسه ارتق او مکتوبلر نه قیمت و اهمیتده اولور ؟ « کمال » ایچونده کندی مکتوبلری پك قیمتلی ایدی . اك زیاده سوه‌سوه یازدیغی شیلر مکتوبلری اولدوغنی دائما سویلردی .

خصوصی مکتوبلرك انواعی عادتا تحدید و قصر ایدیله‌میه‌جك قدر کثیردر . زیرا مرحوم یالکز کندیسنك دکل دوستلرینك ، ارقداشلرینك چوجقلرینك ، شاکردلرینك حتی خدمتجیسنك مکتوبلرینی یازمقدن بر لذت ، بر حظ طویاردی . ایشته بونك ایچوندرکه مکاتیب خصوصیه ادبی ، سیاسی ، علمی ، فنی ، تاریخی ، اجتماعی ؛ جدی ، مزاح یولنده ، لطیفه کویانه ، تعریض کویانه ، مستهزیانه ، مباحثه ، تنقید کبی کلمات

وتوضیحاتك سرنامهٔ عمومیسی تحتنده تماماً جمع ایدیله‌مز . بو یولده کلمه‌لر نه‌قدر اکثار ایدیلیرسه ایدلسون ینه بتون مکتوبلره شامل اوله‌ماز . وایشته ینه بونك ایچوندرکه کمالك یوزلرجه بلکه بیکلرجه خصوصی مکتوبنی بریره طوپلایوب‌ده بونلردن برمنتخبات ترتیب ایتمك لزومنه معروض قالنجه‌جمله‌مزی بیوك براندیشه، بیوك برتردد استیلا ایتدی : مکتوبلرك هانکیسی شایان انتخاب عدایدیله‌جك، هانکیسی نشر اولونمایه‌جق؟ بتون مکتوبلری نشر ایتسه‌ك ملته بلکه اوچ درت بلکه‌ده بش آلتی جلد کتاب آلمق مجبوریتنی تحمیل ایده‌جکز . وقوعه کلن استرحامات مکرره‌مزه رغماً مرحومك برچوق ذوات النده قالان برچوق قیمتدار ،فوق‌العاده‌قیمتدارمکتوبلرینی هنوزالده ایده‌مدك . مثلامرحوم شاکر پاشا زاده نعیم بك افندی‌پدرلری مرحوم ایله « کمال » ارەسنده روسیه محاربه‌سنه دائر جریان ایتمش اولان وجداً فوق‌العاده اهمیت تاریخیه‌سی بولونان مخابره‌نك انجق بش اون مکتوبنی بزه تودیع ایده‌بیلدی . نعیم بك فندی‌یه عرض شکران ایله برابر متباقی مکتوبلره الآن منتظر اولدوغمزی‌ده سویلرز . عجبا بونلر وبونك کبی مرحوم « کمال »ك بتون ارقاداشلرنده‌بولونماسی لازم‌کلن مکتوبلر قاچ جلد تشکیل ایده‌جکدر ؟ بیله‌میورز . بیله‌مدیکمز ایچوندرکه بش آلتی سطر اول مکتوبلردن بحث ایدرکن درت ، بش ، التی جلد کبی غیر معین عددلر کوستردك . دیمك مجهول قارشیسنده‌یز ، مجهوله بناءً بتون بر ملته وعدلرده بولنمق بیوك کستاخلق اولور... یاملتی « کمال »نك.معظم شهید حریتنك بتون اثرلرندن محروم براقمق بزم صلاحیتمز داخلنده‌میدر ؟ ایشته ملت اوتور اوچ سنه قانلر اغلایان قلبنك اك درین کوشه‌سنده صاقلادیغی« کمال »نامنه بوکوزاوقدرحرمت‌مفتونیتکارانه‌اویله برانجذاب

فوق العاده کوسترییورکه «کمال»ك یالکز امضاسی ایله بر کتاب طولدورلسه حرزجان ایدینه‌جك، صوکره بزنه جرأتله «کمال»ك خط دستیله کوزمزك اوکنده طوران یوزلرجه مکتوبنی کوزمزك اوکنده قالمغه، نشر ایدلمه‌مکه محکوم ایدرز؟

برده بز کیمزکه «کمال»ك شو اثرینه عادی، بو اثرینه عالی دییه بیله‌جکز؟ بویله بر کلیاتی تشکیل ایده‌جك آثار آره‌سنده انتخاب صلاحیتی اوقدر قدرت عرفانه متوقفدرکه بونی یالکز مثلا بر شاعرك مجموعهٔ اشعارینی اوقویوب‌ده برقاچنی انتخاب ایده بیلمش اولانلر تقدیر ایدر.

حقیقت. موقعمز غایت نازك، صوك درجه‌مشکلدر. مع مافیه ملته قارشی ولان بیوك وظیفه‌مزی ایفا ایتمك بزجه اوقدر مقدس بر املدرکه ایشته بوخصوصی مکتوبلر حقنده‌ده برقرار اتخاذ ایتدك:

اول امرده خصوصی مکتوبلر آره‌سندن بر انتخاب اجرا ایده‌جکز، انتخاب ایتدیکمز مکتوبلری‌ده رساله‌نك ترتیب آثار قسمنده کوستردیکمز صورتده نشر ایتدیره‌جکز.

صوکره نشر اولنمایه‌رق الیمزده قالانلر ایله طلب ایتدیکمز ذواتدن کلسی یك‌مأمول بولونان مکتوبلر حقنده ملتك امرینی بکلیه‌جکز: بتون خصوصی مکتوبلرك بلااستثنا طبع ونشر ایدلمسی بزه برچوق طرفدن اخطار ولنورسه «آثار پراکنده» عنوان عمومیسی آلتنده کلیاتدن جزؤ جزؤ نشر ایدیله‌جك اولان صوك قسمنه، مکاتیب خصوصیه‌نك الیمزده قالانلریله بولنه‌بیلنلرینی درج ایدر وبویله‌جه وظیفه‌مزی اکمال ایتمش اولورز.

نمونه اوله‌رق شورایه ایکی مکتوب درج ایدییورز. نمونه‌لردن نشر ایدیله‌جك مکتوبلرك قیمت واهمیتنه اطلاع حاصل اولور:

كمالك پدری مصطفى عاصم بك مرحومه يازديغى بر مكتوب

ولى نعمت

١ كانون اول سنه ٩٣ تاريخلى مكتوبكزى آلدم . لف واحسان بيوريلان قائمه‌لرده كلدى. اولا انك ايچون عرض تشكر اولنور .
صوا پاشا بوراده‌در هر كون برابرز .

كله‌لم بزم مباحثه: بزم اسكى عرب حكايه‌سى كندى صنعمزى تقديره اسناد ايله التزام استراحته جواب ايدى . قوجه قارى صاچمه‌سى قبيلندن عد اولنمش ؛ كنج اركك هذيانى دينلسه بلكه دها مناسب اولوردى .
مادامكه‌سز قوجه‌قارى صاچمه‌سى ديمشسكز.هايدى اويله‌اولسون. انكلتره پولتيقه‌سنه كلنجه : رشيد پاشانك غلبه‌سى انك تأثيرندن دكل، كندى درايتندن ايدى. رشيد پاشا زماننده انكلتره پولتيقه‌سنى‌اداره‌ايدن « قانين » ى لوندره‌ده برقاچ دفعه كوردم. عادتا بدالا انكليزك بريسيدر. « قانين » ك مستشار خاص‌الخاصى وبلكه عقل كتخداسى‌ده شمدى استانبول سفيرى اولان « لايارد » جنابلرى ايدى. شمدى نه‌دن التزام ايتديكى طرفدن بر رشيدپاشاميدانه چيقاره‌ميور؟ رشيدپاشا كندى‌زماننده درايتيله انكلتره‌نى طوتمش . اوروپا معلوماتنك كندينه انحصارى جهتيله وجودى‌عالم بالاجه لوازم ضروريه‌دن عداولنمش خصماسندن‌ده ياپديغى تنظيماته‌مثلا برادارهٔ عرفيه بندى قارشديره‌جق‌قدر حميتلى،درايتلى ذاتلر بولنمامش ، امنيت جان‌مسئله‌سى‌ده‌هر كسك‌ايشنه‌كلمش، اوقوتله براززمان خوشجه بر اداره جريان ايلمش. يوقسه بر دولتك تأثير نفوذى‌سايه‌سنده ديكر بردولتك تأمين سلامت ومعموريتى اصول سياستك وحتى طبيعت عالمك بتون بتون خارجنده‌در .

چارشنبه كونى يازديغكز مكتوبده « ايش شمدى يولنده‌در »

بیوریبورسکز . حال بوکه زار ایرتسی کونی پلونه کیتمش ! روسیه‌نك لااقل یوز بیك کشیلك بر اردوسی اچیقده قالدی. کرك استانبول کرك استقلال دولت مخاطره‌ده . بیلمم‌که ایش نصل یولنده اولیور ؟ هوا صغودی. طوکدرمه‌قوطوسنده‌اوطورر کبی یز. ممکن‌ایسه‌بزم‌اسکی‌کورکی برده اکرمك قیشلق پالطوسی وارمش انی کوندررمیسکز ؟ هله بونلره اوفاراق برعادی منغالده علاوه بیوریلور ایسه سایه‌کزده بر قات دها راحت اولنور. جناب‌حق‌عیداضحایی‌جمله‌یه‌مبارك‌ایلسون.خانم‌والده‌مك اتکلرینی اوپر وبایراملرینی تبریك ایدرم باقی دعا .

فی ۱۰ ذی‌الحجه سنه ۱۲۹٤

کمالك حفیدی احمد موفق بك هنوز ایکی یاشنده ایکن اوصبینك لساننده موفق بکك جدالجدی اولان مصطفی عاصم بك مرحومه خطاباً یازدیغی مکتوب

ولی نعمتم سبب حیاتمك سبب حیاتی اولان افندم

دون اقشام اوته‌ده بری‌ده قندیللر یانمغه باشلادی بر یوزی کوك یوزینه بکزه‌دی ملکلر قولاغمه سنك‌ده خلقتکه سبب اولان مفخر کائناتك لیلهٔ ولادتلری بوکیجه‌در خالقکه سجده ایله باعث وجودك اولانلره دعا ایت دیدیلر یوزیمی یرلره سوردم هرکسدن زیاده سزه‌دعالر ایتدم چونکه سبب حیاتم اولانلرك‌ده سبب حیاتی سزسکز سز مینی مینی کوله‌کزی بیلمزسکز اما بن سزی بیلیرم رسمکزی کوریبورم سزی کورمش قدر ممنون اولیورم یانکزه کله‌جکم نه‌یاپه‌یم‌که ایاجقلرم یاردیم ایتمیور طوریکز انشاءاه هله یورویه‌یم‌ده‌باقکز نصل قوشه‌قوشه سزه کلیرم بوراده بندن باشقه هرکس یوریبورلرده بیلمم نیچون قوشه قوشه یانکزه کلمیورلر بوآدملر آغزلرندن سسی‌ده برتحف چیقاریبو - رلرده هر ایستدکلرینی بربرینه قولای قولای اکلاده بیلیورلر بن

باغردم چاغردم مرامی بوقدر اکلاده بیلدم بر قاچ آی صکره سویلیکه باشلایه‌یم ده باقلك نصل هپسندن زیاده کوزه‌لك ایدرم کاغدی قلمی نه‌قدر سوییورم بیلسه‌کز کولرسکز فقط قیمتلی برشی ایمش کبی ویرمدیلرکه مکتوبمی کندم یازه‌یم بن بابام قدر داینی بکم قدر قارغه‌جق بورغه‌جق یاپه‌مزمی‌یم صانکه اوراده بنم برخانم والده‌مله برده کوچوجوك بیوك عمجه‌م [١] وارایمش اتکلرینی افندمزکده ایاقلریکزی اوپرم البته بنده‌کزی دعادن اونوتمزسکز ولی نعمتم سبب حیاتم افندم

١٢ ربیع‌اول سنه ٣٠٢
مینی مینی کوله‌کز
احمد موفق

---

[١] کمالك کوچوك برادری عمر ناشدبك مقصوددر. عمر ناشد بك موفق بکك والده‌سی اولان کریمهٔ کمالدن وعلی کرمبکدن! سنا کوچوکدر .

جلال الدین خوارزمشاه

حقنده معلومات

«کمال»ك آثار منثوره‌سی ارەسنده جلال، ادبیات نقطهٔ نظرندن اك علوی برهان قدرت و عرفانیدر. (بش) فصلدن متشکل بر فاجعهٔ تاریخیه اولان جلالده دهاء شعر و ادب بتون خوارق افکار و اسالیب ایله تجلی ایدر: حسیاتك اك شدیدندن اك رقیقنه، افکارك اك بلندندن اك اینجه‌سنه قدر بتون آمال و احتراصات انسانیت بتون احتیاجات و انفعالات بشریت صحیحاً فیض الهامه مظهر برلسان معنوی ایله اوقدر استادانه اویله روح فطرتك کافهٔ اسرارینه واقف بر صورتده تصویر و تبلیغ ایدلمشدر و اثر «رومانتیك» یولنده یازلدیغی ایچون دائما بلند و مستثنا اوله‌رق انتخاب ایدلمش اولان هر شخص و سیما اویله بر موفقیت صنعت و تطابق عظمتله تجسیم اولنمشدر که جلالی اوقویوبده هر صحیفه‌سنه، هر سطرینه مفتون اولمامق قابل دکلدر. «جلال» رومانتیك بر اثردر دیمش ایدك. رومانتیزمی بیلنلره کوره معلومدر که بو مسلکه موافق اوله‌رق یازلمش تیاترولرده ادبیات تیاترو صنعتدن زیاده حکمفرمادر. مثلا هوغونك «ئه‌رنانی» کبی بر پیه‌سی، صحنهٔ تماشایه وضع ایدلنك ایچون چوق نقصانلر، تناقضلر، غریبه‌لر کوستره‌بیلیر؛ فقط اوقوتجه انسانی علویاتنه مفتون براقامسی غیر ممکندر، ایشته جلالده بویله‌در. یعنی جلالی اویناتمق ایچون فرض محال اوله‌رق بر تیاترو من بولونسه ایدی برچوق یرلرینی طی و تعدیل ایتمك ایجاب ایده‌جکدی؛ لکن مطالعه ایدیلنجه جلال، روحی اوقدر لبریز علویات و محاسن ایلرکه بویله

براثرك انتها پذیر اوله‌بیله‌جکنی تصـور ایتمك بیله ا کلایه‌رق اوقویانه جداً تأثر بخشـادر . هله حب اسـلامیت ، تقدیس معالی ، پرستش وطن ، میل غرامیات ایله ؛ انسـانیت ، حمیت ، شجاعت ، حکمت ، محبت ، فداکارلق کلمه‌لرینـك پاك و براق اولان ارواح انسـانیته ، القا ایتدیکی حسـیات ایله متحسـس بولونانلر کمالك « جلال » نی ، یالکز بو اثرینی نورلره ، روحلره تلاقیگاه ابدیت نمون برعالم فضل وعرفان ، برسمای بدایع ومحاسـن اوله‌رق اوقورلر ، اوقودقچه علویات مجرده‌یه یاخود ارواح مقدسه‌یه قدر یوکسـه‌لن عظمت حس وخیالنه علویت اسلوب اعجاز کارینه حیران اولورلر .

« کمال »ك قلب الهامات دفینه‌سی وطن محبتیله نه‌قدر ریان انوارایسه اسلامیت محبتیله ، اسلامیت مفتونیتیله‌ده اودرجه‌لرده تابان علویت ومشحون فضیلت ایدی . اسلامیتك اشراق وظهورندن بوکونه قدر بتون ادوار وصفحات اعتلاسنی اك جدی بر وقوف واك مصرومکب برسعی متمادی ایله تفرعات وجزؤیاتنه‌قدر تدقیق وتحقیق ایتمش اولان « کمال » بزلره کوره تاریخك مقابر متروکه کبی لاقیدی‌یه محکوم صحائف منسیه‌سندن نوروز بکك ، صلاح‌الدین ایوبینك ترجمهٔ حاللرینی چیقارمش ، اوبلند وابدی شواهق اسـلامیتی عثمانلی آفاق حیرتنـه ترسیم ایتمش اولدوغی کبی جلال‌الدین خوارزم مشـاهی ، اولایموت وبیـعدیل قهرمان عالم شـان اسلامیتی‌ده لیال مظلمهٔ ماضیدن ، سینهٔ لاقید تاریخدن آلمش کتیرمش ، مریخلرك مشتریلرك جوارینه قدر اصعاد ایدرك اوراده ، اویله بربرج اشتهار وعظمتده قوردوغی اورنك شهامت ونجدتدن علویت وقدرتیله ، بتون اجلال ومهابتیله ملت عثمانیه‌نك انظار حیرت ومفتونیتنه شعشـعه انداز شان و کمال ایلمش‌در . جلال کبی برمسلمان قهرماننك سیف

جلادتنه« کمال » کبی بر عثمانلی شاعرینك خامهٔقدرتی کر کدی. نامنه اضافه اولونان اثرك درجهٔ علویتی او قهرمان اسلامیتك روان قدسیتی شبهه سز شاد ایتمشدر.

« جلال » ادبیاتمزك اك یوکسك شاهقه سیدر. عثمانلی آثارادبیه سی اره سنده جلاله مثال اوله بیله جك براثر یوقدر. بوندن صکره ده یازیله بیله جکی مأمول اولونه ماز. زیرا « کمال » تعب واقتدارنده برداهیٔ ادب بوندن صوکره یتیشیرسه بیله « رومانتیزم » ارتق متروك اوله جق، آثار ادبیه ده اومستثنا علویت موضوع واسلوب کیت کیده قالمایه جق کبی کورونیور. بوحالده « کمال »ك جلالی عثمانلیلرك دفینهٔ ادبیاتنده عصرلر کچدکجه، ملت ادبیاته پیدای وقوف ایتدکجه تزیید قیمت ایدرك قاله جق برکوهر علوی قیمتدر. بواثری کویا « وطنه خدمت » اولمق اوزره برچوق کیمسه لر دور استبداده طبع ایتدیردیلر؛ فقط اوتوزغروش کبی فاحش فیأتقونیلمسی وطنه دکل، منفعته خدمت غرضیله طبع اولندیغی واضحاً کوستریبوردی. نه یاپیلیرکه دور استبدادده بوکبی جرأتلره قارشی طورمق هیچ بر وجهله هیچ برکیمسه ایچون قابل اوله میوردی. خصوصیله « کمال »ك اثرینی طبع ایدنلره قارشو تعقیبات قانونیه اجرا ایتمك نره ده قالیر، « کمال »ك اثری بولوندوغندن بحث ایتمکه بیله جسارتمز یوق ایدی. جاسوسلرك انظار حرص وملعنتندن آثار کمالی بیك بلا ایله محافظه ایده بیلورایدك. «جلال»ك صورتی الدن اله برچوق انتشارایتمش، بواثری منفعتپرستلرك تعرضکارانه تملکندن قورتارمغه امکان قالمامش ایدی. اثر صحیح اوله رق تمیزجه برشکل وصورتده باصلسه ومعتدل برفیئات قونیلسه یدی، ملته جلالی اهدا ایتمش اولمقله مفتخر اولوردق. بزی اصل متأثر ایدن حال «جلال»ك بیك درلو خطالر، نقصانلر، علاوه لر ایله

غایت مشوش، غایت یاکلش اوله‌رق پژمرده برقیافته، پژمرده برچهره ایله انتشار ایتمیدر. منفعتپرستلرك دور استبدادده اوتوز غروشه صاتدقلری جلال دور حریتده مقلدلرك النه دوشدی؛ فیئاتی التی بش غروشه تنزل ایتدی. مندرجاتیده حیفا که بی حد ونهایت تحریفاته اوغرادی. اثرك قدر وشاننه بر طاقم اشخاص طرفندن وقوعه کلن تعرضات عائلهٔ «کمال»ی دلخون ایتمکده‌در.

شو تفصیلاتدن آکلاشیلیورکه جلال بعض اشخاص طرفندن طبع ایتدیرلمش اولمقله برابر مطبوع دیمك دکلدر. برده جلالك غایت مهم بر مقدمه‌سی قسماً نشر ایدلمش ایدی. فقط بو (مقدمه)ده سانسوردن مصون قاله‌مدیغندن بعض مهم پارچه‌لری انتشار ایده‌مه‌مشدر. شمدی ایسه مقدمه‌یی تمام. جلالیده مقلدلرك ایستدکلری شکله قویدقلری کبی دکل؛ کمالك قلمندن چیقدیغی کبی مصحح ومکمل اوله‌رق نشر ایده‌جکز. ملت، اثری مطالعه ایتدکدن صوکره حقیقی جلالی کورمش اوله‌جقدر.

غصب آثاری موضوع بحث ایدرکن شو راده عائله‌مزی جداً پك زیاده متأثر ودلخون ایدن وبزجه غصب آثارکده فوقنده برجرأت عادتا ادبی بر جنایت دیمك اولان «اسناد آثار» دن بحث ایتمك ایسته‌رز. بیچاره «کمال» ك نام علویسنه اویله هذیانلر اسناد اولونیورکه مرحومك روحنی رنجیده ایده‌جکی بی اشتباهدر. ایکی مثال کوستره‌لم. شو مصراعه باقیکز:

«ویران اوله‌سی خانه‌ده اولاد وعیال‌وار»

حالا برچوقلری بوسوزی «کمال» ك ظن ایدرلر. مرحوم بوسفلی بوعادی مصراعی ده جامع اولان شعری کمال شدتله بالذات رد وطرد

ایتمش ، عزتەلرە مجموعەلرە بو سوزك کندیسنە اصلا تعلقی اولمادیغنی یازمش ایدی . لکن غریبدرکه شاعرك تکذیبات ذاتیەسی بیلەشمدی یە قدر هیچ برتأثیر حاصل ایدەمەمش ! چونکه بومصراعدن اول کلن برمصراعك ردیفی « کمال وار » در . ومادامکه اسمی بولونیور شعر کمالکدر . ایسترسە کندیسی نم دکلدر دیسون . امان یاربی، بواصرارە قارشی مفکرەلر اقناعیات ترتیبندن عاجز قالیور !

سپهرك بختنی ، اقبالنی هپ پایمال ایتدم ،
حمیت مسلکندە ترك اولاد وعیال ایتدم،
حیاتمدن ممزکن وطندن انفصال ایتدم ،
ثبات وعزمە حائل بردنی دنیامی قالمشدر!

دیین کمال او معظم فداکار ملت وآتشپارۀ حمیت

« ویران اولەسی خانەدە اولاد وعیال وار »

کبی لفظی أولو، معناسی أولو، کهنەوعادی برمضمونك تکرارندن عبارت. صوك درجەدە سفلی وبیچارە برمصراع یازەجق همدە «عیال وار» کبی قهوە شاعرلرینك بیلە تجویز ایدەمیەجکی قدر مستکرە بر لفظ قصوریلە آلودە اولەرق یازەجق اویلەمی ؟

«بدایع ادبیە» عنوانیلە برمجموعۀ منتخبات نشراولونیور. باقیورسکز «کمال»ك واویلاسی، «رغمنه» ردیفلی شعرلری انتخاب ایدلمش؛ بونلرك یانی باشندە:

«نوای امل»

عنوانلی بر منظومە« کمال»ە اسناد ایدیلەرك یرلشدیرلمش. اویلە بر منظومۀ بی مآل و بیجان اویلە سراپا هذیان که کمال دکل آ بویلە شعری

اون بش یاشنده برچوجوق بیله یازماز . هم منظومه‌ده سوزلر وارکه انقلابدن صوکره یازلمش اولدوغنه قطعیاً دلالت ایدییور :

« بر طاقم ژورنالجیلر ، آلقیشجیلر ، یارداقلرك
کردنندن هر بری بر دالده آویزان اولور . »

مصلوبلردن باحث اولان شو بیتی «کمال» ك بویله عادی بر طور افاده برمأل ایله یازه‌بیلمش اولماسنه فرض محال‌اوله‌رق احتمال ویریله‌بیلسه‌بیله «کمال» ك زمان‌حرمان واضطرابنده ژورنالجیلرك «کردنندن آویزان» دکل، عظمت نشین مسند اقبال و شان اولدقلری دوشونولمزمی ؟ (٣٠٤) ده وفات ایتمش اولان بر شاعر (٣٢٥) سنه‌سنك وقایعندن باحث شعر یازه‌بیلیرمی؟ اسنادکده بوقدر بلاهت کسترانه‌سی کورلمش شیلردن دکلدر .

کمال بودرلو عادیاتدن بویله سفلیات فکریه ولفظیه‌دن چوق عالی ومنزهدر . ایشته «کمال» ك عائله‌سی بوکون مرحومك کلیاتی نشره ابتدار ایتدی . «کمال» ك نه قدر آثار قلمیه‌سی وارسه جمله‌سنك کلیاتده مندرج بولنمسنه دخی طاقت بشریه مساعد اولدوغی قدرصرف مساعی اولونه‌جقدر . ارتق بتون ملتدن اك صمیمی لسانمزله نیاز ایدرز :

« کلیات کمال » ده مندرج اولمایان بر اثری کورنجه (کلیات کمال) اداره‌خانه‌سنه کوندرسون، اثرك مرحومه عائد اولوب اولمادیغنی بیان ایدرز. طرفمزدن تصدیق اولونمیان آثارك کماله عائد اولدوغنه ملت ایناتماسون .

« قاره بلا »

حقنده معلومات

اسمندن ده آکلاشیلیر که قاره بلا بر بلای سیاهك بر حسن نورانی یه تعرضنی مصوردر . فی الحقیقه اثر ده اویله بر وقعهٔ سیاهك فاجعهٔ عصمت سوزی، مستثنا بر بلاغت وشدتله تصویر ایدلمش در . موضوعندن بر نبذه بحث ایده لم :

هند پادشاهلرندن برینك کریمه سی « بهره ور سلطان » بر سیاهی خادم اغاسنك محافظه سنه براقلمشدر . « اخشید » نامنی آلان بو عرب بیك درلو حیله لره مراجعت ایده رك هند پادشاهنك سراینه خادم اولمق اوزره کندینی صاتدیرمش ایسه ده حقیقت حالده کندیسی خادم دکل، ارکك هم ده یورکی یوزندن سیاه بر عفریت ارککدر. اخشیدك یکانه امل ملعونی ایسه بهره ور سلطانك وجودینه مالك اولمقدر . بیچاره بهره ورك سودیکی خسرو میرزانی قیزك یاننه کتیرمك بهانه سیله سلطانك دائره سنی دایه سندن ، خادم اغالرندن ، جاریه لردن خالی براقمغه موفق اولان اخشید بهره وری تهدیدلریله باییلدتدقدن صکره عرضنه تسلط ایدر . ایشته اخشیدك بویله بر خدعهٔ ملعونی اوزرینه ناموسندن محروم اولان بهره ورك خسروه تزویج اولونه جغی کیجه کندینی زهرلمسی وخسروك ده حقیقت حاله مطلع اولنجه اخشیدی کبرتدکدن صوکره انتحار ایلمسی ایله نتیجه لنن مدهش فاجعه نك خلاصهٔ موضوعی بوندن عبارتدر .

انسانك بوپیه سی اوقویوب ده تویلری اورپرمه مسی قابل اوله ماز. مملکتده تیاترو قومپانیه سنه بکزر بر صنعتکاران هیئتی بولونسه یدی

قاره بلا صحنه‌ده کمال موفقیتله وینانه‌جق براویون اوله‌رایدی امیدایده‌رزکه آتیده «کمال» ك ملتنه بویدکاری‌ده عثمانلیلرك انظار اشتیاقنه برتیاترو صحنه‌سندن عرض جمال ایدر. شمدیکی حالده جلالك بوزومش برمسخره‌لغنی سیر ایتمکله دلخون اولمش اولان ملت قاره بلانك‌ده صحنهٔ تماشاده عینی هنکامهٔ تمسخره دوشمسنی البته ارزو ایتمز واثری یالکز مطالعه ایله قناعت کوستریر.

«رؤیا عنوانلی اثر»

حقنده معلومات

کمالك بواثرینی اوقومایان، کورمین بوقدر دینلسه مبالغه ایدلمش اولماز. فقط تأمین ایدرزکه رؤیانك‌ده هیچ برنسخهٔ صحیحه‌سی انتشار ایده‌مه‌مشدر. رؤیایی دوراستبدادده کیزلی کیزلی، قورقه قورقه یاصانلر بورساله‌جکی یوکسك بدللر مقابلنده انجق امنیت ایده‌بیلدکاری ادملره صاتارلر ایدی: «رؤیا» نك مندرجاتی دکل، نامی، شهرتی آرانیوردی. ارتق عیناً کمالك قلمندن چیقمش اولدوغی کبی بر «رؤیا» نشر ایتمك منفعت پرست طابعلری نه ایچون اشغال ایتسون؟ رؤیانك برکوکلسی، مسخرجه آلنمش برصورتی‌ده تأمین مقصده کافی ایدی! بیك درلو احتیاطلر، قورقولر ایچنده، کیجه یاریلری، قاراکلق اوطه‌لرده صورتی یازیله بیلن، جاهل برطاقم مبیضلرك المرندن چکه چکه. طاش باصمه‌لیلریله برآلتی اوطه‌لرنده هیچ برترتیب وتصحیح کورمه‌دن باصیله باصیله عادتا صحائف وسطوری اره‌سنده ارتباط معانی مفقود اوله‌جق قدر تحریفاته دوچار اولان

بیچاره « رؤیا » آثار کمالدن بولوندوغنه احتمال ویریله‌مز برقیافت غربیه‌یه کیرمشدر .

حال بوکه رؤیا « کمال » ك اك قوتلی، اك جانلی آثار وطنپرورانه سندندر . رؤیاده عاشق حریت ، پرستشکار وطن برکنج قلبك بتون فیوض وقابلیاتی اوزمان کنج اولان عثمانلی ادبیاتنك بتون حرارت وصمیمیت بلاغتیله تجلی ایدر . ایشته بزم طبع ایتدیره‌جکمز رؤیا بویله براثردر ، اوقویانلر اهمیتنی تقدیر ایدرلر .

محررات رسمیه

حقنده معلومات

کمال ادبیات ایله نه‌قدر متوغل ایدیسه سیاسیات ایله‌ده اوقدر توغل ایدردی . بلکه‌ده کمال ایچون کندی تعبیرنجه برمعشوقهٔ وجدان اولان سیاسیات بوفطرت مستثنانك روح معنویتندن نبعان ایدوب طوران عشق ادبیاته‌ده غلبه ایدرك کیت کیده کمالك وجدان وعرفاننه حاکم مطلق اولمشدر .

اوت، کمال وجود وحیاتنی ملت اوغرنده ناصل فدا ایتدیسه کندینه کوره حیاتدن چوق قیمتدار اولان شعرینی‌ده سیاسیات اوغرنده فدا ایتدی . یوقاریده مجموعهٔ اشعاری حقنده معلومات ویررکن سویلدیکمز کبی کمال عبدالمجیدك اواخر سلطنتنده تشکل ایدن انجمن ادبینك مسلك قدیم شعریسنه وداع ایدرك وطنپرورانه . حمیت وادیسنده شعرلر یازمغه باشلادیغی کوندن بری ساحهٔ سیاسیاته آتیلمش ، اوکوندن بری ادبیاتی منحصراً برمقصد دکل، برغایه‌یه وصول ایچون پك مهم برواسطه اوله‌رق تلقی ایتمشدر . واقعا واسطه‌یه اولان مفتونیت فطریه‌سی دائما اعتلا

ایتدیکندن کمال ینه عثمانلیلرك اك بیوك ادیبی اولدی؛ فقط سیاسیاته وقف حیات ایتمه مش اولسه یدی دها معظم بر کلیات آثار ادبیه وجوده کتیره جکدی . خصوصیله دها پك کوزل شعرلر یازه جقدی . عشق سیاسیات ایشته بوكا مانع اولدی . شو قدر وار که تعمیق نظر ایدیلیرسه «کمال»ك سیاسیاته اولان میل و انجذابندن ملت ادبیات نقطهٔ نظرندن ده فوق العاده مستفید اولمش در : بو داهیٔ ادب او نامتناهی قابلیت شعریه و ادبیه سنی سیاسیاته ، وطنك . ملتك ، استقبالنی قورتاره جق اولان حریت و حقوق بشریت کبی عدالت ، انسانیت . مملکت ، عائله کبی مباحثه وقف ایدنجه سحر آفرین و سحار اولان خامهٔ آتشین بیانیله یازدی ، یازدی ، هر نوعده هر شکلده مخلدات فکریه و اجتماعیه وجوده کتیردی . ایشته کمالك محررات رسمیه سی ارهسنده یعنی کرك مأمور بولوندوغی مقاملردن ــ ترجمه اوطه سی خلفالغی . شورای دولت اعضالغی ، کلیبولی ، مدللی ، ردوس ، ساقز متصرفلقلری ــ یازدیغی رسمی کاغدلرلرك ؛ کرك دولتك تشکیلات و اصلاحات اساسیه سی . ملتك وطنك حقوق و احتیاجات فکریه و معنویه سی مباحثنه و کرك حقوقه ، فن ثروته ، تاریخه ، فلسفهٔ اجتماعیاته و الحاصل تکاملات مدنیه نك فلسفیات و اجتماعیاتنه عائد علوم و فنون ایله مناسبتی بولونان کافهٔ مباحثه دائر یازدیغی رساله لر ، لایحه لر ، تذکره لر . بندلر ، مقاله لر نیم رسمی مکتوبلر کبی محرراتك ایچنده زماننه کوره افکار و معلومات جدیده نك بر آینهٔ منوری اولمغه سزا ولایتغیر بر طاقم حقایقك تفسیر و تنویری اعتباریله بوکون و هر زمان ایچون غایت بلند و مستثنا اثرلر واردر .

بو محررات رسمیه اسلوب اعتباریله ده فوق العاده لکی حائزدر .

اك زیاده شایان ذکر وایضاح فوق العاده‌لك محررات رسمیه‌ده دخی اسلوبك افکار ایله توافق ایتمکله برابر رسمیتدن آیرلماسی ویکیلك نامیله برطاقم صوغوقلقلره دوشمه‌مش اولماسی‌در : کمال لسان رسمینك مخصوصاتنی یعنی اولامه عباره‌لری ، مسلسل تعلیللری قوللانیر فقط کندینه خاص برشکل ایله ؛ عباره‌لری کسمك ، جمل تعلیلیه‌یی آییرمق ، یکی کلماتی استعمال ایتمك کبی نوین اشکالی اختیار ایدر ، فقط ابذال وابتذاله دوشمه‌مك شرطیله. برصورتده‌که کمالك قلمندن چیقمش برلایحه برتذکرهٔ رسمیه عیناً کندیسنك برمکتوب خصوصیسی قدر لذتله اوقونور .

لسان رسمینك باشقه‌جه برلسان اولدوغی شك وشبهه‌دن عاریدر. زمانمزده یازیلان لسان رسمی اولدقچه اثر تکامل کوستریبور. ایشته بوتکامله اك یاقین برزمانده برخدمت ومعاونت عرض ایتمك وحقایق افکار سیاسیه ومدنیه ایله مالامال برطاقم آثاری انظار مشتاقانه کوسترهرك زماننك تاریخندن ملته برفکر ویرمك اوزره کمالك کزیده محررات رسمیه‌سندن برجلد تشکیل ایله بوجلدی کلیات کمالك کتاب کتاب نشر اولونه‌جق قسمنه درج ایتمکی تنسیب ایتدك . آثار ومحررات رسمیه‌سندن ایلریده الیمزه طبعه شایان دیکر برطاقم یازیلر کچیرمکه موفق اولورسه‌ق ودرست تدقیق بولونان محررات رسمیه اره‌سندن دها برطاقمنك طبعنی موافق کورورایسه‌ك بونلری‌ده « آثار پراکنده » میاننده طبع ایتدیره‌جکز .

محررات رسمیه‌دن دخی نمونه اوله‌رق برپارچه بورایه درج ایدلمشدر:

ولایته

لواصندق امینی اسبق واحد افندینك تبین ایدن ۳۳۲٤۳ غروش یکرمی آلتی بچق پاره ذمتنك مالیه خزینهٔ جلیله‌سنجه محفوظ اولان کفالت سندی موجنجه کفیلندن تحصیلی حقنده بالدفعات وقوع بولان مراجعتلره مالیه نظارت جلیله‌سنه تأکید نامه کوندرلدیکندن بشقه بر جواب النه‌مامقده‌در. وبو حال ایسه هرماه نهایتنده کورینه‌جك صندق موجودینك منحصر طوتلسی حقنده‌کی تعلیمات واوامر متعدده حکمنك اجراسنه مانع اولمقده‌در.

وقتیله بوراده وظیفه‌سنی لایقیله ایفا ایتمکده اولان ویریلیدن بولنان بر صندق امیننك تزیید معاشنی استدعا وبوصورت ممکن اولمز ایسه الدیغی پاره اداره‌سنه کافی اوله‌مدیغندن خدمتندن استعفا بولنده ویردیکی بر عرضحال خزینهٔ جلیله‌جه استغنایه حمل اولنه‌رق ودرسعادتده غایت از معاش ایله طشره‌ده کیلردن دها مقتدر ومستقیم مامورلر بولنه‌بیله‌جکی کوسترلمك ایستنیله‌رك مدللو صندق امینلکنه یادکار ایدلمش اولان واحد افندی ورودینی برقاچ آی کچر کچمز خزینه طرفندن معاشی دخی تزیید ایدلمش اولمغله برابر بنه مدت نظامیهٔ مأموریتی ظرفنده ذمته‌اوتوزاوچ بیك غروشدن زیاده‌پاره کچرمش یعنی مالیه‌خزینهٔ جلیله‌سی مدللونك یرلیدن اولان صندق امیننك معاشنه یوزغروش ضم ایتمامك ایچون برایکی ای‌اصکره اوضمیمه‌ع زیاده‌سی اجرا ایتمکله برابر درسعادتدن انتخاب ایدوب کوندردیکی صندق امیننه شهریه بیك اوچ یوز غروشدن زیاده پاره قاپدیرمشدر.

شمدی بوکاده قناعت اولنمیه‌رق واحد افندی خزینه طرفندن کفیلسز اوله‌رق مأمور ایدلدیکندنمیدر نه‌در ۱۹ ایدن بری اوغراشلدیغی حالده بو آدمك مأخوذاتی نه کفیلدن تحصیل اولنیور نه‌ده ایدیله‌جك معامله‌یه دائر برجواب ویریلیور . مالیه نظارت جلیله‌سندن بر سنجاغه تسلیط اولنمش برخرسزك هم مأخوذاتی کندیسنه کار قالمق وهم‌ده او سیئه‌نك نتایجندن اوله‌رق صندیقك معاملاتی اوامر موجوده‌یه توفیق اولنه‌مامق عقلاً ووجداناً قبول اولنور ورضای الهی‌یه مقرون اوله‌بیلور حاللردن اولمدیغندن مدللو صندغنك اله‌جغی واحدافندی‌دن ویاخود کفیلندن کندیسی مأمور ایدن وکفیلنی الآن خزینۀ جلیله معرفتیله تحصیل ایتدیرمك واغلب احتمال اولدیغی وتجارب وتشبثات واقعه ایله مستدل بولندیغی اوزره بوصورت ممکن اوله‌مدیغی حالده ذکر اولنان اوتوز اوچ بیك غروش مالیه خزینۀ جلیله‌سنه ارسالات کوستریله‌رك بودجه معامله‌سنك اجراسیله صندغك قیودی تشویشدن قورتارلمق ارادۀ انتظام پروانۀ ولایتپاهیلرینه شایسته‌در اولبابده

۲٦ نیسان سنه ۳۰۰

اخطار مهم :

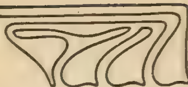
قارشیكی صحیفه‌یه آثار مطبوعه‌دن « عاكف بك » تیاتروسندن افراز ایدیله‌رك فطوغرافله آلنان بر صحیفه‌نك صورتی عیناً درج اولنمشدر .

صحیفه‌نك تصحیحلری « كمال » ك خط دستیدر .

« نامق كمال » غاصبلر طرفندن بیكلرجه دفعه طبع ایتدیریله‌رك عادتا اشكال اصلیه‌سندن چیقارلمش اولان (عاكف بك ، كلنهال ، وطن ، زوالی چوجوق) تیاترولریله (جزمی ، انتباه) رومانلرینی و (اوراق پریشانه ، رؤیا) كبی آثارینك كافه‌سنی مكملاً تصحیح ایتمش ایدی .

ایشته بز او آثاری بوكا تام و مصحح اوله‌رق تكرار نشر ایدیورز . كوستردیكمز نمونه مدعامزك صحتنه برهان كافیدر .

شاهین

اویله ایسه قاربنك اوینه کیدوبده نه یاپه‌جقسکز ؟

سلیمان

ایشك اوکنی آلمه‌یه‌جکم — وظیفه‌می بوینه کتیره‌جکم
بنه قدر نه ایسه او وجوده کلیر .

شاهین

کلك سزی اورایه کوتوره‌یم ده باشمی آلوب اردویه کیده‌یم .
بکا حلال ایدك ! هیچ شبهه ایتمیك کمه بنی بر دها سیلمه
کوره‌مه‌سکز . بویله دنیاده یشامقدنسه دشمن اوکنده [illegible]
[illegible] بیك قات خیرلیدر .

سلیمان قپودان

کندی کندینه

ایشك اوکنی آلمق قابل دکل . عاکف [illegible] کندی .
بو کیجه [illegible] یا قاری‌یی یا کندینی اولدیره‌جك . عاکف !
جبار منتقم حقیچون باباك سندن اول اولمزسه دنیاده
انتقامسز قالمزسن .

مقالات سیاسیه و ادبیه

حقنده معلومات

بو بیاننامه‌یی ترتیب ایده‌رك طبع اولنمق اوزره قسم کلیسنی مطبعه‌یه کوندردکدن صکره «کمال» ك مقالات سیاسیه وادبیه‌سندن ایریجه بر جلد تشکیل ایله بونی برنجی ترتیبه داخل ایتمکی تخطر ایتدك . حال بوکه اولجه بومقالاتی الك صوك نشر ایدیله‌جك آثار پرا کنده اراسنده بولندیرمغی مناسب کورمشدك . ایشته بوندن طولایی رساله‌نك باش طرفلرنده مقالات سیاسیه حقنده عرض معلومات ایده‌مدك . شو قصورك نظر مسامحه‌یه مظهریتنی امید ایدرز .

مقالات سیاسیه وادبیه‌دن ایریجه بر جلد تشکیل ایتمکله آثار پرا کنده ترتیبنی خللدار ایتمش اولیورز . ذاتاً بز بو مقالاتدن بر جلد تشکیلنه کلیات آثاری طوپلایوب ده صوك بر تخمین وتدقیقه لزوم کوردیکمز زمان قرار ویردك : آثارك اوقدر کثرت واهمیتی وارکه بر جلد مخصوص تشکیلنه کفایت ایتدکدن صکره جزؤ جزؤ بر سلسله دخی وجوده کتیره بیله‌جك . بوحقیقت تظاهر ایدنجه «کمال»ك بلکه الك مهم آثاری اولان مقالات سیاسیه‌سنی بتون اثرلری نشر اولندقدن صکره طبع ایتدیرمکی تجویز ایده‌مدك . بزه اویله کلدی‌که «کمال» ه مفتون اولانلر خصوصیله «کمال» ی بیلنلر اونك سیاسی اثرلرینه فوق‌العاده بر میل وشوق ایله انتظار ایدییورلر .

شو بر قاچ سوزی سویلدکدن صکره مقالات سیاسیه حقنده معلومات ویره‌بیلیرز :

«کمال» ك کندی امضاسیله کندی غزته‌لری اولان «حریت» ده «عبرت» ده ویا مقاله‌لرینی درج ایتدیردیکی «تصویر افکار» «اتحاد» «استقبال» «دیوژن» «خیال» «ترجمان حقیقت» «وقت»

کبی برچوق غزته‌لرده امضالی امضاسز یوزلرجه بندلری واردرکه هپسی بربرندن مهم هپسی بربرندن عالی اثرلردر. بو آثار ابدیه‌درکه او ادیب سیاسینك عرفان قدرتندن عیناً و ولقانلر کبی فوران ایدرك عبدالعزیز سلطنتنك مبانیٔ استقرارینی یانغینلره اوغراتمش در. اویانغینلردن فیرلایان هرشراره‌ده عثمانلی ملتنك آسمانسنده بر کوکب حریت اولمش درکه ایشته بو کون عثمانلیلرك انظار اشتیاق وانجذابنه عکس انداز علویت اولوب طورییورا!

خصوصیله اوروپاده یازدیغی «حریت» ده، صوك غزته‌سی اولان مشهور «عبرت» ده کندی نامنی تأییـد وملتك حریتنی تأمین ایتمش اوقه بنـدلری، اثرلری مندرجدرکه هربری غایت جدی ومکمل بر کتاب قدر حائز اهمیتدر دینلسـه مبالغه ایدلمش اولماز. ادبیـات ایله سیاسیاتك، حمیتك، وطنپرورلکك، مباحث فلسفیه وحقوقیه‌نك حاصلی کافهٔ احتیاجات ملیه‌مزك برر دفینهٔ نورانوری اولان بومقاله‌لر اوزمانك تاریخنه تماس ایتمك اعتباریله‌ده فوق العاده حائز اهمیتدر. مقالات سیاسیه اردسنده امضاسز نشرینه مجبوریت کورلدیکی ایچون بعض محررلردن باشقه کیمسه‌نك معلومی اولمایان برخیلی یازیلر بولوندوغنی ده سویلر ایسه‌ك بومقالاتی نشرایتمکله ملته بیلمدیکی بر طاقم اثاری کوسترمش اوله‌جغمزده اکلاشیلیر.

غزته‌لردن باشقه مرحومك رساله‌لرده، کتابلرده نشر اولونمش ویا قلمه آلنه‌رق نشر اولونه‌مامش مقاله‌لری‌ده واردر. تعلیم ادبیـاته یازدیغی مشهور تقریظی، رونق، تماشا، نمونهٔ ادبیات، حزینهٔ اوراق غیرت وسائره کبی کتب ورسائلده مندرج واکثر امضاسز اولدوغی ایچون غیر معلوم اثرلری ایشته بو جمله‌دندر.

مقالات سیاسیه وادبیه حقنده بوندن فضله سوز سویلمکه لزوم کورمیورز.

آثار پراكنده

حقنده معلومات

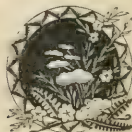
بو قسمه مراجعت ايتديكمز ذواتدن كله‌جك اثرلر، اليمزده بولونوبده ديكر اقسام كلياتدن هيچ برينه ادخال اولونه‌ميان يازيلر داخلدر. مثلا مدللی اطه‌سی حقنده عاكف پاشانك تبصره‌سی بولنده يازلمش بر اثرجكی ناتمام اولمقله برابر بو قسمده مندرج بولونه‌جقدر. مقالات سياسيه وادبيه‌نك كافه‌سی برجلده صيغشديريله‌ميه‌جغندن بونلرك برقسم مهمی‌ده «اثار پراكنده» ترتيبيله نشر ايديله‌جك.

صوكره‌دن اليمزه كله‌جك بعض خصوصی مكتوبلری، رسمی محرراتی، مختلف موضوعلر اوزرينه مقالاتی‌ده بوقسمده بولونه‌جقدر. اوروپا مشاهيرندن ويقتور هوغو، لامارتين كبی مونتسكيو، قوندورسه، ژان ژاق روسو كبی ذواتك آثار شعريه وفلسفيه‌سندن برچوق ترجمه‌لری‌ده واردركه «اثار پراكنده» ترتيبنك قسم مهمنی تشكيل ايده‌جكدر. خارجدن پك قيمتدار اثرلر كله‌جكندن امينز. بالخاصه حسين حلمی پاشا حضرتلريله رجائی زاده اكرم بك افندی حضرتلری طرفندن ويريله‌جك آثار فوق العاده حائز اهميت وقيمت اوله‌جقدر.

«كمال» پك چوق يازی يازمشدر. كنديسی ملتنه هرحقيقتی تعليم، بتون بدايعی تصوير ايتمك وظيفه‌لرينی درعهده ايتمش ايدی. يازدقلرينك برسوزينه بركلمه‌سنه اهميتدن عاری نظريله باقيله‌ماز. قلمندن چيقان هرسطر يازی‌ده تشكر اولنوركه اطرافنده بولونانلرجه بحق بر دفينهٔ

حکمت وادب کبی حفظ ایدلدیکندن ملت عثمانیه‌نك تنویر وجداننه خدمت ایچون ارتق هر طرفدن بزه کوندریله‌جکندن امید وار بولوندوغمز آثار کمال آره‌سنده بزم‌ده بیلمدیکمز برچوق یازیلر، اثرلر حتی بلکه‌ده برقاچ شعر ظهور ایتمسی و بویله‌جه «آثار پراکنده» قسمنك بتون ملتك ارزوسنه موافق اوله‌رق اوزایوب طورماسی پك محتملدر.

عائلهٔ کماله لطفاً ارسال اولونه‌جق آثاردن مرحومك خط دستیله محرر اولانلر بر یادکار اوله‌رق حفظ ایدلمك اوزره صورتی آلدیرلدقدن صوکره اصحابنه اعاده وتقدیم اولنور.

خاتمه

شو بیاننامه‌یی بویله تفصیلات ایله نشر ایتمکدن مقصدمز بوقاریده سویلدیکمز کبی ملته کلیات کمالك ماهیتنه، انواعنه دائر عرض معلومات ایتمکدن عبارتدر. اثرلرك تصویر ماهیاتنده مبالغه‌یه دوشمش اولمقدن اصلا احترازایتمیورزکه کمالك علو قدرندن بزده وجداناً وجدان عمومیٔ ملت قدر امینز!

(آثار پراکنده) نك نشر واتماممندن صکره مرحوم «کمال»ك برچوق فطوغرافلرینی خط دستنك نمونه‌لرینی وحیات خصوصیه وسیاسیه وادبیه‌سنك بتون صفحاتنی جامع اوله‌رق علی اکرم بك

طرفندن تحریر ونشر ایدیله‌جك اولان « ترجمهٔ حال کمال » ه عائد اولمق اوزره مرحوم ایله معارفه‌سی بولنان ذواتك بزه ویره‌بیله‌جکلری معلوماتك بیوك قیمتی حائز اوله‌جقدر؛ « کمال »ك روحنی شاد ایده‌جك بویله بر معاونتك دریغ اولونمیه‌جغنی قویاً امید ایدیورز. نه قدر اهمیتسز اولورسه اولسون کیمك نه کبی معلوماتی وارسه بزه بیلدیرمسنی رجا ایدرز.

« کلیات کمال » ك صورت ترتیب ونشرینی وهر اثرك بدل اشتراسیله ابونه شرائطنی مبین خلاصه جدولی بو رساله‌یه مربوطدر. جدوله امالهٔ نظر ایله هر اثر حقنده معلومات مجمله‌ده آلنه‌بیله‌جکدر.

« کلیات کمال »ك برنجی وایکنجی ترتیبلرینك منتظماً ومطرداً نشری مقرردر.

کرك کتاب کرك جزؤ اوله‌رق انتشار ایده‌جك اولان ایکی ترتیب آثار کمال ایچون حد امکانك مساعد اولدوغی قدر اهون بدل وضع وتعیین ایدلدی.

« کلیات کمال »ك نفاست ومکملیت طبعنه صورت دائمه‌ده نظارت ایچون عائلهٔ کمال طرفندن باب عالی جاده‌سنده (۳۱) نومرولو اداره‌خانه تأسیس اولنمشدر.

« کلیات کمال » اداره‌خانه‌سی بالذات عائلهٔ کمالك تحت اداره ومراقبه‌سنده‌در. اداره‌خانه‌نك سلامت وانتظام معاملاتنی نامق کمال مرحومك بتون افراد عائله‌سی ملتنه قطعیا تامین ایدر.

اداره‌خانه‌یه کوندریله‌جك مکتوبلر:

استانبولده باب عالی جاده‌سنده کلیات کمال اداره خانه‌سی مدیریتنه خطاباً یازلمالیدر.

ادرسلرك واسملرك غایت اوقوناقلی یازلمسی رجا اولنور.

ومن الله التوفیق

۲۲ رمضان ۱۳۲۸ و ۱۳ ایلول ۱۳۲۶ نامق کمال مرحومك اوغلی وافراد عائله‌سی

خلاصه جدولی

بو جدولده اثرلر حقنده بك مجمل معلومات ویرلدیکی کبی اثرلرك صاتیش وآبونه فیئاتی وسپارشه کوسترلمشدر .

آبونه شرائطی

جدولده مندرج آثارك صاتیش فیئاتلرینك یکونی (٢٦٠) غروش اولدیغی وپوسته اجرتلری‌ده تقریباً (٤٥) غروش تخمین اولوندیغی حالده آبونه‌لر ایچون بروجه آتی تنزیلات‌مهمه قبول اولنمشدر :

یکونی پشین اوله‌رق تأدیه ایدلمك اوزره آبونه شرائطی

غروش	
٢٠٠	اداره خانه‌دن آلنمق شرطیله
٢٢٥	درسعادت وولایات وممالك اجنبیه ایچون پوسته اجرتی‌ده داخل اوله‌رق اقامتکاهه کوندرلمك شرطیله

مقسطاً تأدیه ایدلمك اوزره آبونه شرائطی

غروش	
٢١٦	پشین اوله‌رق یاریم ومتعاقباً هر اوچ آیده یاریم عثمانلی لیرا تأدیه ایدلمك واداره خانه‌دن آلنمق اوزره .
٢٤٠	تأدیات عینی شرائط ایله اجرا اولنمق وپوسته اجرتی داخل بولنمق شرطیله

اخطار

عثمانلی تاریخی ایله مدخل وتاریخ اسلامك یدی جلد تشکیل ایده‌جکی تخمین اولنه‌رق آبونه فیئاتی ترتیب اولنمشدر. فضله جلدلر تشکل ایتدیکی حالده آیروجه فیئات وضع اولنور .

كليات

برنجى ترتيب :

كتاب صره‌سى	اسامىء آثار	باتيش فياتى
برنجى كتاب	رونان مدافعه نامه‌سى	٣
ايكنجى كتاب	قاره بلا	٥
اوچنجى كتاب	مقالات سياسيه و ادبيه و «رؤيا»	٢٠
دردنجى كتاب	وطن، كلنهال، عاكف، زواللى چوجق	١٠
بشنجى كتاب	اشعار كمال	٢٥
آلتنجى كتاب	جلال الدين خوارزمشاه	١٢
يدنجى كتاب	مكاتيب خصوصيه‌دن برنجى جلد	٢٠
سكزنجى كتاب	اوراق پريشان مجموعه‌سى	٧,٥
طقوزنجى كتاب	منتخبات محررات رسميه	٢٠
اوننجى كتاب	جزمى وانتباه	٧,٥
اون برنجى كتاب	مكاتيب خصوصيه‌دن ايكنجى جلد	٢٠
اون ايكنجى كتاب	تعقيب وتخريب خرابات وسائره	٥

كمال

ایكی آیده بر كتاب نشر اولنه جقدر

تفصیلات ایچون مراجعت اولنه جق صحیفه	آثار حقنده مجملاً معلومات
١٥	اسلامیتك ماحیٔ معارف اولدیغنه دائر ارنست رونانك خطبه سنه ردیه در
٥١	اسمنك مدلولنه تماماً موافق وغایت جانسوز بر فاجعهٔ مدهشه در
٥٢، ٥٨	انقلابمزی احضار وادبیاتمزی تجدید واعلا ایدن آثار مخلده دن متشكلدر
—	جمله سی كمالك خط دستیله مصحح اوله رق نشر ایدیله جكدر
٣٠	كمالك اشعار جدیده وقدیمه سنی جامعدر
٤٥	مقدمه سیله برابر مصحح وتمام اوله رق نشر اولنه جقدر كمالك معظم بر اثریدر
٣٦	اكثری سیاسی وادبی اوله رق شو یولده یازلمش مكتوبلردر
—	فاتح، سلطان سلیم، صلاح الدین ایوبی، امیر نوروزك ترجمهٔ احواللریله دور استیلا. جمله سی مصححدر
٥٣	دولتك وملتك رفاه وسعادتنی كافل مطالعات ایله ما لا مانك لایحه لر ومحررات
—	كمالك خط دستیله مصححدر
٣٦	سیاسی وادبی مكتوبلریله برابر عائله مكتوبلرینی دخی جامعدر
—	تنقید ادبی یولنده یازدیغی اثرلری جامعدر

ایکنجی ترتیب : اون بش کونده بر جزؤ نشر اولنه‌جقدر.

عثمانلی تاریخی ، مدخل و تاریخ اسلام ، آثار پراکنده (*)

جلد ۵	جلد ۲

«کمال» ك اك صوك واك بیوك اثری اولان عثمانلی تاریخی وبوکا مدخل اوله‌رق روما تاریخندن بدأ ایله یازدیغی تاریخ اسلام وبو تاریخلری متعاقباً جمع اولنه‌جق آثار پراکنده هر اون بش کونده بر کره جزؤ جزؤ منتظماً نشر اولونه‌جقدر

هر جزؤك صاتیش فیئاتی : غروش ۳

[*] آثار پراکنده‌نك قاچ جلد تشکیل ایده‌جکی هنوز معین اولمدیغندن آثار پراکنده بالطبع آبونه بدلاتنه داخل دکلدر و فیئاتی ایلریده بشقه‌جه اعلان اولونه‌جقدر.

مرحوم

كمال بكك تاريخي مسئله سى

ومواد سائره

محرری :

م . صلاح الدين

فی ١٠ پاره

استانبول

بكر افندی مطبعه سی — وزيرخان

١٣٢٧

بکر افندی مطبعه‌سی
چنبرلی‌طاش
وزیرخان

کمال بکك تاریخی مسئله‌سی

استانبولده انقلاب مسعودی متعاقب غزته‌لرك ولوله‌ٔ نشریاتی اذهان عامه‌یی غضب وحدت ، وله وحیرتله ممزوج برصورتده اشغال ایتدیکی ایامده سودیکم برذات المه صیقیشد‌یردیغی « ثروت فنون » غزته‌سنك بر ستوننده شخصمه تعلق ایدن برفقره‌نك مطالعه‌سنی بیان ایتدی . مذکور فقره الیوم مالیه ناظری بولنان منمنلی رفعت بك افندی طرفندن یازلمش وجنتمکان (نامق کمال) بکك تاریخنه متعلق ایدی . بونده تاریخك وقتیله منع انتشاری سعایتی بکا اسناد اولنیوردی . بوفقره‌یی اوقوینجه متأثر اولدم . چونکه وقتیله بو اسناد صریحك شیوعی اوزرینه مرحوم (کمال) بکك تاریخی نه صورتله وکیمك طرفندن ژورنال اولونه‌رق هانکی واسطه‌لرله عرض ایدلمش وانتشاری نصل منع ایتدیرلمش اولدیغی دور استبدادك الك شدتلی اجراآتی هنکامنده هر دورلو مصائبی

کوزه آله‌رق امضـام آلتنده (فلبه) ده چیقان (غیرت) غزته‌سـیله نشر واعلان ایتمش ونشریات واقعه‌نك ییلدیزده حاصل ایتدیکی تأثیرات اوزرینه بالطبع خلی تضییقات وتحقیراته دخی هدف اولمش ایکن شمدی اشبو تاریخ مسئله‌سـنك ینه بکا اسناد ایدلمسندن متأثر اولمامق قابل دکلدی .

بو تأثر ایله همان « ثروت فنون » مطبعه‌سنه عزیمت و (احمد احسـان) بکه بیان حقیقت ایتدم . میر موماالیه بکا قارشی توصیهٔ سـکون ایتمکله برابر اکر طرفمدن برردیهٔ مناسـبه تحریر وارسـال اولنور ایسه غزته‌یه درج ایدیله‌جکنی ومع مافیه شمدیکی حالده صبر وسکوت ایله انتظار لازم کله‌جکنی بیـان ایلدی . میر موما الیهك وصایای واقعه‌سنی حسن تلقی ایتمکله برابر اشبو اسناد کاذبك اون سکز سنه اول (ابو الضیا توفیق) بك طرفندن اشـاعه وبکاده افاده ایدلدیکنه واون ایکی سـنه اول ینه میر موما الیه طرفندن کوستریلن لزوم اوزرینه حقیقت حال سالف الذکر (غیرت) غزته‌سیله نشر ایتدیرلدیکنه بناءً کندیسنك قونیه‌دن عودتنه‌قدر صبر وتوقف ایتمکی مناسب کوردم . آره‌دن برقاچ کون کچدکدن صوکره (ابو الضیا توفیق) بکك استانبوله عودت ومقری کوینده اقامت ایتدیکنی غزته‌لرده اوقودم . کندیسنه آتیده صورتی مندرج تذکره‌یی یازوب ارن کویی پوسته خانه‌سنه تودیعاً ارسال ایتدم :

صورت تذکره

ابو الضیا توفیق بك افندی حضرتلرینه

السلام ای فدا کار شهیر . السلام ای نحریر حمیتسمیر !

بزدن ابدیاً تباعد ایدن حالات مؤلمهٔ ماضیه ایچون بوراده شقشقه ایتمك ایسته‌مم . لله الحمد بر دور جدید باشلادی . بو دورك یوركلری یانیق ، هم او یانیق اولان ارباب جهد و مساعیسنه ذات کمالات سمات و طنپروریلری کبی حمیتمندانك مرشد و پیشرو اولملری اقتضای حالدندر . بویله اولمازایسه غلیان افکار و جوشش اذهان ایله بك یامان حقسزلقلر وقوع بوله جغنه هیچ شبهه یوقدر . ازجمله مخلصکز حقنده حضرت (کمال) ك تاریخنك منع انتشاری کبی برافیکهٔ مردوده ، برافترای منفور نمونهٔ غرض اوله‌رق تکرار تکرار نشر و اعلان اولنوب طورییور . بو بابده‌کی حقیقت تام اون ایکی سنه اول اخطار و طلب والالری اوزرینه قلبه‌ده منتشر (غیرت) غزته‌سنك ۱۱۷ و ۱۱۹ و ۱۲۰ بیلمم قاچنجی نومرولی نسخه‌لریله نظرگاه انامه وضع اولنمش ایکن حالا بویله بر شنیعه‌یی بنده‌کزدن صادر اولمش کبی کوسترمك حقسزلق دکلمیدر ؟ دور استبداد دییه شمدی فریاد اولنان حکومت سابقه‌نك حسن پاشا قره‌غولنده انسانلره اك شدید اشکنجه‌یی اك طبیعی اکلنجه حکمنده اجرا ایتدیردیکی و انسانی ضبطیه زندانلرنده قوری

تحته‌لر اوستنده آچوصوسز براقوب چیلدیرمقدن بدترعذابلره دوچار ایتدیکی وعکا ، یمن ، فزان وبلادسائره‌یه کوز آچدیرمقسزین سوردیکی زمانلرده صانسارکبی ، آنك رفقاسی کبی پدرینه مرحمت ایتمك شاننددن اولمایان آدملرك انظار بغض وعداوتلرینی جلب وعائله‌مك حضور وراحتنی سلب ایده‌رك اوحقیقتی اویله‌جه یازیویرمك اپی برفداکارلق ایدی. ایشته بنده‌کز اوزمان هر شیٔ کوزه آلوب اوفداکارلغی یاپدم . حضرت (کمال) ك تاریخی ژورنال ایدن «شاهین بك زاده» (سعید) بکدر. (قدری) بکك اوطه‌سنده یازلمشدر. (صانسار حاجی محمود) ژورنالی ایچری‌یه عرض ایدوب تاریخی منع ایتدیرمشدر دیدم . بوندن دولایی جزامی‌ده چکدم . آیلرجه مدت خانه‌م تحت ترصده آلندی ، آرقه‌مده قیرمزی فسلی معهودلر طولاشدی . باش کاتب بنی جلب ایله تقبیح ایتدی، بردها مطبعه‌لره کیتمه‌مك وخارجده . داخلده هیچ برغزته‌یه برشی یازمامق امر قطعیسنی تبلیغ ایتدی. اوزمان بوصورتله نشر حقیقتی یالکز ذات عالیکزله پارسده نشر اولنان (میزان) غزته‌سی تقدیر وتحسین ایله‌مشدی . (غیرت) قوللکسیونلری موجوددر ، صاحب ومحرری رضا پاشاده (الیوم ملت مجلسی اعضای کرامندن قره حصار صاحب مبعوثیدر) بورادەدر . خصوصیله طرفدار حقیقت اولان ذات والالری جریان حاله تماماً واقفسکز . انجمنده بولندیغم مدتجه ارباب قلمه ممکن

مرتبه معاونت ایدنلرك برنجیسی بنده‌کز ایدم . یدمده بونی مثبت ذات والالرینك، سعید بك افندینك، معلم ناجی مرحومك، اسماعیل صفا مرحومك متعدد تشکرنامه‌لری موجوددر . دها زیاده تطویل کلام ایله تصدیع ایتمك ایسته‌مم . چونکه سویله‌سه‌م سوز اوزانوب کیدر ، وجدانکزه مراجعتله حقیقتی بیلمه‌ینلره وباخصوص منمنلی رفعت بکه قارشی تصحیح افکه‌یه بذل مروت بیورمکزی نیاز ایده‌رم . آره‌صیره روماتیزمه بنده‌کزی معذب ایدییور . بوکون اوسببله بالذات کلوب شرفیاب تلاقی اولامدم افندم .

فی ٢١ تموز سنه ٣٢٤ صلاح‌الدین

« ابوالضیا توفیق » بك افندی‌یه اشبو تذکره‌یی کوندردیکم کون الیوم مالیه ناظری بولنان « منمنلی رفعت » بك افندی حضرتلرینه دخی تذکرهٔ آتیه‌یی تحریر وتقدیم ایتدم .

حضور سامیٔ عطوفیلرینه

معروض چاکرانه‌مدر

حضرت (کمال) ك یازدیغی تاریخك منع انتشاری حقنده‌کی ظن واهینك تصحیحی و حقیقت حالك نشری اون ایکی سنه اول « ابوالضیا توفیق » بك طرفندن اخطار وحتی تحریراً بیان اولنمسی اوزرینه حقیقت ماده‌یی قلبه‌ده نشر اولنان (غیرت) غزته‌سیله نظرگاه انامه وضع ایتمش

ومسببلرینی امضام آلتنده اعلان ایامش ایکن اشبو فضیحه‌نك بودفعه ینه چاکرلرینه عزو واسناد ایدلمسنه پك دلخون اولدم. فقط توضیح حقیقت وتصحیح کیفتی میرمشارالیهك عودتلرینه تأخیر ایتدم. بوکون میر مشار الیهك عودتلرینی غزته‌لرده اوقودم، همان برعریضه تحریر وتقدیم ایتدم. ذات سامیلرینك صاحب وجدان وعرفان اولدیغکزی بیلدیکم جهتله بویله بر افترای قبیح ایله وبال آلتنده قالمامکزی وحقیقته آکاه اولوب تصحیح ظن وفکر ایله‌مکزی عرض ایدر ومیر مشار الیهه یازدیغم عریضه‌نك برصورتنی لفاً تقدیم ایلرم.

فی ۲۱ تموز سنه ۳۲٤ صلاح‌الدین

برقاچ کون صوکره که‌وه‌زه‌لکدن بشقه سرمایه‌سی اولمایان بعض فرومایه‌لرك ینه اشبو تاریخ ماده‌سیله (مطبعهٔ عامره) نك صورت سدی خصوصنی لسان طعن ومذمته آلدقلرینی کورنجه حقایق احوالی حاوی (صدای حقیقت) عنوانیله یازدیغم ورقهٔ آتیه‌یی — قاعدهٔ بیطرفی‌یه رعایتله درج ونشر ایدر امیدیله — «ترجمان حقیقت» غزته‌سی صاحبی جودت افندی‌یه کوندردم ایسه‌ده خلاف مأمول اوله‌رق غزته‌یه درج ایتمدی:

صدای حقیقت

مطبوعات واسطهٔ اغراض دکل ناشر حقیقت، حامی

عدالت اولمليدر . حقـايق احواله واقف اولمه‌دن بر آدمك عليهنده دورلودورلو تحقيرات و تشنيعاتده بولنمق هر محرر ايچون پك قولای اولمتله برابر بيطرفان امت و اصحاب وجدان عندنده شرف عد اولنه‌ماز ، خوش كوريله‌مز .

هر شيئك حقيقتی أيچه آكلايوب اوكا كوره يازمق موافق انصـاف ، وجداندر . بنی بوسوزلری سويله‌مكه مجبور ايدن عليهمده‌كی اسنادات غرضكارانه‌در . نه مسلك و مشربده اولديغمی پك أيی بيلنلردن صاحب وجدان اولانلر دور استبداد دينيلن زمانلرده بنم نصل و نه‌صورت و نه قدر جرأت ايله فرياد وشكايت دلسوزانه‌ده بولنديغمی تصديق ايدرلر . عندالاقتضا بونلرك معروف اولانلرينی برر برر تعداد و اشهاد ايتمكده ممكندر . جان ياقان ، أو ييقان ، ظالم ايدن ارباب تجبردن الك زياده تنفر ايدنلرك بری بن ايدم . حركات خائنانه‌لرينی يوزلرينه قارشی سويله‌مك و مؤاخذه ايتمكدن چكينمزدم . شمدی شو قدرينی عرض ايده‌يمكه بونلرك جمله‌سی بكا قارشی بدخواه ايدی ، دشمن ايدی . هيـچ بريسی بنی سومزدی ؛ حتی قاچ دفعه بنی محو ايتمكه سعی و غيرتده قصور ايتمديلر . جنـاب حق ، حقليلره معيندر . حقيقته قارشی برشی ياپاماديلر . مع مافيه ايچروده طيشاروده قاچ دفعه حبس و توقيف ايدلدم ، آيلرجه مدت تحت ترصده آلنـدم . خانه‌می تحت ترصـدده بولنديرديلر . نه‌قدر هيجانلر ، خلجانلر چكدك ، نه‌لر كوردك چيردك . شمدی ايكی سوزله حكايه ايتديكم شيلرك تفصيلاً

بیانی لازم کلسه برقوجه کتاب یازمق اقتضا ایدر .

شوقدرینی سویله‌یه‌یم که یالکز بردفعه ، مدرسه قپولرینه یافته‌لر یاپشدیرتوب وبعض بیچاره‌لرك خانه‌لرینه اوراق ممنوعه آتدیروب دها بویله نیجه تصنیعات وتزویرات ابلیسکارانه‌ده بولنمش وصوکره بونلری مأمورلر بولمشلر ، دردست ایتمشلر دییه عرض ایده‌رك برچوق طلبهٔ علومك وبیکناه ومعصوم نیجه آدملرك نفی وتبعیدلرینه سبب اولان ضبطیه ناظرینك بین خسته‌لغنه دوچار اولدیغنه دائر (١٣٠٨ سنه‌سنده) ثروت غزته‌سنه برفقرهٔ مخصوصه یازدیغم ونهایت شنایع احوالنی هجو ونشر ایتدیکم و (پادشاهی اغفال ایدیور ، جوامع شریفه‌ده مولود شریف اوقوتدیرمیور ، ظلم وغدر ایده‌رك عالمی انین دلسوز ایله ایکله‌دیور) دییه فریاد ایتدیکم زمانی نی محو ایدیورلردی . محبسده قوری تخته‌لر اوستنده براقه‌رق بکا قان قوصدیردیلر . اوزمان کیمسه بکا امداد ومعاونت ایتمه‌یوردی . اللهدن باشقه استنادگاهم یوقدی . کوزیاشلریله یازدیغم کاغدلر نظر پادشاهیده کیمك صادق کیمك خائن اولدیغنی اثبات ایتدی . اوورطهٔ هلاکدن بیك دورلو بلا ایله قورتولدم ، آیلرجه مدت اسیر فراش اولدم . (کمال) بکك تاریخی ماده‌سنه کلنجه بوروایت بوس بوتون یاکلشدر . اون سکزسنه اول بوکتاب مستطابك منع انتشاری بکا اسناد اولندیغنی (ابوالضیا توفیق) بکدن ایشیتدیکم زمان دماغم آتشلر ایچنده قالدی . « مرشد ملت » دییه پرستشکارانه

تعظیم ایتدیکم حضرت « کمال »ك بویله بر تألیف منیفی محو ایتمك جنایتنی حوصلهٔ ادراکمه صیغدیرمق بنم ایچون محال ایدی . میر مشار الیهه اولبابده‌کی معلوماتمی حقیقتی وجهله بیان ایتدم . وقتاکه آره‌دن التی‌یدی سنه کچدکدن صوکره بو اسنادك ، بو افترانك مصرده وپارسده نشر اولنان (المقطم) و (میزان) غزته‌لرنده ینه میدانه چیقارلدیغنی و « ابو الضیا توفیق » بکك اسمی‌ده قاریشدیرلدیغنی کوردم. طوغریسی پك متأسف اولدم. ینه میر مشار الیهك نزدینه کیتدم، بو نه‌دردیه سؤال ایتدم. اولبابده بعض ایضاحات ومعلومات سردیله حقیقت حالی امضا آلتنده علنی نشر ایتمك لازم‌کله‌جکنی سویله‌دی. اوزمانه کوره استانبو- لده اوطوروب بو حقیقتی خارجده امضا آلتنده نشر ایتمك بلالری ، مصیبتلری دعوت ایتمك ایدی . نه‌چاره‌که وجدانم بنی تعذیب واجبار ایدییوردی . هر فلاکتی کوزه آلدم . تام اون ایکی سنه اول قلبه‌ده نشر اولنان (غیرت) غزته‌سنك ۱۱۷ و ۱۱۹ وبیلمم دهاهانکی نومرولی نسخه‌لرنده (ابو الضیا توفیق) بکك وبنم امضالرمز ایله نشر ایتدیریلن مکتوبلرده حقیقت حال نصل جریان ایتمش ایسه عنعنه‌سیله اعلان ایدلدی. حضرت (کمال)ك تاریخی سرایده قدری بکك اوطه‌سنده اولوقت کندیسنك کاتبی بولنان (شاهین بك حفیدی سعید بك) طرفندن یازیلان ژورنال « حاجی محمود افندی » معرفتیله عرض اولنه‌رق منع ایتدیرلدیکی کوسترلدی. تفصیلاتنه واقف اولمق ایسته‌ینلر

«غيرت» غزته‌سى قوللكسيوننه مراجعتله دفع مراق ايده‌بيليرلر. عندالاقتضا نزدمده محفوظ اولان مذكور غزته نسخه‌لرنده مندرج مقالاتك برصورتنى دخى نشر ايديله‌بيلير. (مطبعهٔ عامره) نك سدى بحثنه كلنجه آلتى يدى‌سنه اول بر كون خانه‌مده نوطه معلمى حاجى امين بك ايله اوطورمش حسب حال ايديورزدق. ارنكوى تلغرافخانه‌سى واسطه‌سيله و (قرنادن عزت) امضاسيله بر تلغرافنامه آلدم. مآلى سريعاً مابين همايونه عزيمتم ارادهٔ سنيه اقتضاسندن اولديغى بياننده عبارتدى. ايكى ساعت صوكره سرايده عزت پاشانك اوطه‌سنه كيرنجه اولوقت داخليه مستشارى بولنان فؤاد بك ايله مقتول فهيم پاشا «ايشته كلدى» ديديلر. عزت پاشا برلكده طعام اوطه‌سنه كيدوب قاپويى قاپادقدن صوكره بكا خطاباً (بونلر مطبعهٔ عامره‌ده تحريات وتدقيقات اجراسنه مأمور اولمشلردى. بوصباح ذات شاهانه سزك اوراده مديريت ده بولنديغكزدن ومطبعه‌لرك احوالنه واقف اولديغكزدن بحثله اوراده ياپيله‌جق تحقيقاتده بهمه حال برابر بولنمكزى وچونكه مصرده باصيلديغى اعلان اولنان (قانون اساسى) دها بيلمم نه نامنده‌كى جريده‌نك اوراده باصيلمايوب مطبعهٔ عامره‌ده ترتيب وطبع ايدلديكى موثوقاً خبر آلنديغى جهتله بونك درجهٔ صحتى تحقق ايتديرلمك اوزره زياده‌سيله دقت وغيرت ايتمكزى اراده بيورديلر. بونلرله برلكده شمدى اورايه كيدوب ايجابنى اجرا ايدك، نتيجه‌سنى‌ده برلكده

یازوب عرض ایدك . سائر شیلر حقنده فهیم پاشایه تعلیمات لازمه ویرلمشدر) دیدی . عزت پاشانك اشبو تبلیغاتنه قارشی (اولاً بوماده هرهانگی طرفدن عرض ایدلمش ایسه کلیاً خلاف حقیقتدر ، بو ممکن دکلدر. بو پاشا ایله بوبك مطبعه‌لرك احوالنه وصنعت طباعتك مملکتمزه عائد حقایقنه واقف دکلدرلر . ذات شاهانه مستریح اولسونلر . اوغزته مطبعهٔ عامره‌ده باصیلمامشدر وباصیله‌ماز. بونی صورت قطعیه‌ده بیان وتأمین ایدرم . ثانیاً اوغزته‌نك نره‌ده هانکی چشید حروفات ایله باصیلدیغنی آکلامق پك قولایدر . مثلا احمد مدحت ، مهران افندیلرله ، شرکت مرتبیه‌دن خاچیك افندی ، قره‌بت افندی کبی برقاچ دانه اهل وقوف جلب اولنور، غزته‌اورته‌یه قونیلور . استانبول مطبعه‌لرنده باخصوص مطبعهٔ عامره‌ده شمدی‌یه قدر عرب اوغلنك‌می کیمك‌یاپدیغی قاچ‌دورلو حروفات قوللانلمش‌والیوم‌قاچ‌دورلووهانکی‌حروفات‌موجودواستعمال اولنیور؟پك‌چابوق آکلاشیلیر.ذات شاهانه‌ده‌مراقدن‌قورتیلور . اوصورتده معروضاتده بولنان یلانجیلرك‌ده‌کذبی میدانه چیقار. بویله‌جه‌عرض‌ایدك)دیدم.اشبو افاداتمك‌هیچ‌خوشه‌کیتمه‌دیکی‌پك بللی‌اولیوردی . مع‌مافیه عزت‌پاشا (پکی‌بن‌بونی عرض‌ایده‌رم. سز همان عزیمت وایشه مباشرت ایدك) دیدی . اوطه‌دن طیشاری چیقنجه دیکرلری بنی‌برلکده کوتورمك ایسته‌دکلری حالده بن آیرلمغه چوق چالیشدم اما موفق اولامدم . مقصدم

افاداتمى عزت پاشانك خنكاره عرض ايتميه‌جكى آشكار اولديغى جهتله حقيقت كيفيتى باشقه واسطه ايله عرض ايتديرمك ايدى. نهايتى مطبعهٔ عامره‌يه كلدك. مدير مرحوم جوادبك واستانبول سرايى محافظى رضاپاشا حاضر اولديغى حالده فؤاد بكك معيتى مأمورلرى كوشه بوجاق، دليك دشيك هريرى آراديلر. او غزته‌دن برپارچه بولامديلر. فؤادبك مأمورلرى‌ده استجواب، ايستنطق ايتدى. ايشه‌يارايه‌جق برسررشتهٔ كلام الده‌ايده‌مدى. هيچ برشى بولونامدى ديمه‌مك ايچون اوله‌لى كه مطبعه انبارنده وطولابلرنده موجود اللى ييللق، اوتوز سنه‌لك اسكى برطاقم كتابلرى فروختى ممنوعدر ديه آييرديلر، آنلرى برقطعه دفترينى ياپوب آيرى محللره قويدرديلر. بو احوال جريان ايدركن مدير مرحوم جواد بكه اصل سبب تحرى نه‌اولديغنى ومقصد اصلى كنديسنى لكه‌دار واتهام ايتمك ايسه‌ده طرفمدن رد اولنديغى كبى نتيجه‌ده ينه رد ايده‌جكمى آكلاتدم. نهايتده برمضبطه يازمق لازم كليوردى. ايسته‌نيلن زمينده يازيله‌جق مضبطه‌يى امضا وتختيم ايده‌ميه‌جكمى سويله‌دم. برخيلى مناقشه‌دن صوكره حقيقتى وجه ايله برشى يازيلوب مهرلندى. فهيم پاشا مطبعه‌نك سدى مقتضاى ارادهٔ سنيه‌دن بولنديغنى بيان ايله ايجابنى اجرا ايتدى وامر محافظه‌سنى رضا پاشايه توديع وتنبيه ايله مضبطه‌يى آلوب كيتدى.

فى ٢٩ سنه ٣٢٤

اشبو ورقه‌نك نزدمده خصوصی اولان مسوده‌سی نصلسه ییرتیلوب بعض پارچه‌لری ضایع اولدیغندن اورالری خاطرمده قالدیغی قدر یازیله‌بیلدی . ایشته (کمال) بکك تاریخی ومطبعهٔ عامره‌نك سدی مسئله‌لرینك حقیقتی بویله‌در. تاریخ مذکورك منع انتشاری خصوصنك — (غیرت) غزته‌سنده مندرج مقالاتك آتیده‌کی صورتلری مطالعه‌سندن اکلاشیله‌جغی وجه ایله — قطعاً بکا تعلقی اولمایوب شایعهٔ موجوده صرف اغراض شخصیه‌دن متولد برافترای شنیعدر. حتی اشبو افکهٔ منفوره حقنده ٣٠٦ سنه‌سی تشرین ثانیسی ایچنده لوندره‌ده بولنان ادیب محترم (عبدالحق حامد) بکه یازدیغم برعریضه‌نك فقرهٔ اخیره‌سنده شویله دیمشدم : [مرحوم «کمال»ك بکا قلباً مغبر ومنکسر اوله‌رق دار ابدی‌یه کیتدیکنی ابوالضیا بکدن ایشتدیکم زمان او اغبراره سبب حقیقی کیملر بولندیغنی اثبات ایتمك ایچون نصل چالیشدمسه شو معروضاتمده‌کی خلوص وصفوتی تأمین ایچون اوندن زیاده چالیشمغه مجبورم] اشبو مکتوبه عبدالحق حامد بکدن کلن ١٥ کانون اول سنه ٣٠٦ تاریخلو جوابنامه نزدمده الآن محفوظدر . بلکه بنم یازدیغم عریضه دخی میر مشار الیه نزدنده صاقلیدر . ارباب نصفت، وجدانك اشبو معلوماتی و آشاغیده صورتلری مندرج مقالاتی نظر امعان ایله مطالعه ایده‌رك بومسئله‌لرده بنم نه قدر بیکناه اولدیغمی تصدیق وتسلیم ایده‌جکاری واستهٔ اشتباهدر .

جنتمکان (نامق کمال) بکك تاریخی وقتیله کیمك طرفندن نه‌صورتله ژورنال ایدیلوب نصل منع ایتدیرلمش اولدیغنی حاوی اون ایکی سنه اول (فلبه) ده نشر اولنان (غیرت) غزته‌سنك (۱۱۷) نومرولو نسخه‌سنه درج ایتدیردیکم مکتوبك صورتیدر .

استانبولدن مکتوب

فی ۱۷ مایس رومی ۱۳۱۳

محرر افندی .

مطبوعاتك مدار مفخرتی حقیقت وحقانیته خادم اولمسیدر بونقطۀ اساسیه‌یی مسلك دائمی اتخاذ ایدن برغزته‌دن البته وطن وملت استفاده ایدر . بومسلکك معکوسیتیله حاصل اوله‌جق نتایج وخیمه ایسه وارستۀ ایضاحدر . بوسوز بالطبع مظهر سربستی اولان بلاد متمدنه مطبوعاتنه عائددر . بوقسه پنجۀ استبداد آلتنده ازیلمش اولان مطبوعاتدن وطن ، ملت ایچون — مضرتدن باشقه — نه بکله‌نیر . لله‌الحمد جریدۀ معتبره‌کز قسم اولایه داخل اولوب نشریات امرنده کیمسه‌نك مداخله وتضییق تحتنده دکلدر . قانون حریته تابعدر ، آنك ایچون ارباب قلم ایستدیکی کبی اظهار حقیقته چالیشه بیلیر . بومقدمه‌یی بسط ایتمکدن مقصد عاجزانه‌م هم تاریخه همده

شخصمه تعلق ايدن برماده‌يه دائر تظاهر حقيقته مدار اوله‌جق صورتده عرض معلومات ايله‌مكدر .

جرائد مصريه‌دن (المقطّم) غزته‌سی درت ماه اول (الهلال) غزته‌سنك اعاظم ادبای عثمانيه‌دن مرحوم (كمال) بكك ترجمهٔ حالنی متضمن نشر ايتديكی مقالهٔ مخصوصه حقنده نشر ملاحظات ايله‌مش و اديب مشار اليهك يازديغی تاريخ عثمانی ايله آثار سائره‌سنك منع نشری صورتيله وصور اخری ايله كنديسنه خيانت واهانت ايدن (ابوالضيا توفيق) بك اولديغنی اعلان ايتمش . ميرمشاراليه (المقطّم) غزته‌سنك كنديسی عليهنده يازديغی مقاله‌يه جواب ويرديكی صيره‌ده مفتون كمالاتی اولديغم حضرت كمالك تاريخ مشهوری كوياطرف عاجزانه‌مدن وقوعبولان سعايت اوزرينه منع ايدلديكنی بيان ايتمش اولديغنی اخيراً استخبار ايتدم . حال بوكه (المقطّم) غزته‌سنك اشبو مقاله‌سيله ابوالضيا توفيق بكك(الهلال) ه درج ايديلن جوابی نشر اولنه‌لی خيلی زمان كچمش ايكن مخلصكز بو افترا- يقلی ماده‌دن خبردار اوله‌مامش ايدم. اخيراً(ميزان) غزته‌سنده دخی فردوس آشيان جناب كمالك رسميله برابر ترجمهٔ حالی نشر اولنمش وبونك برفقره سنده « مرحومك فلاكتندن استفادهٔ شخصيه آرايانلردن باشليجه ايكی ملعون خاطرلرنده » اولوب بونك « بريسی كمالك آثارنی ايادیٔ تداولدن قالديرمه‌يه اك زياده غيرت وتاريخ عثمانينك منع انتشاری امرنده صرف

مقدرت وخیانت ایدن شخص » دیه نام عاجزانه‌م تصریح قلنمش اولدیغندن تاریخ نظرنده هم اثبات برائت وهم تنویر حقیقت ایتمك ایچون برایکی سوز سویله‌مکه لزوم کوردم ، اولا مرحوم مشارالیهك آثار جیده‌سندن جداً استفاده ایتمش و تام واجب الاحترامنی ماضی‌ده فرط حرمت ، حالده فاتحهٔ رحمت ایله یاد ایتمکی بر وجیبهٔ نجیبهٔ وطنپروری عدایله‌مش اولان منتداران اولادِ وطندن بری‌ده بنده‌کز اولدیغمی مع الافتخار بیان ایدرم .

ثانیاً سربست بر مملکتده کمال حریتله ادارهٔ لسان ایتمك بختیارلغنه مظهر اولان میزانجیلرك حقمده — مغایر شریعت — اوله‌رق ابذال بیوردقلری نفرین و تلعینه‌شمدیلك بالضروره سکوتله مقابله ایدوب نزاهت قلمیه‌یی محافظه ایتمك اولی واحسن وشیخ شیرازینك جناب لقمان لساندن تصویر ایتدیکی پند ادب آمیزه توفیق حرکت البته مستحسندر . محرر افندی . کرك ابو الضیا توفیق بکك و کرك « میزان »ك (کمال)بك مرحومك یازدیغی تاریخك منع انتشاری امرنده خیانت ایدن شخصك کویا بنده‌کز اولدیغمه دائردرمیان ایتدکلری روایتك قطعیاً کذب وافترا اولدیغنی بیان واعلان ایده‌رم . بك چوق حقایقك مستور قالدیغی برزمانده بویله روایات واهیه ایله اوته‌کنی بریکنی هدف نفرین و تلعین ایتمك بك بوالفضولانه برحرکت دیمکدرکه بوده جدیت ایله قابل توفیق دکلدر . التی یدی سنه اول اشبوروایتی

بكا سويلديكى زمان ابو الضيا توفيق بكه قارشى قطعياً تكذيب كيفيته برابر تصحيح فكر ايتمه‌سى لزومنى اخطار ايتمش وينه بش آلتى سنه اول پرده‌ٔ صلاحه بوروندير ديكى ذاتك دوستلرندن و اذكياى ارباب قلمدن [١] امين برذاته دخى عرض حقايق ايله‌مش ايدم . حتى اوذات اووقت « بوروايتى صورت مناسبه‌ده تكذيب ايدكز » ديديكى حالده بنده كز « برزمان كله جكدر، البته حقيقت آ كلاشيله جقدر » جوابيله اختيار سكوت ايتمشيدم. ايشته او زمان حلول ايتدى. حقيقته كلنجه تاريخ عثمانينك برنجى فورمه‌سى ميدانه چيقارلدقدن بيلمم قاچ كون صوكره نشر ايتمكده اولديغم (ثروت) غزته‌سنه متعلق برماده‌دن طولايى عالم بالاده قـدرى بالاتر بربكك اوطه‌سنه كيتدم . صاحب مقام پنجره‌ده برمدير محمود الشيم ايله قونوشيوردى. اول وقت مير موماالیهك كتابتيله مباهى اولان قصير القامه ، سبك سير برذات دخى اوطه‌نك كوشه‌سنده بركاغده برشيلر يازييوردى . تاريخك جزء منتشرى‌ده پنجره كنـارنده اوفاق يازى اسكمله‌سى اوزرنده طورييوردى. كاتب عريضه‌يى اكمال ايله افنديسـنه ويردى. وغايتله ياواش برشى سويلدى صاحب مقام ايله مخاطبى بولنان ذات دخى درحال بكا توجيه خطاب ايله (كمال بكك نشر اولنـان تاريخى كورديكزمى) سؤالنى ايراد ايتدكلرندن «ابو الضيا توفيق» بك طرفندن تاريخك برجزءى صورت مخصوصه‌ده بنده كزه دخى كوندرلمشـدر . كوردم اوقودم» ديه جواب ويردم. بونك اوزرينه « پك اعلى ،

(١) طربزون رسومات ناظرى اديب محترم امين بك

شو نسخه‌ده سرخ ایله اشارت ایدیلن فقره‌لری ، باخصوص (نرون) و (منجم) فقره‌لرینی دقتله مطالعه ایدکز » دیدیلر . بعدالمطالعه بنده‌کزده « نرون برظالم روما حکمداری ایدی . بونك حقنده ویریلن معلومات اویدرمه دکل جملهٔ حقایق تاریخیه‌دندر » دیدم . صاحب البیته بو سرخ اشارتلی جزءی کیم کتیردی دیه صوردم ، کاتبنی ارائه‌ایتدی . تجربه اوکنده‌کی ذات دخی کاتبك یازدیغی عریضه ایله اوقیرمزی اشارتلی تاریخك مقدمه‌سنی آلوب ایچری‌یه کیتدی . مؤخراً تاریخك انتشاری کلیا منع ایدلدیکنی فرط تأسفله خبرآلدم . صاحب مقامك کاتبی طرفندن سرخ اشارتلریله کتیریلان فورمه‌نك مندرجاتی حقنده یازدیغی ودیشارودەکی ذاتك نسخهٔ مذکوره ایله برلکده ایچری‌یه کوتوردیکی عریضه کتابك منع انتشارینه سبب اولمشدر . ایشته مقدسات اسلامیه‌نك جمله‌سنه قسم ایله اعلان ایدرم که حضرت کمالك تاریخی طرفندن وقوعبولان سعایت اوزرینه منع ایدلمه‌مش وحقیقت حال بوندن عبارت بولنمشدر . اشبو خیانت وسعایتك صاحبی او اشارتلی نسخه‌یی کتیرن واوکوچك کاغدی یازان ذاتدر . شمدیلك بوندن زیاده ایضاح ماده قابل دکلدر . هله مرحومك آثار سائره‌سنك ایادیٔ تداولدن قالدیرلمسی حقنده ذره‌قدر وقوف ومعلوماتم اولمدیغنی قطعیاً اخطار ایدرم . مقصدم کیمسه‌یه تعرض واعتراض اولمایوب یالکز تاریخه عائد براکذوبهٔ مهمه‌یی رد ایتمکدن وارباب

حميته سبيل حقيقتى كوسترمكدن عبارتدر . اشبو تاريخ نفيسك منع انتشــارندن توفيق بك مادةً متضرر اولديسه بزده جداً ومعناً متأثر اولدق. ميرمشاراليه « المقطّم » لك كنديلرينه بخش ايتديكى حصهٔ سعايتى نه‌لزوم اوزرينه رد ايتمشلرسه بنده‌كزده اشــبو افترايى اولزوم اوزرينه تكذيبه مجبور اولدم وآلتى يدى سنه اول كنديلرينه عرض ايتديكم تفصيلاتدن اصلا بحث ايتمه‌مش اولملرينه تأسف ايتدم . اشــبو تكذيبنامه‌نك معتبر غزته‌كزه عيناً درجنى فوق‌العاده نياز ايدرم .

صلاحى

طرفمدن يازيلان اشبو تكذيبنامه‌نك انتشــارى اوزرينه ، (ابوالضيا توفيق) بك طرفندن كونديلوب مذكور غزته‌نك ١٩١ نومرولى نسخه‌سيله نشر ايديلن مكتوبك صورتيدر .

استانبولدن مكتوب مخصوص

فى ١٨ حزيران افرنجى سنه ١٨٩٧

« غيرت » غزته‌سى محررلكنه

(صلاحى) امضاسيله غزته‌كزك ١١٧ نومرولى نسخه‌سنده نشر اولنان مدافعه نامه‌يى اوقودم . هرشخص نفسنه تعلق ايدن ماده‌ٔ اسنادى تعيين حقيقتله رد ايتمك حقنى حائزدر . باخصوص صلاحى بك كبى حدذاتنده معصوم اولمقله برابر آخرك مرتكب اولديغى

بر فعل مکروه کندینه تحمیل و مال ایدلمش اولانلر ادعای عصمت و اثبات برائت یولنده نه‌قدر فریاد و شکایت ایتسه‌لر حقلیدرلر. شوراسی محققدرکه کمالك تاریخی منع اولندیغی زمان صلاحی بکك مدافعه نامه‌سنده (قدری بالاتر) تعبیریله اسمنه ایما ایلدیکی ذاتدن عصر پادشاهی‌یه بحق شرفرسا اولان اویله بر اثر کزینك هانکی کشتی‌نك سعایت ملعونانه‌سنه قربان اولوب کیتدیکنی صورمش و «صورمغه حاجت نه! صلاحیدن باشقه کیم اوله بیلور» جوابنی آلمش ایدم. بو سوزه اعتماد ایتمکلکم ضروری ایدی. چونکه کرك اوذات و کرك اوقبیلدن بولنان سائر ذوات ایله صلاحی بك آره‌سنده‌کی مناسبت رسمیه‌یی بیلور ایدم. بناءً علیه کماله دخی صحتنه بالطبع مطمئن اولدیغم بو خبری اول وقت بیلدیرمش ایدم. اصل تأسفه سزاواردرکه کمال بك مرحومك صلاحی بکی برمضر حسبی، بر غماز کشتی اوله‌رق طانیمقلغنه بو اخبارم سبب اولمشدرکه وبالی بکا دکل بنی دخی ستر حقیقت مقصدیله اغفال ایدنه عائد اولمسی لازم کلور. بن نه بیلوردمکه بوذاتلر اکر ایسترلرسه اصل فاعل شری اخفا ایچون ینه کندی آدملرندن برینی دیکرینه فدا ایده بیلورلر. بویله شیلری بیلسه بیلسه واقف خفایا اولانلر بیلور. ایشته ایتسه زمان اثبات ایدر. او تاریخدن براز زمان صکره کمال بك ارتحال ایتمکله نشر ایتدیکم ترجمهٔ حال ادبیسنده آثار قلمیه‌سنی تعداد ایلدیکم صره‌ده عثمانلی تاریخنی دخی ذکر ایتمش و «بو اثر جلیل نام صلاحه صیغنمش بر مفسد کشتی‌نك

بلاى شئامتيله موقع انتشاره وضع اولنديغى كون منع ايدلمشدر»
عباره‌سيله صلاحى بكك نامنه اشارت ايلمش ايدم. بو ترجمهٔ حالك
نشرندن صكره كرك بحث ايتديكم عباره‌يى اوقويانلره و كرك تاريخك
منعى سببنى اوكرنمك ايسته‌ينلره ويرديكم ايضاحات صلاحى بكك
سمعنه واصل اولمغله كونك برنده بماه‌يينه ملاقاتنده تصحيح ذهاب
ايتمكلكم ايچون ويرديكى تأميناته اينانير كبى اولمش ايدم. نه‌كتم
ايده‌يم، تماميله امنيت ايده‌مه‌مش ايدم. چونكه زمانه‌ده
اوقدر غريبه‌لر كوردم و بالخاصه حتمده دون سعايتده
بولنوبده بو كون بر سيماى صفوتله تأمين اخوت ايدر اوقدر
ملعونلره تصادف ايتدم كه آرتق نه كمسه‌نك ايمان غليظه ايله ايتديكى
ادعاى برائته نه‌ده كونده‌يه قوللانيلان دعواى حميته اعتماد ايدر
اولدم. حتى بو فعلى — مجردفاعلنى ستر ايله حقيقتى اشكال ايچون —
صلاحى بكه اسناد ايتمك وبو اسنادك انتشارينه كور كورينه
بنى آلت ايله‌مك دخى زمانه‌نك بر انموزج اخلاقى عد اولنمغه
شايان دكلميدر؟ حاصلى بوندن بر قاچ آى اوله كلنجه‌يه قدر
صلاحى بك حقنده عصمت واهانتدن هانكيسنه حكم ايتمك
لازم كله‌جكنده متردد بولنمش ايدم. وقتا كه كچن تشرين ثانيده
(المقطّم) نامنده‌كى مصر غزته‌سى (بر ترك) امضاى كاذبيله
برماده اوزرينه نشر ايلديكى مقاله‌ده تاريخ كمالك منعى بكا
اسناد ايله تغليط حقيقت ايتمك كبى بر جنايته تصدى ايلدى.
بنده (الهلال) رسالهٔ عربيه‌سيله ويرديكم جوابده تاريخك

صورت منعى عنعنه‌سيله ايضاح ايتمكله برابر بوملعنتك مرتكبى صلاحى بك اولديغنى امضام آلتنده اعلان ايلدم . هرمفترى كبى بومفترى دخى تاريخك اسمندن اعتباراً صاحب تاريخك مخدومنه قدر اسنادات واقعه‌سيله هرشىء آلت اوست ايتمش وبر غشاوهٔ هزار رنك ايله نه قدر حقيقت وارسه هپسنك لوننى تغيير وستره چاليشمش ايدى . ازجمله بدايت الفتدن يوم ارتحالنه قدر كمال ايله بينمزده دوام ايدن وهر درلو زللدن مصون بولنان اخوتك بزلردن صكره اولادمزه دخى توارث وانتقال ايده‌جك مرتبه‌لرده اولان صفوت وخالصتنى دوشونمه‌دن تاريخك بمعايت منعى ـ فاعل شر ميدانده ايكن بر ولد معصومى قاتل پدر كوسترمك قيلندن ـ بكا مال ايتمش ايدى . مقاله‌يى اوقوينجه حدندن زياده بالطبع حيرت حاصل اولدى . كندى كنديمه ديدم‌كه ـ اكثر آلچقلر احمق اولور ديرلر لكن صحيح ايمش . ـ آسرسم ! هايدى هردرلو فكر حميت وطرفدارىء معرفتى سنك سوء ظنكه فدا ايده‌يم . يا بوتاريخك منعندن بكا نه‌كبى بر منفعت افراز ايديبورسك . تاريخك ايلك جزءى آلنى بيك نسخه باصيلمش واو وقته قدر امثالى كورلمدك بر رواج ايله يالكز پايتختده برهفته ظرفنده آلنى بيكى‌ده صاتلمش ايدى . بو تأليفك حاوى اولديغى مجلدات كه سليم ثانى‌يه قدر ١٢ جلددن عبارت ايدى . مؤلفيله ايتدمز حسابكمب ويرديكمز قرار وجهله اوچ سنه ظرفنده

باصه‌له‌جق ایدی . بوندن یالکز مطبعهٔ ابو الضیایه یکرمی یدی بیك لیرا داخل اوله‌جق یعنی مطبعه‌سنه‌ده طقوز بیك لیرالق بر معامله اجرا ایده‌جك ایدی . تمتع طباعت ایسه بویله بیوك ایشلرده یوزده اوندن آشاغی دوشمیه‌جکندن کار صافی اوله‌رق الهسنوی بیك لیرایه یقین بر مبلغ کچه‌جك دیمك ایدی . شمدی تاریخی بزه منع ایتدیرمش اولیورسکز . پك اعلا ! فقط شو بزم بیك لیرا تمتع سنوی‌یی‌ده تضمین وتأدیه ایده‌جك بر یر کوسترمك اقتضا ایتمزمی ایدی . سن هرکسی کندك کبی سرسم‌می صانورسك . فقط بوقدر احمقجه‌یازلمش برمقاله‌ده دخی‌ینه برفکر ملعونانه‌موجود ایدی . اوایسه‌اولکی شایعه‌یی ستر ایچون خلقده یکیدن براعتقاد حصولنه یول آچمق غرضی ایدی . بوملاحظه اوزرینه تحقیقاته کیریشدم . نهایت مصرده بولنان احبابندن برینك وساطتیله صلاحی‌بك طرفندن یازدیرلمش اولدیغنی اوکرندم . بناءً علیه بالاده حکایه ایلدیکم ردیهٔ محققه‌یی تحریر ایله (الهلال) ه نشر ایتدیردم . بوندن بش اون کون مقدم صلاحی‌بك مطبعه‌یه کله‌رك برایکی آفاقی سوزدن صکره — سزه‌وقتیله تاریخ کمالك منعنده مداخله‌م اولمدیغنی ناموسمله تأمین ایله‌مش ایدم . شمدی ایسه (میزان) غزته‌سنده مرحومك رسمیله برابر نشر اولنان ترجمهٔ حالنده تاریخك نم سعایتمله منع ایدلمش اولدیغی اعلان اولنیور . دیمك که حالا او اعتقادکزی تصحیح ایتمامش‌سکز — دیمش ایدی . آکلادم‌که صلاحی بك

ميزانك او فقره‌سنى بكا عطف ايتمك ايستيور وكچنده اوروپاده بولنيشمدن طولايى بوكابنم طرفمدن اخطار اولنمش بر سوز نظريله باقيور. كندوسنه ديدمكه (بن برشخص حقنده ذاهب وياقانع اولديغم فكرى امضام آلتنده يازارم. اكر امضامى قويمغه قدرت وجرأتم يوق ايسه اوذهابمى نه‌قاله آليرم نه‌ده كنديمه بشقه‌سنك نامنى سپر ايدينه‌رك امضاسز يازى يازمق دنائتنى قبول ايدرم. ميزانك صاحب وكاتبله كوروشديكم صره‌ده نه‌كمالك تاريخنه نه‌ده سزك مروى اولان سعايتكزه دائر سوز آچلدى. امين اولك كه بن اوراده بوكا دائر لاقيردى ايتمدم. فقط وقتيله نشر ايتديكم ترجمۀ حالك آنلرده‌ده بولنه بيلمسى داخل احتمالدر. آنده‌ده اوقومش اولورلر. ياخود سزك مقدما ويرمش اولديغكز تأميناتدن اول بكا هركيم سبب منعى صورسه‌بن‌ده‌سزى خبرويررايدم چونكه‌بويله بردنائتى ارتكاب ايدنى — اوغلم‌دخى اولسه — تشهير ايتمك اعتقادمجه ثوابدر. اوصورتله‌ده خاطرلرده قالمش اوله بيلور. آندن باشقه بوندن بش آلتى آى اول (المقطم) غزته‌سنده بوفعل بكا اسناد اولنمقله بنده جواباً (الهلال) رساله‌سنده نشرايتديكم رديه‌ده سزك اسمكزى ذكره لزوم كورديدم. آنده اوقومشلردر. سز بواسناددن تبرى ايتمك ايسته‌يورسه‌كز بكا قارشو دكل مواجهۀ عامه‌ده امضاكزله اثبات برأت ايده‌بيلورسكز. علنى اولان اسنادك ردى‌ده علنى اولور. بن‌سزه افترا ايتمدم. بكانامكزى

خبر ویرن ذاتك اسمنی وقتیله سویلمش ایدم ینه سویلیورم) دیدم . بونك اوزرینه سالف الذکر ۱۱۷ نومرولو نسخهٔ غیرتده مندرج مکتوبی کوردم . صلاحی بك واقعا امضاسیله و بعض ذواتی اسملرینی ایما طریقیله اشهاد ایدرك دفع افترا ایدیور . بو قدری‌ده شایان تبریکدر . چونکه فطرةً اصحاب ناموسدن اولمق لازم کلن بر آدمك برچرك شنار ایله کسوهٔ ناموسی لکه‌دار اولدقدن صکره آنی تطهیره موفق اولمسی یالکز کندوسنی طانیانلر عندنده دکل منسوب اولدیغی ملت نظرنده‌ده شایان تبریکدر . چونکه بر ملت افرادندن برینی حلیهٔ ناموسدن عاری کورمکله نه قدر متأثر اولورسه ناموسی بغیر حق رخنه‌دار اولانلرك اعادهٔ حیثیت وعصمت ایدیشندن برقاچ قات مفتخر اولمق لازم کلور . بن صلاحی بکك شو ایضاحات تحریریه‌سیله اولکی اعتقادمی تصحیح ایلدم . وسعایت ایدن شخص لئیمی‌ده کندوسندن اوکره‌نوب ایمان ایتدم . بونجه کافی ایسه‌ده خلق ایچون کافی دکلدر . صلاحی بك اصل او اعتقادی بسله‌مکده اولان عامه‌یی تأمین ایتملیدر . اوده شخص مفسدك طوغریدن طوغری‌یه تصریح نامیله حاصل اولور . صلاحی بك مکتوبنده « برزمان کله‌جکدرکه البته حقیقت آکلاشیله‌جقدر » دیدکدن صکره برآز آشاغیده‌ده « شمدیلك بوندن زیاده ایضاح ماده قابل دکلدر » دیورلر . بکا قالورسه برحقیقت آچیق اوله‌رق سویلنمینجه حقیقت عد اولنه‌ماز .

اکر برشیئك حقیقتده اشتباه ایدلمز ایسه اوشی بلا تأمل سویلنملیدر و « شمدیلك بوندن زیاده ایضاح ماده قابل دکلدر » قولی ایسه تأیید برائت دکل بالعکس تردید حقیقت ایدر . تاریخ منع اولندقدن صکره بندن هرکیم سبب اولانی سؤال ایتدیسه تعیین اسم ایتمکدن قطعیاً چکنمامش ایدم . صلاحی بك‌ده مادام‌که سعایت ایدن شخصی بیلیور وبکاده کیم اولدیغنی سویلیورلر . اسمنی میدانه قویملیدرلر . بونکله یالکز تبرئهٔ نفس دکل تاریخده بربیوك خدمت ایتمش اولورلر . چونکه اوشخص لئیم (صلاحی بکجه‌منتظر اولان‌زمانك حلولندن‌اول) افعال ملعونانه‌سنك مجازاتنی ادراك ایچون روبراه سمت جحیم اولورسه ایتدیکی شنیعه‌نك جزای دنیویسی یانده قالور . چونکه برآدمك فعلی مدافعهٔ نفسه امکان مساعد ایکن تشهیر ایدلمك اقتضا ایدر . اولدکدن صکره هرکس هرایستدیکی آدم حقنده هرنه ایسترسه سویلیه بیلور . و بونکله تاریخه خدمتدن زیاده تاریخی تغلیط ایلمش اولور . احتمال‌که او آدم او افترا ایله حقیقتده معیوب دکلدی . بلکه حقنده‌کی افترادن بیله خبری یوقدی . تاریخ آنی مادام‌الملوان شقیٔ مقدوح کوستره‌جك . حال بوکه برو طرفده اصل شقی (سعید ممدوح) کوزوکه‌جك . ایشته اك بیوك کناه بودر .

الحاصل کمالك عثمانلی تاریخنی منعه تصدی ایدن هرکیم اولورسه اولسون حتی کمالك صلبی اوغلی بیله اولسه اعتقادمجه

دنیاده اڭ‌دنی بر مخلوق مضردر. اوقدر دنیدرکه. اویله بر لازمه‌ٔ اتقاندن ملتی محروم ایتمکله برابر انتشار معارفده‌کی همم لاتحصاسی غبطه فرمای اسلاف عظامی اولان پادشاه معارفپناه حضرتلرینی بیله (مناع للخیر) کوسترمك کبی بر کفران نعمت ابرازایلمشدر. بویله بر سیئه‌یی مرتکب اولانلر ایسه دنیاده منفور اولور آخرتده‌ده ملعون وسیعلم الذین ظلموا ای منقلب ینقلبون.

(ابوالضیا توفیق)

اشبو مکتوب اوزرینه ینه (غیرت) غزته‌سیله نشر ایتدیردیکم جوابنامه آتیده مندرجدرکه برز صورتی اوزمان ینه خارجده باصیلان (حمیت) و (صداقت) غزته‌لری اداره خانه‌لرینه‌ده کوندرلمشیدی.

غیرت غزته‌سی مطبعه‌سنه

محرر افندی. (۱۱۹) نومرولو جریدهٔ فریده کزك اوچنجی صحیفه‌سندن ابتدا ایدن (ابوالضیا توفیق) امضالی جوابنامه‌یی اوقودم. اشبو جوابنامهٔ مفصلده شخصمه تعلق اولمایان فقره‌لردن صرف نظر اولنورسه طرفمدن ایضاح وتصحیحه محتاج اوچ نقطهٔ مهمه قالیر. بونك برنجیسی «قدری» بکك اسناد وافتراسیدرکه کلیاً خلاف حقیقتدر. هم «ابوالضیا توفیق» بك غایتله جدی وقطعی صورتده بیلملیدرکه (صلاحی) وقتیله کرك اوذات وکرك او قبیلدن بولنان سائر ذوات ایله

محضا تحریر ونشر ایتمکده بولندیغی غزته‌لر مناسبتیله پیدای الفت ایتمش ولکن هیچ برزمان « کندی آدملری » مرتبه‌سنه تنزل ایتمه‌مشدر . بونلرك جمله‌سیله ابوالضیا توفیق بك نه صورت وصفتله ونصل برطرز انسیت ایله قونوشمش ایسه « صلاحی » دخی عین صورتله الفت ومناسبتده بولنمشدر . الیوم کندولری الفت وانسیتده نصل دوام ایدییورلرسه بنده‌کزده مخالصت تام ایله اویله‌جه قونوشیورم . بومثللولرك مسلك وماهیتلرینی تدقیق ومحاکمه ایتمك وظیفه‌مك خارجنده اولدیغندن آکا دائر بوراده برشی دیمکه بنده‌کزجه لزوم یوقدر . یالکز شو قدر عرض ایده‌یمکه وجدانسزلرجه کندی سوء حرکتلرینی ویاخود ایسته‌دکلری فنالقلری ایسته‌دکلری آدمه اسناد ومال ویاخود برآدمی درلو درلو سوزلرله اغفال ایتمك اخس اعمال دائمه‌دندر . ایکنجیسی (المقطم) عنوانلی جریدهٔ مصریه‌یه درج ایدلدیکی حکایه بیوریلان مقاله‌نك (اولکی شایعه‌یی ستر ایچون خلقده یکیدن براعتقاد حصولنه یول آچمق غرضی) ایله (مصرده بولنان احبابندن برینك وساطتیله صلاحی بك طرفندن یازدیرلمش) اولدیغی فقره‌سیدر . بوراده ابوالضیا توفیق بکه جواب قطعی اوله‌رق کندی سوزلرینی ایراد ایده‌جکم . میرم . قطعیاً امین اولکزکه (بن برشخص حقنده ذاهب ویا قانع اولدیغم فکری امضام آلتنده یازارم . اکر امضامی قویمغه قدرت وجرأتم یوق ایسه اوذهابمی نه قله

آلیرم نه‌ده کندیمه باشقه‌سنك نامنی سپر ایدینه‌رك امضاسز یازی یازمقدنا ئتنی قبول ایدرم) . مقالهٔ مذکوره‌نك طرف فقیرانه‌مدن یازدیرلمش اولدیغنه دائر اوکرندیککز ، سویلدیککز روایت قطعیاً یالاندر . نره‌دن بیلدیرلمش ایسه یالان وسزه کیم سویله‌مش ایسه یالانجیدر ، ناموسسزدر . مصرده برکیمسه‌یی طانیمام ، اوراده هیچ احبابم یوقدر. (المقطم) ه (بر ترك) امضاسیله مقاله یازان ذاتك کیم اولدیغنی‌ده بیلمم . بونی بکا اسناد ایدن یالانجی اثبات مدعا ایده‌بیلورسه میدانه چیقسون . اوچنجیسی مادهٔ سعایتی ارتکاب ایدن شخصك تصریح نامی تکلیفیدر . (قدری بالاتر) بکك اوطه‌سنده کوردیکم وکیمك طرفندن کتیرلدیکنی سؤال ایتدیکم سرخ اشارتلی جزءك کاتبی طرفندن کتیرلمش وبوکا دائر کاتب طرفندن یازیلان ژورنالك جزء منتشر ایله برابر ایچری‌یه کوتورلمش اولدیغنی وتاریخك کلیاً منعنه بوعریضه ایله او اشارتلی جزء سبب منفرد بولندیغنی اولکی ایضاحنامه‌ده بیان ایتمش ایدم . او عریضه‌یی یازان الیوم داخلیه ناظری ممدوح پاشانك مهرداری ونافعه نظارتنده مکتوبی معاونی بولنان (سعید) بکدرکه اوزمان « قدری بالاتر » بکك کاتبی ، آدمی ، محرمی ، همدمی ایدی . ابوالضیا توفیق بکك مکتوبلرنده (سعید ممدوح کوزوکه‌جك) جمله‌سیله پاشاسی‌ده اسمی‌ده تلمیح وایما بیورلمشدر . اشبو جوابنامه‌مك دخی غزته‌کزه درجنی نیاز ایدرم افندم .

فی ١٥ تموز سنه ٣١٣ صلاحی

« غیرت » غزته‌سیله واقع اولان اشبو نشریات حقیقت ماده‌نی مرتبهٔ نبوت و علنیته ایصال ایتدیکی و تاریخ (کمال) لك منع انتشاری ماده‌سنده بنم ذره قدر منع ودخلم اولمدیغنی کوستردیکی آشکار اولوب انجق اوزمان برنقطه‌ذهنمی یینه اشغال ایتمکدن خالی قالمایوردی. اوده مصرده‌کی (المقطّم) جریده‌سنه‌درج اولنان مقاله‌نك بنم طرفمدن یازیلوب بالواسطه نشر ایتدیرلدیکی حقنده‌کی قویروقلی برا کذوبه‌نك (ابوالضیا توفیق) بکه هانکی غماز حسبی طرفندن سویله‌نامش اولمسی ماده‌سی ایدی. نهایتی میرمشارالیه حقنده مصرده منتشر سالف‌الذکر غزته‌یه درج اولنان مقاله‌نك کویا اوراده بولنان احبابمدن شهراماتی محاسبه‌جیسی مرحوم رشادافندینك اوغلی رشید بك واسطه‌سیله طرفمدن تحریر و تسییر ایدلدیکنه دائر اولان روایت مزوّره‌نك مصرلی‌می، جبل‌لبنانلی‌می حاصلی نره‌لی اولدیغی بنجه مجهول بولنان (ذکی مغامز) نامنده قصیرالقامه، طویل‌الوجه بر شخص طرفندن میر مشارالیهه تبلیغ واخبار ایدلدیکی « ابوالضیا توفیق » بکك افادهٔ واقعه‌سندن اکلاشلدی. بویالانجی آدم « غیرت » غزته‌سیله نشر ایتدیردیکم صوك ورقه اوزرینه اثبات مدعی ایچون میدانه چیقمق لازم کلیرکن سکوت ایله کذب فاحشنی ضمناً اعتراف و غماز حسبی وحسن اخلاقدن محروم اولدیغنی ارائه ایله‌مشدر. نصرانیٔ موماالیه هرنه‌طرفك التزام والتماسیله اولورایسه اولسون ملغا شهراماتی مجلسی

اعضالغنه نصب اولنمش وشهرامینی مقتول رضوانك خدمت خصوصیه‌سنده بولنه‌رق توجه والتفاتنه واوسایه‌ده رسمی تلطیفاتنه مظهر اولمشدر. بالاده اسمی کچن رشید بك ایله اصلا الفت وانسیتم یوق ایکن منافق موماالیهك بوقدر آچیق برکذبی تصنیع وابوالضیا توفیق بکه تبلیغ ایتمه‌سی وکندیسنك بنمله هیچ برکونا مناسبت واختلاطی اولمدیغی حالده علیهمده بودورلو غمز وروایتده بولونمه‌سی سببنی دوشوندم هم چوق دوشوندم بولامدم. بوده اولسه‌اولسه ابنای زمانه‌نك صوك مرتبه‌یه واصل اولان فساد اخلاقنه برنمونهٔ غریب عداولنه‌بیلیر. «غیرت» غزته‌سیله واقع اولان نشریات مذکوره اوزرینه پارسده مرادبك (میزان) غزته‌سیله کیفیتی تصحیح وجرأت راستکویانه‌می تحسین ایتدی. شمدی دوشونیورمده مقالات مذکوره‌نك برصورتنی اولوقت مصرده‌کی (المقطم) غزته‌سنه کوندرمدیکمه اسف ایدییورم. چونکه مذکورغزته‌ایله دخی نشر ایدلمش اولسه‌یدی دائرهٔ انتشارك توسعیله حقیقت ماده‌یه دها بر چوق ذوات کرام واقف اولورلردی. ابوالضیا توفیق بکك اشبو معلوماتی بکا بیان ایتدیکی زمان کندیسنه‌ده دیدیکم کبی بندن سؤال واستیضاح ایتمکسزین «المقطم» غزته‌سنه جواب یازمش اولمه‌سی وبالخصوص التی سنه‌اول اشبو روایت عزوت ره طرفمدن قطعیاً ردوتکذیب ایدلدیکی وتاریخ مذکورك صورت منع انتشاری کندیسنه یك‌أیی بیلدیرلدیکی حالده معلومات سابقه‌یی نظردقته

آلمایوب « ذکی مغامز » افندینك افادهٔ مجرده‌سنی حسن قبول وتلقی ایله‌مسی طوغریسی بنجه‌موجب تأسف اولمشدی . بالاده دخی عرض ایتدیکم وجه‌ایله بو آدمی اصلا کورمدیکم، بیلمدیکم کبی مصرده‌کی رشید بك ایله‌ده قطعاً الفت سابقه ومناسبت‌لاحقه‌م یوق ایکن شو یولده ترتیب اولنان اکذوبه‌دن ، انتریقه‌دن مقصد اصلی نه اولدیغنی آکلایه‌مادم . یالکز توفیق بك ایله میانه‌مزده نفرت وعداوت پیدا ایتمك املی وارد خاطر اوله‌بیلیر ایدیسه‌ده بالآخره حقیقت بویله تظاهر ایدنجه او امید منافقانه‌ده بالطبع محو اولوب کیتمشدر . مطبعهٔ عامره‌نك اثنای تفتیش وسدنده بنمده بولنشم بعضلر عندنده بیوك برقصور وقباحت کبی تلقی اولنیور ایسه‌ده شمدی بو فکرده بولنانلر عجبا او زمانکی اجراآت مستبدانه‌نك درجهٔ شدتی نظر موازنه‌ومحاکمه‌یه آله‌رق می دوشونیورلر یوقسه یالکز شمدیکی دور حریتك کوکللرده حاصل ایتدیکی نشوهٔ انشراحدن متولد حسیاته تبعاً می بو فکرده بولنیورلر . بو نقطه حائز اهمیتدر . وجدانلرنده جوهر انصاف ومروت موجود اولان بیطرفان امتك جمله‌سی عندنده مسلمدرکه دور استبدادك اك شدتلی اوانده مصادف اولان سالف الذکر مطبعه‌نك تفتیشی اثناسنده بنمده بولنمقلغم حقنده تبلیغ قیلنان ارادهٔ سنیه‌یه قارشی« خیر بن بولونه‌مم ، بن کیتمم»دیمك هانکی بیکیتك خرجی، کاری ایدی. زیرا بوصورتله تبلیغ اولنان برارادهٔ سنیه‌یه اتباع ایتمه‌مك ، مخالفنده بولنمق متجاسری

حقنده اك قوتلی شبهاتی جلب وهر ذورلو امنیتی درحال وکلیاً سلب ایدر واك بویوك عقوباتی موجب اوله‌بیله‌جك القاآت وتلقیناته سبب قوی اولوردی .

بویله برمخالفتده بولنه‌بیلمك ایچون مملکتمزك احوالنه . باخصوص سرایك انتریقه‌لرینه کلیاً واقف اولمامق ویاخود مجنون اولمق لازم کلیردی . برشخصك حیاتی وعائله‌سنك حصول پریشانیسی ایچون یوزده یوز نسبتنده تهلکهٔ ظاهره اولان بویله برمخالفت مجنونانه‌یی نه شریعت ، نه‌ده عقل وحکمت اصلا قبول وتجویز ایتمز . بونکله برابر بالفرض والتقدیر اولبابده‌کی امره اتباع ایتمه‌مش واورایه کیتمه‌مش اولسه ایدم عجبا مطبعهٔ عامره‌یی سد ایتمه‌یه‌جکلرمی ایدی ؟. هیچ بویله بر احتمال محال وارد خاطر اوله‌بیلیرمی ؟. اوحالده مصلحت نقطهٔ نظرندن اصلا بر فائده‌یی موجب اولمه‌یه‌جغی بدیهی بولنان مخالفتده بولنه‌رق کورینور تهلکه‌یه، بلایه آتلمق کار عاقلمیدر ؟. دها طوغریسی دوشونیلیرسه (عزت پاشا) طرفندن اولبابده‌کی ارادهٔ سنیه بکا تبلیغ ایدلدیکی زمان اساس ماده‌یی رد وتکذیب ایله افکار شاهانه‌یه مخالف بیاناتده بولنشم بیله بیوك جرأت ، یاخود بیوك خطا ایدی . حتی بن او سوزلری سردایتدیکم زمان مستشار فؤادبك تعجب واستغرابه دلالت ایده‌جك برطور ایله (ارادهٔ سنیه‌ده موثوقاً استخبار ایدلدیکی بیان اولنیور . سن خنکارك بو افادهٔ قطعیه‌سنی رد

و تکذیب ایدیورسك . بو نه جرأت ، نصل شی) دیه‌رك اعتراض ایتمشدی .

نصلکه آندن براز زمان اول محرر مشهور (احمد مدحت) افندی یه سرای همایونجه واقع اولان تلقینات و تبلیغات قطعیه ایله مشروطیت و پارلمنتولر علیهنده مقالات مطوله یازدیرلمش و « ترجمان حقیقت » غزته‌سیله نشر ایتدیرلمش ایدی. ینه نصلکه اواثنالرده محرر نامدار (احمد احسان) بك سرایه جلب ایله گویا بیلمم هانکی مملکتك پارلمنتوسنده جریان ایتمش حالات نفرت بخشایی مصور بولنان لوحه‌لر کندیسنه اعطا اولنه‌رق و پارلمنتولرك رذالت احوالی تعریف و تحریر ایتدیریله‌رك کذلك کمال اهمیتله و (ثروت فنون) غزته‌سیله نشر و اعلان ایتدیرلمشیدی .

هر دورلو شبهه‌دن آزاده اوله‌رق بیان ایده‌رم که گرك (احمد مدحت) افندی و گرك (احمد احسان) بك او بندلری مطلقا حسیات وجدانیه‌لرینك تأثیرات الیمه‌سی التنده قیورانه قیورانه. بلکه آلنلرندن ترلر آقه‌رق ، انلری تترده‌رك یازمشلر و غزته‌لرینه‌ده اورسملری ایسته‌ر ایسته‌مز مجبوراً درج ایتمشلر ایدی . حق الانصاف دوشونیلیرسه باشقه دورلو حرکت اولنه‌مایه‌جغی تسلیم اولنور . بناء علیه بنم مطبعهٔ عامره‌نك اثنای تفتیش و سدنده بولنشم حقنده‌کی اعتراض دخی موافق انصاف و مروت دکلدر . بونلردن باشقه علیهمده‌کی ظنیات واهیه

واسنادات غرضکارانه‌نك ماهیتی دها أیی اکلاشلمق و بوتون بوتون ضدی، معکوسی براهین ایله تحقق ایده‌رك ثابت اولمق ایچون سرای همایونه اولان صورت منسوبیتم وعائله‌جه موجود بولنان مناسبتم حقنده یکرمی بش ، اوتوزسنه أولدن بدء ایله برچوق تفصیلات وایضاحات مقنعه سرد و بیانی ممکن ایسه‌ده اولبابده کی حقایقك والك بیوك ذواته تعلق ایدن برچوق معلومات ، حالات خصوصیه و عمومیه‌نك دخی تفصیلاً بسط و تمهیدی مقتضی و(پرده‌نك ایچ یوزی ــ یاخود ــ سبب وعونهٔ استبداد) عنوانیله یازمقده اولدیغم کتابك ایلروده طبع و نشری مصمم بولندیغندن شمدیلك تفصیلاته کیریشمه‌یه‌رك بوقدرله اکتفا ایتمکده معذورم . شوقدرینی قید وذکر ایده‌یم که دور سابقده باشده سلطان (عبدالحمید) خان بولندیغی حالده ارکان مستبده‌نك اعاظمی بنی حریت وسربستی طرفداری وحکومت مستبده‌نك بدخواهی اولمق ظنیله اصلا شایان امنیت کورمه‌یورلر و بالدفعات طشره‌ده وحتی بصره و یمن وطرابلس غرب کبی بلاد بعیده‌ده برمأموریت مناسبه‌ده استخدامی طلب ایتدکجه (خنکار افندیمز سنی خارجه کوندرمکه امنیت ایده میور . چاره یوق ، بومأموریتده اوطورملی) دیه‌رك استرحامی ، استعفامی قبول ایتمه‌یوب خواه ناخواه مطبعهٔ عامره مدیریتنده و بعده تلغراف و پوسته نظارتی مجلسی ریاستی وکالتنده قالمغه بنی مجبور ایدییورلردی. منسوب اولدیغم نظارتلرك سیئات

احوالندن واصلاح اداره‌لرینی موجب تدابیر لازمه‌دن بحث ایتدکجه ولایحه‌لر تنظیم وتقدیم ایله‌دکجه باش کاتب تحسین پاشا وسائرلری (بویله شیلری براق. افندیمزك آرزوی همایونلری دججه ایله سن راحت اوطور. ایشـه قاریشمه. صیره‌سی کلیر یخابنه باقیلیر) دیبورلردی. رسماً تلغراف وپوسته نظارتی مجلس اداره‌سی رئیسی اولدیغم حالده اداره مذکوره‌یه عائد انده‌م وروحی اموروومعاملاتك بندن قطعیاً مکتوم طوتلمسی وهله مکاتیب خصوصیه واوراق مضره‌نك تدقیق ومعاینه‌سنه متعلق کافه معاملات ایله اولنابده‌کی معروضات رسمیه‌نك زنهار زنهار بکا کوسترلمه‌مسی مکرراً ارادات قطعیهٔ سنیه ایله نظارته تبلیغ اولنمشیدی. اولنابده‌کی ارادات سنیه باش کتابت قیود محفوظه‌سیله نظارتده‌کی ارادات سنیهٔ خصوصیه دفترینه مراجعت اولنورسه عیناً مشاهده ومطالعه اولنه‌بیلیر. اوته‌دنبری خنکار افندیمزك حقمده توجه وامنیتی منسلب اولدیغی کبی هله اون ایکی، اون اوچ سـنه‌دنبری بکا بسبتون شـبهه ایله نظر ومعـامله اولنیوردی. برطرفه عزیمت وفرار ایتمه‌مکلکم ایچون دائما تحت ترصدده بولندیریلیوردم. برکون پوسته مدیری ارقداشم محمد علی بك افـندی ایله برای تنزه اذمیده قدر عزیمت ایتمشیدك. بزم اورایه مواصلتمز مملکتده ظهور ایدن بیوك برحریقك دوامی زمانه تصادف ایتمشیدی. حریق فی الحقیقه پك دهشتلی وروزکارده غایتله شدتلی اوله‌رق دوام ایتدیکی

حالده مملکتده وسائط اطفائیه وحبوبات پازارینك محترق اولمسی حسبیله ایرته‌سی کون مملکت اهالیسنك حوائج ضروریه‌سندن بولنان اتمکلری طبخ ایتمك ایچون فرونلرده لزومی قدر دقیق یوق ایدی . بعض ذوات ایله ارمنی باش پاپاسی طرفندن حقیقت حالك تلغرافله باش کتابته اشعار وتبلیغی رجا اولنمسی اوزرینه مشاهداتمی حاوی بر تلغرافنامه یازدم . آره‌دن یکرمی دقیقه کچمه‌دن باش کاتب تحسین پاشا تلغراف ماکنه‌سی باشنده اذمیده نیچون ونه‌سببله وکیمکله عزیمت ایتدیکمی ومقصد صحیح نه اولدیغنی با ارادهٔ سنیه بندن سؤال ایدییوردی . مملکت باشدن باشه یانیوردی ، شمندوفرله سریعاً وسائط اطفائیه وافراد عسکریه کوندرلمسی واقشامه قدر مقدار کافی دقیق یتشدیرسی متصرف طرفندن علی التوالی عرض واسترحام اولنیوردی . بونلرك هیچ بری نظر دقته آلنوب جواب لازمی ویرلمه‌یورده بنم مجرد تنزه مقصدیله برارقداشمله اورایه عزیمتمك اسباب حقیقیهٔ موهومه‌سی سؤال اولنیور ایدی . مع التأسف بیان حال ایدلدی ، برچاریك ساعت صوکره همان استانبوله عودتم لزومی حقنده‌کی ارادهٔ سنیه تبلیغ اولندی .

بر آره دوچار اولدیغم « روماتیزمه » ایله بش ماه قدر پك زیاده مضطرب واسیر فراش اولدم ، اطبای حاذقه معرفتیله اجرا قیلنان مداواة ایله له الحمد اکتساب عافیت ایتمش

ایدیسه‌مده پك ضعیف ودرمانسز قالدیغمدن برمدت آلمانیا ویاخود فرانسه‌یه قالیجه‌لرینه عزیمتله اوراده دخی اجرای مداوات ایتدیرلمه‌سی لزومی طرف اطبادن بارابور بیان اونمه‌سی اوزرینه باش کاتب معرفتیله عرض کیفیتله وتأمینات قویه اعطاسیله مساعدهٔ رسمیه استحصال ولازم کلن پاساپورطلر دخی اخذ ایدلمش ایکن « نظیف سروری » بك طرفندن گویا اوروپایه عزیمتم بوراده‌کی بدخواهان دولت ایله وقوع بولان مذاکراته مستند واوروپاده بولنان (ژون ترکلر) له تعاطیٔ افکار ایتمك مقصدینه معطوف بولندیغنه دائر ویریلن ژورنالك تأثیریله سیاحت کری قالمش وبو اسناد غریب حقمده‌کی امنیتسزلکی برقاتدها تشدید ایتمش ایدی .

وکلا ، وزرا ، کبرا ایله ملاقاتدن قطعیاً ممنوع ایدم . باش کاتب تحسین پاشا بنی نزدینه جلب ایله اولبابده‌کی ارادهٔ سنیه‌یی صورت قطعیه‌ده تبلیغ ایتدی . هله صدر اعظمك قوناغنه کیده‌جك اولورسه‌م بلامی بوله‌جغمی پك آچیق سویلدی . اعیاد وایام رسمیه‌ده دخی کیدیلوب کیدلمه‌مسی جهتنی تصریح وبیان ایتمه‌سنی جواباً افاده ایدنجه (بن ارادهٔ سنیه‌یی تبلیغ ایتدم . آرتق سن نصل ایسته‌ر ایسه‌ك اویله حرکت ایت) دیدی . بو یولده سرای چته‌لری رؤساسنه تبلیغات وتنبیهات مقتضیه اجرا ایدلمش اولدیغی کبی تشکلات ضابطهٔ معلومه‌سی ده حقمده ترصدات جدیده‌ده بولنلمه‌سی ایچون مکرراً اوامر قطعیه تلقی ایتمشدی .

اوراده‌کی پولیس قومیسرلری وافرادی نظرنده بن پولتیقه شبهه‌سیله مظنون ایدم. آره‌دن آیلر، سنه‌لر کچیوردی. بر کون اداره‌یه متعلق بر مادهٔ مستعجله‌دن طولانی بعض افادات شفاهیه‌ده بولنمق اوزره صدراعظم فرید پاشایی بهمه‌حال کورمك ایجاب ایتمشیدی. بونکله برابر بنم اختلاط وکلا، کبرادن ممنوعیتمی صدر مشار الیه‌ده بیلیوردی. حتی بو مجبوریتله آره‌صیره بالواسطه سلام کوندریوردی. یوم مذکورده سؤال وجواب وقوعی احتمالنی دخی نظر ملاحظه‌یه آله‌رق نشان طاشنه چیقدم، صدر اعظم پاشایی کوردم. عرض ایده‌جکم ماده ایسه نظارتجه عاجلاً مبایعه‌سی لازم کلن اللی التمش بیك کیلو قدرنلك کندی نزدنده قرارلشدیریلن فیئات ایله بلامناقصه آلمان فابریقه‌سندن اشتراسی حقنده درسعادتده‌کی متعهد ایله همان عقد مقاوله اولنمسنه دائر (عزت پاشا) طرفندن ویریلن امرك نظارتجه قبول وحسن تلقی اولنمسی وحال بوکه پیاسه‌یه عائد فیئات ایله متعهدك عزت پاشا نزدنده قبول ایتدیکی فیئات آره‌سنده فرق کلی موجود اولوب بو یوزدن خزینهٔ دولته خیلیجه بر ضرر ترتب ایده‌جکی بدیهی ایکن نظارتجه قاعدهٔ موضوعهٔ دولته توفیقاً اشبو سپارشك بالمناقصه اجراسی لازم کله‌جکنه دائر وقوع بولان اخطارمك قبول واصغا اولنماسی خصوصی ایدی. فرید پاشا افاده‌می جدیت واهمیتله تلقی ایتدی، دوائره عائد بومثللو مبایعاتك کاملاً وبهمه‌حال مناقصه ایله اجراسی

دولتجه متخذ قاعدهٔ قدیمه اقتضاسندن اولوب حتی اخیراً بو یولده تبلیغات عمومیه‌ده‌خی ایفا اولندیغی حالده کندیسنك صفت وصلاحیت رسمیه‌سی خارجنده اوله‌رق اوصورتله بلا مناقصه مبایعه ایدلمسی حقنده امر ویرمسی یولسز ومنافع خزینه‌یه مغایر بولندیغندن بحثله سریعاً تصحیح معامله ایتدیرلمسی حقنده (عزت پاشایه) درحال بر تذکرهٔ سامیه یازدی و نظارته دخی صورت مناسبه‌ده تبلیغات اجرا ایتدی. هرنه‌ایسه بو تذکره‌لر یازلدقدنصکره بن قوناقدن چیقدم. آرابه‌یه بندیکم صیره‌ده مستعد برسیویل پولیس مأموری نزدمه تقرب ایده‌رك بهمه حال بشکطاش قره‌غولنده واصف پاشانك یانینه عزیمتم لازم کله‌جکنی قطعی برطرزده افاده ایتدی. بن ذاتاً بویله بر نتیجه‌یه منتظر ایدم. سیویل مأموره قارشی درحال جواب موافقت اعطاسیله برابر آرابه‌یی اورایه سوق ایتمسنی آرابه‌جی‌یه سویلدم. پولیس حیوانه راکباً آرابه‌یی تعقیب ایدییوردی. خلاصه واصف پاشا بنی کمال نزاکتله قبول ایتدی. ماده‌یی تفصیلاً آکلاتدم. بر آره طیشاری ایچری چیقوب کلدی، بکا قهوه‌لر، سیغاره‌لر اکرام ایدییور و برچوق بوش سوزلرله بنی اویالاندیر-ییوردی. روش حالدن کیفیتك تحریراً عرض اولنه‌رق استیذان معامله ایدلدیکنی آکلادم. ایکی ساعت صوکره برمأمور کلوب پاشانك قولاغنه برشیلر سویلدی. بن براز دها توقف ایدوب عزیمته طاورانده‌م. کندیسی جانم بعضاً کوریشه‌لم قونشه‌لم کبی

لافلرله بنی تشییع ایتدی. آکلادم‌که سربست براقلمقلغم امر اولنمشدر. والحاصل بن صباح انقلابه‌قدر برحال منزویانه‌ده یاشایه‌رق خدمت رسمیه‌مه دوام وایجاب ایتدکجه و ممکن اولدیغی قدر باب‌عالی‌یه وشورای‌دولته معروضات رسمیه‌ده بولنه‌رق اصلاح معاملاته سعی‌واقدام ایدییوردم. بویولده نه‌درجه ابراز مساعی واقدام ایتدیکمی الیوم شورای دولتده بولنان بعض ذوات کرام ایله میزان غزته‌سی صاحبی (مراد) بك پك اعلا بیلیرلر.

حتی تلغراف وپوسته نظارتنك تذبذب احوال وتشوش معاملاتی وفوق‌الحدسوء استعمالاتی معروضات رسمیه وایضاحات شفاهیهٔ واقعه‌مدن وتدقیقات سائره‌دن اکلاشلدیغندن بحثله باب عالی رجالندن مرکب برقومیسیون تشکیلی وبنمده مذکور قومیسیونه ادخالم ایله احوال اداره‌یه دائر تحقیقات جدیه اجرا وتدابیر قویه اتخاذیله اصلاحات لازمهٔ متحققه‌نك سریعاً موقع تطبیقه وضعی لزومی شورای دولت مالیه دائره‌سندن بامضبطه عرض اولنمش ایدی. چه‌سودکه مجلس وکلاجه حین مذاکره‌ده خارجیه ناظر سابقی توفیق پاشا ایله داخلیه ناظری معهود ممدوح پاشانك نظارتی التزام یوللی واقع اولان اعتراض ومدافعه‌لری اوزرینه مضبطهٔ مذکوره داخلیه نظارتنه حواله اولنمقله نتیجه‌سز قالمشدر.

دور استبدادده علیهمده‌کی نظر شبهه‌یی جلب وامنیتسزلکی تشدید ایدن اسباب قویه متعدد اولوب بونك باشلوجه‌لرندن

بری وقتیله و باش کاتب (ثریا پاشا) معرفتیله ذات شاهانه‌یه تقدیم ایتدیکم ورقهٔ آتیه‌در . اشبو عریضه اوزمان مرحوم معلم ناجی افندی ایله بینمزده ویریلن قرار اوزرینه طرفمدن عرض وتقدیم اولنمش واکر مساعدهٔ سنیه استحصال اولنه‌بیلیرسه بعده مشترکاً اجرای ایجاباتنه شروع قیلنمه‌سی مصمم بولنمش ایدی. افسوس‌که مساعده اولونمدقدن ماعدا پاشای مشارالیه طرفندن بومثللو تشبثات وافکار مضره‌دن [!] بولنمامقلغم وبوبابده کیمسه‌یه وحتی مرحوم ناجی افندی‌یه بیله برشی سویله‌مه‌مکلکم صورت محرمانه‌ده امر وتنبیه اولونمشدی .

مرحوم ثریا پاشا معرفتیله و ١٦ اغستوس سنه ٣٠٤ تاریخیله تقدیم قیلنان عریضه‌نك صورتیدر :

« قانون حکمنجه هرکونا تدریسات خصوصیه سربستدر. یالکز اصولنه توفیقاً رخصت رسمیه استحصالی لازم کلورسه‌ده معارف نظارتنجه اکثریا ممانعت کوسترلمکده بولندیغی امثالی دلالتیله مثبتدر . بومعامله وطن وملتك محتاج اولدیغی وسائط ترقیاتی منع دیمکدرکه علو افکار شاهانه‌لرینه اصلا توافق ایتمز. بناءً علیه امال علوی ملوکانه‌لرینه موافق وعصر همایونلرینه لایق برخدمت خیریه ایفا ومعلم ناجی افندی بنده‌لریله مشترکاً اداره اولونمق ومنحصراً ادبیات واخلاقیات تدریس وعلوم وفنونه عائد مواد متنوعه‌دن بحث قیلنمق ودخولیهٔ مناسبه ایله صنوف اهالی ومأموریندن آرزو ایدنلر داخل اولمق

واوقوتيله‌جق درسلر ايله آثار ادبيه وفنيهٔ سائره اون بش كونده بردفعه رساله شكلنده طبع ونشر اولونمق اوزره استانبولده بر (درسخانهٔ عمومى) تأسيس وكشادينه مساعدهٔ سنيهٔ حضرت خلافتپناهيلرينك ارزان بيورلمسى استرحام اولنور.
سايهٔ ولى‌نعمت اعظميلرنده ترقىٔ معارفه خدمت نيت خالصانه‌سنه مستند بولنان شو تصورك عصر همايون ملوكانه‌لرينه عائد مآثر خيريهٔ عالم پسندانه‌يه ضميمهٔ فائقهٔ فوق العاده اوله‌جق برطرز عاليه يعنى بر (انجمن دانش) شكلنه افراغى قابل ايسه‌ده بو صورتك عرض تفصيلاتى مجرد فرمان همايون شهنشاهيلرينه منوطدر » صلاحى

بالاده بحث اولنان اسبابدن ايكنجيسى فرانسز ادباى مشهورهسندن (ويقتور هوغو) نك ، فيلسوف نامدار (وولتر) ك يوزنجى سنهٔ وفاتى مناسبتيله وبرنمايش فوق العاده ايله ايراد ايتمش اولديغى خطبهٔ بليغهٔ حريتپرستانه‌نك شدتلى برسانسورك نظر تفتيش و تخريبندن عادتا زورلايه زورلايه قورتاره بيلديكم بر صورت مترجمه‌سنى (وولترك وفاتندن يوز سنه صوكره ويقتور هوغونك بر نطقى) عنوانيله طبع ونشر ايديشمدر . اوزمان بوكتابك نشرى پك بيوك براثر جرأت و بعضلرك فكرينه كوره برنشانهٔ جنت ايدى . كرك جرأت كرك جنت اثرى عد اولنسون ، بن اونى ياپيويرمشدم . حتى (احمد مدحت) افندى اوزمان «ترجمان

حقیقت » ده امضالریله یازدقلری بر فقره‌ده اشبو جرأت فوق العاده‌یی زمانك ارباب قلمنه قارشی پك زیاده پسند وتقدیر ایتمشلردی . هیچ اونوتمام ، اوزمان برقاچ بیك نسخه طبع ایدلمش اولان مذکور کتابك قسم کلیسی محترم ارمنی وطنداشلرمزك حریتپرور کنجلری ، مکتب طلبه‌سی طرفلرندن آلنمشیدی .

سبیك اوچنجیسی « مطبعهٔ عامره » ده مدیر بولندیغم صیره‌ده طبقهٔ بالایه منسوب بعض باشی قاووقلیلرله بعض انجه فکرلی رجالك اوهامی تحریك وتزییده وسیلهٔ مناسبه اتخاذ ایتدکلری امهات کتب دینیه‌مزدن (صحیح البخاری) نام مجلهٔ جلیله‌یی ــ معارف نظارتندن استحصال رخصت وموافقت ایتمکسزین ــ مطبعهٔ مذکوره نام وحسابنه اوله‌رق صورت رسمیه‌ده طبع ونشره اجتسار ایدیشمدر . اوزمان بوکتاب مقدسك (دارالخلافة العلیه) ده و مطبعهٔ رسمیه‌ده طبع و نشری خصوصنك عالم اسلامیت وباخصوص مصر هیئت ازهریه‌سنجه تأثیر بلیغ حاصل ایده‌جکی شبهه‌دن عاری ایدی . معارف ناظری مرحوم « زهدی پاشا » نك تشبثات واقعه‌نك ترکی حقنده اووقت بکا یازدیغی تذکرهٔ رسمیه بر (حجت غفلت) ویاخود (نمونهٔ بلاهت) اوله‌رق الیوم اوراق محفوظه‌م ایچنده موجوددر .

جناب حقه حمد وسپاس بی قیاس ایده‌رم که هرطرفدن ایقاع اولنان مشکلات فوق العاده‌یی اقتحام ایله اویله بر خدمت

دینیه‌یی ابقایه بو عبد عاجزی موفق ایتمشدر . کتاب مقدس مذکورڭ کمال صحت و نفاست ایله اکمال طبع و نشری خصوصنده استاد محترم (حاجی ذهنی) افندی حضرتلریله فضیلتمند نامدار (اسعد) افندینك و ایاصوفیه درسعاملرندن مرحوم (عثمان) افندینك سبق ایدن مساعی و همّمات جلیله‌ٔ دیندارانه‌لری هر زمان شایان بیان وشکراندر .

دردنجی سبب دخی سیئات ادارهٔ دولت حقنده هر زمان بی محابا اعتراضات و افادات شدیده‌ده بولونشم و « غیرت » غزته‌سیله بعض مکتوبلر ومقاله‌لر نشر ایتدیریشمدرکه مقالهٔ آتیه دخی اوقبیلدندر . حتی اوزمان اشبو مقاله‌نك کیمك طرفندن کوندرلدیکنك بیانی و مکتوبك عیناً اعطاسی مذکور غزته‌نك صاحب ومحرر عالیقدری مبعوث محترم (رضا پاشا) یه تکلیف اولنمش ایسه‌ده پاشای مشار الیه طرفندن قطعیاً رد ایدلمشدر .

(فلبه) ده‌کی « غیرت » غزته‌سنك (١٩٠) نومرولی ١٧ مارت رومی سنه ٣١٥ تاریخلو نسخه‌سنه (حسب حال) عنوانیله درج ایتدیردیکم مکتوبدر :

محرر افندی ، غیرت ملیه‌کز حمیت دینیه‌کز « غیرت » منتشره‌کزله مثبتدر. سوق حمیت ، جبر وجدان ایله سویله‌نه‌جك طوغری سوزلره صحیفه‌لریکزی آچیق طوتمق معتاد استقامتکا-رانه‌کز اولدیغنی عالمده بیلیر بنده بیلیرم . بیلدیکم ایچون بوندن

صوکره اشبو عنوان عمومی آلتنده معتبر غزته‌لرده بعض شیلر یازه‌جغم . فقط محررانم خوشلنمزه کیتمه‌یه‌جك قدر طوغری اولوردم بو قدر طوغرینی بنده سومدیه بطال سیدینه آتیلیرسه ده هیچ خوشمه کیتمز . یوقاروکی حسن ظنك آلتنده بو سوزلر نه‌یجا کبی کورینورسه‌ده ای افندی ! بز آز زمانده نه‌لر کوردك . نه‌لر تجربه ایتدك . آنك ایچون بو سوزی سویلمکده معذور اولدیغمی سزده تسلیم بیورورسکز صانیرم . طوغریسی (حسب حال) اولان شو تعبیر معروفی سرنامه اتخاذ ایدیشم وقت و حاله اویغون کوردیکمدندر . معلومدرکه (حسب حال) لساننزده ایکی کشینك بر برینه درد دروتی ، سرکذشت عبرت نمونی یانوب یاقیله‌رق سویله‌یشی دیمکدر . یازه‌جغم شیلر یالکز بنم دکل بتون ملتك یورکنی یاقوب قوورمقده اولدیغندن عمومی بر حسب حال حکمنی حائزدر . یزیله‌جق شیلرده الفاظجه انسجام و ترتیبجه انتظام آرانمامیدر . یالکز روح کلامه . مادیه ، معنایه باقلیدر .

پوسته و تلغراف

عالمده بر شیئك فنالغی تحقق ایتدکه ایلکنه احتیاج کورلمز . بر شی فنا اوله‌رق تعین ایدرسه اونی ترك ایتمك و یاخود تعدیل و اصلاح ایله‌مك واجب حکمنه کیرر . نقل و عقلك متفقاً ایجاب

ایتدیکی شیء یاپمامقده عناد ایتمك اوچ صورتدن منبعث اوله‌بیلیر. (١) او لزوم نقلی وایجاب عقلی‌یی فرق وادراك ایده‌مه‌مك (٢) ادراك ایتدیکی حالده عکسنی اجرا ایچون نفسنده قوت کافیه ومتانت مطلوبه بوله‌مامق (٣) کذلك مدرك اولدیغی حالده بقای اقبال ایچون حریص بولنمقدرله هراوچ صورتده شرعاً مردوددر. برنجیسی حماقتی، نقصان شعوری. ایکنجیسی ملایمتی، ضعف وعجزی. اوچنجیسی دنائت وخیانتی اثبات ایدرکه شرعك تعیین ایتدیکی صفاتك کلیاً عکسیدر. شمدی سیّئاتی، سوء حالاتی، سوء استعمالاتی متحقق براداره عرض ایده‌یم. مثلا تلغراف وپوسته اداره‌سنی نظر تدقیقه آله‌لم. یالکز شو اداره حقنده‌کی نظر وحس عمومی‌یی بردوشونوب طانشه‌لم.

امین اولکزکه بو بابده لسان عمومیدن انعکاس ایده‌جك صدادرین برشکایتی، تأثیرسز قالان شکایاتدن متحصل چرکین برنفرتی اعلان ایده‌جکدر. غزته‌لرك مندرجاتی بو دلیل کافیدر. مادامکه بو اداره‌نك فنالغی شکایات عمومیه وحکایات رسمیه ایله ثابتدر. مادامکه لزوم اصلاح وتنسیق هرصورتله مرتبهٔ تحققه واصل اولمشدر. مادامکه اصلاح وتنظیمیله عمومك خشنودیسی وخزینهٔ دولتك منافع کثیره‌سی استحصال ایدیله‌جکدر. نیچون اجرای ایجاباتنه — حتی کمال سرعتله — ابتدار اولنمیور. بو سؤالك جوابی، بو نیچونك ایچونی قولای دکلدر. پك زور ویریلور. چونکه مسائل دورادورك عقدهٔ مشکله‌سی بو سؤالك ضمننده مستتردر.

او عقدهٔ مشكلترين اوقدر محكمدركه آنى انجق زمان حل ايده‌بيله‌جكدر. [١] اما دينيله‌جككه اصل هنر بويله مشكللرى ، بويله عقده‌لرى حل ايله چارهٔ اصلاح وانتظامى بولمقده‌در . واقعا رجالك همتى انضمام ايدرسه جبالى يرلرندن اويناتمق هيچ حكمنه كيرر ايسه‌ده زمانمزده اويله عاليهمتان مشار بالبنان اولمغه باشلادى . شوراسنى اونوتميه‌لم كه ممالك عثمانيه‌ده موجود اولان اجنبى پوسته‌لرى يوزندن معنىً ، مادةً ، سياسةً ، ملكاً دوچار اولديغمز ضرر وزيانلرك حد وغايه‌سى تصورك ، تصويرك خارجنده‌در . كويا برمساعدهٔ موقته ايله معاملاتى جارى اولان بوپوسته‌لرك ــ يوماً فيوماً شعباتى تكثر ايتمكده اولمسندن صرفنظر ــ دوامى مجرد عثمانلى پوسته اداره‌سنك سؤ احوالى دوام ايتمكده بولنمسندن منبعثدر، بوحقيقت محضه بونلرك الغاسى يولنده وقوعبولان مخابرات رسميه‌نك نتيجهٔ جوابيه‌سيله مثبتدر . اجنبيلر ديديلركه (سز پوسته‌لركزى اوروپا پوسته‌لرى مرتبه‌سنده اصلاح ايدكز . انتظام معاملاتنه‌قناعت قطعيه حاصل اولسون . بزده شعبه‌لريمزى الغا ايده‌لم .) بوطوغرى سوزه قارشى نه دينير . دينه‌جك يوق . درحال كسب انتباه ايتملى، اصلاح احواله كيريشملى ايدى. هيهات...

[١] جناب حقه يوز بيك كره حمد وثنا اولنوركه « رسنه » طاغلرنده التماع ايتمكه باشلايان سيف حماست ايله پك قولاى حل اولنمشدر .

معلومدركه اوروپاده تلغراف وپوسته اداره‌لرندن هر دولت حاصلات كليه آلير . بعضلرك بويوزدن الده ايتدكلرى حاصلات همان همان بزم واردات عموميه‌مزه تقابل ايدر. بزده ايسه درت يوز كسور بيك ليرايه بالغ اوليور. اداره، مأمورلرك سوء استعمالاتى واختلاساتى يوزندن سنوى هيچ اولمازسه اون بش بيك ليرايى متجاوز تضمينات وضايعاتى تأديه ايدييور ، ايدييورده بونك منع وقوعنى تأمين ايده‌جك برچاره ، بر تدبير اتخاذينى دوشونميور . آشكاردركه براداره مضرتى موجب اولان احوالى رفع واصلاح ايتمك ومنفعتى ايجاب ايده‌جك نواقصى اكمال واسباب تصرفى استحصال ايله‌مك وظيفهٔ اساسيه‌سيله مكلفدر . بوراده بووظيفه معكوساً مرعى الاجرادر. چونكه برچلنكيردن برساعتجى‌يه عائد ايش بكله‌نيله‌مز . آنك ياماقلرى ايسه دولاب جارى‌يه خلل كلديكنى اصلا ايسته‌مزلر. «تدوير دولاب منفعت » ه آليشـق اولانلردن تنظيم واصلاح احواله عائد تشبثات وتدابيرى انتظار ايتمك البته عبثدر .

دور استبدادده حتمده‌كى امنيتسزلكى دعوت ايدن اسبابك برقسمى بالاده عرض اولنان موادر. بونلردن باشقه دها برچوق اسباب مهمه موجود ايسه‌ده انلر برطاقم ذوات وخصوصات متعلقه‌يه دائر برچوق ايضاحات ومعلوماتك دخى بسط وتمهيدينى

ایجاب ایده‌جکندن ایلروده طبعی مقرر بولنان :

«پرده‌نك ایچ یوزی»

عنوانلی مفصل کتابه درج اولنه‌جقدر.

دور استبداددینیلن مدت معلومه‌ده هر دورلو امور و خصوصات رسمیه‌نك مرجع حل وتسویه‌سی سرای اولدیغندن ومقامات سائره‌یه واقع اوله‌جق مراجعاتك اکثریا هیچ حکم وتأثیری کورلمدیکی جمله‌جه مسلم بولندیغندن منافع ملك وملتی موجب وخزینهٔ دولت و معاملات اداره‌جه فوائد ومحسناتی جالب اوله‌جق بعض مطالعات ومعلوماتك بر صورت خیرخواهانه‌ده عتبهٔ سنیهٔ خلافتپناهی‌یه عرض واخطاری کبی بر وظیفهٔ دینیه‌یی ایفادن باشقه بر حرکتده بولنمدیغم وحتی بوصورتله وکمال صفوت وجدیتله معروضات راستکویانه‌ده بولوندیغمدن طولایی پك چوق کره مؤاخذات وتضییقاته هدف اولدیغم جهتله وجداناً مستریحم.

شرع شریفك دقایق علویه‌سنه واقف اولان هر اهل ایمان نزدنده معلوم ومسلم اولدیغی وجه ایله هر فرد مسلم ایچون (خلیفهٔ مسلمین) نزدنده غایتله صمیمی وجدی بر طرز واسلوب عاقلانه ایله منافع عامه‌یی محافظه‌یه ومضرات مملکت وملتی دفع وازاله‌یه وادارهٔ دولتجه فوائد ومحسناتی جلب وتأمینه وحقوق بیت المالی حفظ وصیانته باعث اوله‌جق

معروضات خیرخواهانه‌ده بولونمق واوزرندن رفع وزر ، وباله چالیشمق مقتضای دیانت وصداقت بولندیغی احادیث شریفه ایله ثابتدر . ایشته بنم بیلدیکم ویاپدیغم بودر . بوصورتله نادراً واقع اولان معروضاتك اکثریسی بالطبع مظهر حسن تلقی اولمدقدن ماعدا بروجه معروض سلب امنیتله حقمده برچوق سؤ معاملاتی استجلاب ایتدیکندن برخیلی سنه‌لردنبری سرایه یالکز جلوس ، ولادت کبی ایام رسمیه‌ده کیتمکده واوقات سائره‌ده عزیمتدن همان کلیاً دینیله‌جك درجه‌ده اجتناب ایتمکده ایدم . بناءً علیه برطاقم غرضکاران ویاخود سطحی بینانك واقع اولان عوعوۀ کلبانه‌لری نزدمده وحقایق احواله واقف اولان اهل وجدان عندنده ذره قدر حکم وتأثیری موجب اولمیه‌جغی آشکاردر .

تلغراف وپوسته نظارتنك « تنسیقاتی » حقنده بعض غزته‌لرده بعض ذوات طرفندن نشر ایتدیریلن مطالعات کونا کونك اغراض شخصیه‌دن منبعث وبی سروبن مقالاتدن عبارت بولندیغندن بحثله کویا حقیقت حالی متضمن اولمق اوزره اخیراً برغزته‌نك اوچ نسخه‌سنده برخیلی ستونی اشغال ایدن برمقالهٔ طویله مطالعه اولونمش ومذکور مقالهٔ مطوله‌نك نه‌سبب ومقصد ایله کیمك طرفندن نه‌صورتله یازدیرلدیغی ده‌استخبار قیلنمشدر .

واقعا هرکس مقصد خصوصیسنی تأمین واستحصال ایچون صواب کوردیکی طریقه‌سالك اولمقده مختار وسربست ایسه‌ده اثنای سلوك وتشبثنده شخص آخرك حقوق وحیثیتنه تجاوز ایتمه‌مك شرطنه رعایت ایتمکله مکلف بولندیغنی دوشونمه‌لیدر. اولا — ارکان سابقه‌یه عائد اوله‌رق بحث اولنان « خواجه حقی » ماده‌سی ایچون مع الافتخار والشکران عرض واعلان ایده‌رم‌که دارالمعلمین ومعلمات مدیری خواجه عثمان افندی مرحوم، چورروملی خواجه احمد افندی، قاضیعسکر نجیب افندی مرحوم، صبحی پاشا خواجه‌سی دیمکله عریف افغانی عبدالعزیز افندی مرحوم کبی برچوق مشاهیر فضلانك سنه‌لرجه مدت علوم عربیه وادبیه تدریسی صورتیله بنده حق تعلیملری واردر. جناب حق مرحوملرك جمله‌سنی غریق لجهٔ رحمت ایتسون. یانلرنده بالالتزام، بالدفعات تکرار واخطار ایدلدیکی حالده ینه (منطَقَه) یی (منطَقه) تلفظ ایدن و (گرمی) یی یاکلش ظنیله چیزوب (کرمیّت) یازان و (ذَیل) ی (زیل) دن فرق ایتمه‌ین ودائما (نمونهٔ جدیده) کوسترمکدن واز کچمه‌ین ارکان حاضره‌نك منطار کبی خدایی نابت اولمایوب نه‌درجه‌لره قدر (خواجه حقنی) حائز بولندقلرینی یاقیندن بیلنلر أبی تقدیر ایدرلر.

ثانیاً — سیئات اداره وذوات متعلقه‌یه دائر مذکور

مقـاله‌ده ویریلن معلومات جزئیه‌نك دخی اکثر قسمی محتاج تصحیح وتوضیحدر. ترتیبات وتنسیقات متصوره‌نك احتیاج حقیقئ اداره ایله متناسب وصور اجرائیه‌سنك مقتضای حال ومصلحت ایله مناسب اولوب اولمدیغنی تقدیر ایتمك مطلقا حقایق ولدنیات احوال اداره‌یه واقف اولمغه متوقف بولندیغنه دائر اوته‌دنبری سرد ودرمیان ایتدیکم افاده‌نك نه‌قدر طوغری اولدیغی ایشته مقالهٔ مذکورده‌ده تنسیقات حاضره‌نك علی الاطلاق ذکر وتقدیر ایدلمش اولمسیله بر قات‌دها تحقق ایتمشدر. بونکله برابر محرر مقاله‌نك کرك ارکان وکرك تنسیقات حقنده آلدیغی ویاخود ویریلن معلوماته کوره ادارهٔ لسان ایتمکده‌کی معذرتی مسلمدر. اشبو تنسیقات ماده‌سنك احتیاجات حقیقیه ایله اصلا متناسب اولمدیغی « ایپك » مبعوث محترمی سعادتلو بدری بك افندی حضرتلری طرفندن وقوف جدی ایله تحریر ونشر ایدیلن بر تقریرده پك کوزل بسط وتنقید اولنمشیدی.

ترتیبات وتنسیقات حاضره‌ده اداره‌نك جداً تنظیم واصلاحی ومأمورینك حقیقةً ترفیه وافلاحی جهتی التزام اولونمایوب بر طاقم مقاصد خصوصیه ومنافع ذاتیه‌نك حالاً وآتیاً استحصالی اساسلری نظردقت واعتباره آلنمشدرکه بونقطهٔ مهمه‌یی انجق غوامض امور اداره‌یه واقف و تجربه صاحبی اولان ذوات کرام تقدیر بیوررلر. شوراسی محققدرکه الیوم مستخدم سکز

بیك قدر مأمورین مختلفه‌نك بر قسمی وجودلرندن هیچ بر وجه
ایله استفاده اولونه‌مه‌یه‌جق قدر اختیار و بی اقتدار و تقاعده مستحق
وسزاوار اولدیغی کبی معاملاتك یولسز جریانندن طولایی
الیوم فضله اوله‌رق قوللانیلانلر دخی تنسیق معاملات ایله
لزوملی محللره نقل ایله استخدام اولنمق ممکن اولدیغندن یکیدن
(۸۳۹) مأموره اصلا احتیاج حقیقی یوقدر. مأمورین موجوده
غایتله بیطرفانه بر تفتیش وتدقیق قالبورندن کچیرلدکدن ومعاملات
مذبذبهٔ اداره جداً تنظیم وتنسیق ایدلدکدن صوکره قاله‌جق
مأمورلرله ایشلرك حسن جریانی تأمین اولنه‌مه‌یه‌جغی تحقق
ایدرسه واوزمان پك زیاده لزوم کوریلورسه نهایت (۱۳۹)
نفر قدر یکیدن مأمور استخدامی هرحالده کافیدر.

ثالثاً — فکر مجه هرهانکی دائره‌ده اولورایسه اولسون اجراسی
تصور اولنان تشکیلات وتنسیقات یالکز مأموریت وخدمتلره
یاخود مأمورین وکتبه‌یه حصر اولونمامـلی، اصل مهم ومشوش
اولان معاملات جاریهٔ اداره‌نك بسیط وآسان برصورتده جریانی
تأمین ایده‌جك وسوء استعمالات ومعاملاته وکوچك مأمورین
طرفندن دوام شکایاته میدان ویرمه‌یه‌جك چاره‌لر، تدابیر انتظامیه
هرنه اوله‌بیلیر ایسه آنلر بالاطراف دوشونیله‌رك موقع تطبیق
واجرایه قونلملیدرکه بعدما ایشلر ساعت کبی سرعتله
ویولنده جریان ایتسون. هرنه ایسه مقالهٔ مذکوره‌ده‌کی

« خواجه حق » بحثی کورمه‌سه‌یدی بوراده بوقدر اولسون بسط کلام اولونمازدی . اوته‌دنبری یازدیغم مقالاتده بیان ایتدیکم وجه ایله مجبوریت قویه حاصل اولمدقجه (شخصیاتی) هیچ بر وقت (جدیاته) قاریشدیرمق ایسته‌مم . مع مافیه خصوصات شخصیه‌دن عاری اولمق اوزره (پرده‌نك ایچ یوزی) نامیله تحریر و نشری عزمنده بولندیغمی بالاده بیان ایتدیکم کتابده بواداره‌ده اون برسنه دوام ایدن زمان مأموریتمده جریان ایدن هرکونا احوالك لدنیات وحقایقنه وصورت منشألری باشقه اولوب سیئات اداره‌یه قاریشمادقلری بیان اولونانلر ایله ارکان سائره‌نك معاملات واقعه‌ده نه مرتبه دخل وتأثیرلری وتسبب وتقصیرلری بولندیغنه دائر یدمده محفوظ اولان وثائق واوراق رسمیه صورتلرندن اقتباساً بسط معلومات ایده‌جکمی وحتی وظیفهٔ شخصمه تعلق ایدن جهتلری‌ده صراحةً کوستره‌جکمی بیان ایدر وقارئین کرامك کتاب مذکورده وارستهٔ اغراض اوله‌رق غایتله بیطرفانه بر طرزده تمهید ومحاکمه ایدیله‌جك اولان حقایق احواله ومعلومات صحیحه‌یه واقف اولمدقجه غزته‌لرده بویولده کوریله‌جك مقالاتی صحیح وجدی نظریله تلقی بیورماملری لزومنی عرض ایلرم .

*
* *

بونلردن باشقه الیوم صاحب رشد و « سداد » کورینملرك

وارباب ناموس وعزلته قارشی فکر فاسد ایله خصم قوی اولانلرك وفخرالاحرار، ابوالاحرار، ابن‌الاحرار کبی صفات مصنوعه ایله داخل زمرهٔ معلومه اولدقلرینی کوسترنلرك وبر طاقم داماد ومخدوم پاشا، بکلرك وقتیله ناموس وعفتله وحس حمیتله قابل توفیق اولمایه‌جق صورتده نه دورلو مفسدت وملعنتلرده بولندقلری دخی سالف الذکر (پرده‌نك ایچ یوزی) عنوانیله طبع ونشر اولنه‌جق کتابك خاتمه‌سنی تشکیل ایده‌جك لیسته‌ده عنعنات عبرت بخشاسیله ذکر وبیان اولنه‌جقدر.

« ومن الله التوفیق »

سابق تلغراف وپوسته مجلسی رئیس وکیلی
وصفیه سلطان زاده حفیدی

صلاحی

تصحیح

صحیفه	سطر	خطا	صواب
١٤	٢١	فی ٢٩	فی ٢٩ تموز
٢١	١٢	١٩١	١١٩
٢٢	٤	ابعا	ایعا
٢٤	٢١	ایتدز حسایکمب	ایتدیکمز حساب
٢٦	١٩	د	دکل

